

MİRASÇILIKTAN CEZALANDIRICI ÇIKARMA

(Retributive Debarment from Inheritance)

Arş. Gör. Oğuz ERSÖZ¹

ÖZ

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 510 ila 512. maddeleri arasında düzenlenen mirasçılıktan çıkarma, saklı paylı mirasçının saklı payını tamamen ya da kısmen ortadan kaldıran istisnai hallerden birisidir. Mirasçılıktan çıkarmanın, cezalandırıcı ve koruyucu çıkarma olarak iki türü vardır. Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma, saklı paylı mirasçının mirasbırakan ile aralarındaki aile bağlarını ciddi ölçüde zedeleyen bazı davranışları sonucunda gerçekleşir. Bu çıkarma türü, kanunda sınırlı sayıda düzenlenen sebeplerden birisine dayanır. Ayrıca çıkarmanın ölüme bağlı bir tasarrufla yapılması gerekir. Çalışmamızda, mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarmanın tanım ve amacı, benzer hukuki kurumlarla karşılaştırılması, uygulandığı çeşitli hukuki ilişkiler, koşulları, sonuçları ve geçersizliği konuları ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mirasçılıktan Çıkarma, Cezalandırıcı Çıkarma, Saklı Pay, Mirasbırakan, Mirasçı, Ölüme Bağlı Tasarruf.

ABSTRACT

Debarment from inheritance regulated in articles 510 to 512 of the Turkish Civil Code no. 4721. Debarment from inheritance is one of the exceptional situations that completely or partially eliminate the reserved portion of the heirs. There are two types of debarment from inheritance. These are protective and retributive debarment from inheritance. Retributive debarment from inheritance takes place as a result of some behaviors that seriously damage the family ties between the portion and the heirs of the reserved portion. This type of debarment from inheritance is based on reasons for limited availability regulated in the legislation. In addition, debarment from inheritance should be done with testamentary disposition. In our study, the definition and purpose of retributive debarment from inheritance, to compare with similar legal institutions, various legal relations to which it applies, its conditions, conclusions and invalidity are discussed.

1 Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Bölümü Araştırma Görevlisi, oerso@nku.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-7698-3942

Keywords: Debarment from Inheritance, Retributive Debarment From Inheritance, Reserved Portion, Legator, Heir, Testamentary Disposition.

GİRİŞ

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu²; sosyal, kültürel ve ailevi düşüncelerin etkisiyle mirasbırakanın bazı mirasçılarının gelecekte sahip olma ihtimali buldukları miras paylarını himaye altına almaktadır. Gerçekten de kanun koyucu tarafından mirasbırakan ile aralarındaki yoğun ve sıkı aile ilişkisi bulunan veya bulunduğu varsayılan yasal mirasçılardan bazıları lehine ve bunların ekonomik geleceğinin koruma altına alınması amacıyla mirasbırakanın serbestçe tasarrufta bulunabileceği malvarlığı kısmını ifade eden tasarruf nisabı kapsamında yer almayan miras payları yaratılmıştır³. Yasal miras paylarının mirasbırakanın tasarruflarına karşı belirli bir oranda koruma altına alındığı bu mirasçılara saklı paylı (mahfuz hisseli) mirasçılar, koruma altına alınan miras paylarına ise saklı paylar (mahfuz hisseler) adı verilmektedir⁴. TMK m. 505 ve m. 506 hükümlerinde, saklı paylı mirasçılar sınırlı sayıda düzenlenmekte ve sahip oldukları saklı miras payları ifade edilmektedir. TMK'nun sınırlı sayıda olmak üzere saydığı saklı paylı mirasçılardan belirli bir oranda korunan payları üzerinde mirasbırakan herhangi bir tasarrufta bulunamayacağından dolayı bu payları onlara bırakmak durumundadır⁵. Diğer bir deyişle kanunun öngördüğü istisnalar dışında bu miras paylarına mirasbırakanın iradesiyle müdahale edilebilmesine olanak bulunmaz⁶. Nitekim TMK m. 505 hükmünde de mirasbırakanın, mirasının saklı paylar dışında kalan kısmı üzerinde ölüme bağlı tasarruflarda bulunabileceği hüküm altına alınmaktadır. Diğer bir deyişle mirasbırakanın terekesinden saklı paylı mirasçılardan saklı paylarının çıkarılmasıyla tenkis davası ile karşılaşma olanağı bulunmayan değer haddini ifade eden tasarruf nisabına ulaşılmaktadır⁷.

Saklı paylı mirasçılardan, belirli durumlarda saklı paylarından mahrum kalabilmeleri ihtimal dâhilindedir. Gerçekten de bu hallerden birisini

2 RG. 8.12.2001, 24607.

3 ANTALYA, O. Gökhan/SAĞLAM, İpek, **Miras Hukuku**, 3. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 264.

4 SEROZAN, Rona/ENGİN, Baki İlkay, **Miras Hukuku**, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 202; DURAL, Mustafa/ÖZ, Turgut, **Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku**, 11. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2017, s. 237-238.

5 KÖPRÜLÜ, Bülent, **Miras Hukuku Dersleri**, 2. Bası, İstanbul, 1985, s. 279; ÇAKIN, Nur, Türk Hukukunda Mirastan Iskat İle İlgili Problemler, **Ankara Barosu Dergisi**, S. 3, Y. 1974, s. 523.

6 EREN, Fikret/YÜCER AKTÜRK, İpek, **Türk Miras Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 241.

7 HATEMİ, Hüseyin, **Miras Hukuku**, 6. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 52.

teşkil eden mirasçılıktan çıkarma ile belirli hallerde, saklı paylı mirasçılar, kanun tarafından himaye edilen bu miras paylarını mirasbırakan tarafından yapılacak ölüme bağlı bir tasarruf neticesinde tümünden ya da kısmen yitirme sonucu ile karşı karşıya kalmaktadır⁸.

Bu çalışmamızda; mirasçılıktan çıkarmanın, mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma türünü inceleme konusu yapmaktayız. Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarmanın tanım ve amacı, benzer hukuki kurumlarla karşılaştırılması, şartları, sonuçları ve geçersizliği konularını, doktrindeki görüşler ve yargı kararları ışığında ele almaya gayret göstermekteyiz.

I. MİRASÇILIKTAN ÇIKARMA ÖLÜME BAĞLI TASARRUFU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A. Mirasçılıktan Çıkarmanın Tanımı ve Amacı

TMK m. 510-513'de düzenleme altına alınan mirasçılıktan çıkarma (mirastan iskat) ile mirasbırakan tarafından saklı paylı mirasçıların belirli hallerde miras haklarından tamamen ya da kısmen mahrum bırakılmaları mümkün hale getirilmiştir⁹. Nitekim mirasçılıktan çıkarma, mirasbırakanın, saklı pay sahibi bir mirasçısını saklı payı ile miras hakkından uzaklaştırdığı ölüme bağlı bir tasarruf türüdür¹⁰. Daha geniş bir ifadeyle mirasçılıktan çıkarma; mirasbırakanın, kanunda gösterilen sebeplerden birine dayalı biçimde gerçekleştirdiği tek taraflı iradesine dayanan ölüme bağlı tasarrufu sonucunda saklı pay sahibi mirasçısının saklı payı da dâhil olmak üzere miras payından tümünden yoksun kalması ya da azaltılmış bir saklı pay dışında kalan miras payını yitirmesidir¹¹.

Mirasçılıktan çıkarma tasarrufu sayesinde mirasbırakan, ölüme bağlı tasarruf serbestliğini kısıtlayan saklı pay engelinden kurtulmaktadır¹². Gerçekten de saklı paylı bir mirasçının, bu payın tümünü elde etmesi bazı hallerde hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurabilir. Örneğin; saklı paylı mirasçı, çeşitli davranışlarıyla mirasbırakan ile aralarındaki aile bağlarına ciddi zararlar vermiş olabilir. Saklı paylı mirasçılar ile mirasbırakan

8 TONGSİR, Ferih B., *Türk Hukukunda Mirastan Iskat*, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İstanbul, 1956, s. 3.

9 ÇABRİ, Sezer, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574) Cilt-I*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 248-249.

10 İMRE, Zahit/ERMAN, Hasan, *Miras Hukuku*, 13. Basım, Der Yayınları, İstanbul, 2017, s. 246; GÜNAY, Erhan, *Mirasçılık Sifatının Yitirilmesi*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 59.

11 YAĞCI, Kürşad, *Cezai Mirasçılıktan Çıkarma (Cezai Iskat)*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 13; GÖNEN, Doruk, *Ceza Mirasçılıktan Çıkarmanın Amacı ve Cezai Mirasçılıktan Çıkmaya Tabi Kişilerin Kapsamı*, Prof. Dr. Hasan Erman'a Armağan, Der Yayınları, İstanbul, 2015, s. 328.

12 SEROZAN, ENGİN, a.g.e., s. 398-399.

arasındaki aile bağlarının sarsılması ve kopması durumunda, mirasbırakan ile yakın ve samimi aile bağları bulunduğu (ya da bulunduğu farz edildiği) için bu kişiler lehine saklı pay öngörülmesinin anlamı ve amacı ortadan kalkmış olur¹³. Bu halde kusurlu bir davranışıyla aile bağlarını koparan saklı paylı mirasçının miras hakkının elinden alınması ihtimali yaratılmalıdır¹⁴. Eş deyişle miras payı ve bilhassa da saklı pay sahibi olmaya layık olmayan mirasçının mirasbırakan tarafından mirasçılığının engellenmesi mümkün olmalıdır¹⁵. Bu yönüyle yasal mirasçının saklı payını elinden alan mirasçılıktan çıkarma tasarrufu bir özel hukuk cezası özelliği göstermektedir¹⁶. Nitekim mirasçılıktan çıkarma, çeşitli davranışları nedeniyle saklı pay sahibi olmaya değer görülmeyen mirasçı veya mirasçılar, mirasbırakanın tek taraflı iradesiyle bu haklarından mahrum kaldıkları bir yaptırım niteliği taşımaktadır¹⁷. Veyahut borca batık olan bir saklı paylı mirasçının, saklı payına kavuşması halinde bu payın elinden alınabilecek olması nedeniyle bu saklı paylı mirasçının altsoyu, ekonomik geleceklerinin tehlike altına girmesi suretiyle zarara uğrama olasılığı ile karşı karşıyadır¹⁸. Bu halde saklı paylı mirasçının altsoyunun korunması için saklı paylı mirasçının miras hakkının elinden alınması isabetli olur. Nitekim mirasçılıktan çıkarmanın koruyucu yönü bu ihtiyaca cevap sağlamaktadır. Netice itibariyle bazı hallerde saklı paylı mirasçıyı cezalandırmak, bazı hallerde de saklı paylı mirasçının borçları nedeniyle saklı payının tamamen alacaklıların eline geçmesini önlemek suretiyle onun altsoyunun haklarını korumak amacına hizmet eden mirasçılıktan çıkarma kurumu, TMK'nın Miras Hukuku başlıklı üçüncü kitabının Ölüme Bağlı Tasarruflar başlıklı ikinci bölümünün Tasarruf Özgürlüğü başlıklı ikinci ayırımında m. 510-513 hükümleri arasında kendisine yer bulmuştur.

B. Mirasçılıktan Çıkarmanın Türleri

Mirasçılıktan çıkarma, mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma (cezai iskat, ceza olarak çıkarma) ile mirasçılıktan koruyucu çıkarma (aciz sebebiyle iskat) olarak ikiye ayrılmaktadır.

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma kavramı kanunda açıkça kullanılmış değildir. Kanunda, mirasçılıktan çıkarma kavramı tercih edilmektedir. Bu

13 KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, Necip, **Miras Hukuku**, 3. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1987, s. 306.

14 AYAN, Mehmet, **Miras Hukuku**, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 184.

15 KILIÇOĞLU, Ahmet M., **Miras Hukuku**, 8. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018, s. 173.

16 SEROZAN, ENGİN, a.g.e., s. 398.

17 İNAN, Ali Naim/ERTAŞ, Şeref/ALBAŞ, Hakan, **Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku**, 10. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 262.

18 BAYDAR, Utku, **Türk Medeni Kanununa Göre Mirasçılıktan Çıkarma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005, s. 5.

kavram, hem mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarmayı hem de mirasçılıktan koruyucu çıkarmayı da karşılar nitelikte olmasına karşın, çoğunlukla bu kavramla mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma anlaşılmaktadır. Öğretinin ortaya koyduğu mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma (cezai ıskat) şeklindeki kavramın kurumun niteliğinin ifade etmede isabetli bir tercih olduğu belirtilmektedir¹⁹.

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma; mirasçının, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemesi ya da mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi halinde söz konusu olan mirasçılıktan çıkarma türüdür (TMK m. 510).

Mirasçılıktan koruyucu çıkarma ise mirasbırakanın, hakkında borç ödemedi aciz belgesi bulunan altsoyunu, saklı payının yarısı için mirasçılıktan çıkardığı mirasçılıktan çıkarma türüdür. Ancak, mirasbırakanın bu yarıyı mirasçılıktan çıkarılanın doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülemesi zorunludur (TMK m. 513).

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma konumuzu oluşturduğundan ve koruyucu mirastan çıkarma ile karşılaştırılması bir sonraki bölümde yapılacağı için bu başlık altında bu kadar açıklama ile yetinmekteyiz.

II. MİRASÇILIKTAN CEZALANDIRICI ÇIKARMANIN BENZER KAVRAMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarmanın, mirasçının miras hakkına kısmen ya da tümünden son veren benzer kavramlarla ayrımlarını ifade etmenin konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sunacağına inanmaktayız.

A. Mirastan Uzaklaştırma İle Karşılaştırılması

Mirastan uzaklaştırma (mirastan ihraç); saklı pay sahibi olmayan mirasçılarının miras paylarından mahrum bırakılmalarını ya da saklı paylı mirasçılarının saklı pay dışındaki mirasbırakanın tasarruf nisabı kapsamında kalan miras paylarından yoksun kılınmalarını sağlamaya ilişkin bir kurumdur²⁰. Mirasçılıktan çıkarma ise saklı paylı bir mirasçının tamamen ya da tümünden saklı payından yoksun bırakılması durumunda söz konusu olur²¹. Diğer bir deyişle mirasçılıktan çıkarma, yalnızca kanun tarafından kendilerine saklı pay tanınan mirasçılar hakkında bu saklı payların indirilmesi ya da tümünden kaldırılması suretiyle uygulanabilir²².

19 YAĞCI, a.g.e., s. 5 dn. 2.

20 TONGSİR, a.g.t., s. 14; YAĞCI, a.g.e., s. 49.

21 ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 205; ÇAKIN, a.g.m., s. 523.

22 ÇUBUKLUGİL, Rıza, Mirastan Adi İskatın Hukuki Mahiyeti ve Sebepleri, AÜHFİD, C. 7, S. 3-4, Y. 1950, s. 441.

Zira mirasçılıktan çıkarma, saklı payı ortadan kaldırmaya yönelik bir tasarruftur ve bu nedenle de yalnızca saklı paylı mirasçılarının mirastan uzaklaştırılmasını anlatmaktadır²³. Bu yönüyle saklı paylı bir mirasçının saklı payının elinden alınması sonucunu doğurmayan bir ölüme bağlı tasarruf mirasçılıktan çıkarma niteliği taşımaz. Örneğin; mirasbırakanın, saklı pay sahibi olmayan bir mirasçısını mirasından mahrum kılması ya da saklı paylı mirasçısının yalnızca saklı paya sahip olmasını ve bu payı aşan bir miras payı elde edememesini öngören ölüme bağlı bir tasarrufu mirasçılıktan çıkarma niteliği taşımaz, ancak bu haller mirastan uzaklaştırma özelliği göstermektedir²⁴.

Mirastan uzaklaştırma da mirasçılıktan çıkarılma gibi ölüme bağlı tasarruf şekil koşullarına uygun olarak yapılan maddi anlamda bir ölüme bağlı tasarruf niteliği arz eder²⁵. Ancak mirasçılıktan çıkarmadan farklı olarak, mirastan uzaklaştırmada mirasbırakanın herhangi bir sebep göstermesi zorunlu değildir²⁶. Dolayısıyla mirastan uzaklaştırmada mirasbırakanın herhangi bir sebep göstermeksizin saklı pay sahibi olmayan bir mirasçısının miras payına son vermesi ya da saklı paylı mirasçının saklı payı ile yetinmesini sağlaması olanaklıdır.

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma, tamamen ya da kısmen gerçekleşebilir. Mirasçılıktan uzaklaştırma da tamamen ya da kısmen olabilir²⁷.

Mirastan uzaklaştırma, doğrudan ya da dolaylı olabilir²⁸. Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufunda bir mirasçısının mirasından pay almasını arzu etmediğini açıkça ifade etmesi durumunda mirastan uzaklaştırma doğrudan yapılmıştır²⁹. Şayet mirasbırakan, bir mirasçısının mirasından pay almasını arzu etmediğini ölüme bağlı tasarrufta açıkça belirtmemekle beraber, terekesinin tümünde başka kimse(ler) lehine tasarruf gerçekleştirmişse, bu halde mirastan uzaklaştırma dolaylı gerçekleştirilmiştir³⁰. Mirasçılıktan çıkarmanın ise dolaylı

23 OĞUZMAN, Kemal, **Miras Hukuku**, 5. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1991, s. 241d.

24 OĞUZMAN, a.g.e., s. 241d; KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 280; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 205; YAĞCI, a.g.e., s. 51; ÇABRİ, a.g.e., s. 250; ÇAKIN, a.g.m., s. 523.

25 KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, a.g.e., s. 307.

26 TONGSİR, a.g.t., s. 14; KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, a.g.e., s. 307; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 205; SEROZAN, ENGİN, a.g.e., s. 399; ÇABRİ, a.g.e., s. 251; "... *Murisin saklı pay dışında kalan pay için her zaman tasarruf hakkı bulunduğundan, saklı pay dışındaki payı için çıkarmanın (iskatın) şartları aranmaz...*" Yarg. 14. HD. T. 02.06.2015, E. 1687, K. 6049, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 09.11.2018).

27 YAĞCI, a.g.e., s. 53-54.

28 OĞUZMAN, a.g.e., s. 242 dn. 554a; ÇUBUKLUGİL, **Iskatın Sebepleri**, s. 440 dn. 1; ÇABRİ, a.g.e., s. 251; YAĞCI, a.g.e., s. 52.

29 ÇABRİ, a.g.e., s. 251; YAĞCI, a.g.e., s. 52; ÇUBUKLUGİL, **Iskatın Sebepleri**, s. 440 dn. 1.

30 ÇABRİ, a.g.e., s. 251; YAĞCI, a.g.e., s. 52-53.

biçimde gerçekleşemeyeceği ifade edilmektedir³¹. Zira mirasbırakanın, mirasçılıktan çıkarma iradesinin ölüme bağlı tasarrufunda açıkça göstermesi gerektiği vurgulanmaktadır³². Kanaatimizce mirasçılıktan çıkarmanın da dolaylı biçimde (örtülü olarak) yapılmasına bir engel yoktur. Gerçekten de mirasbırakanın saklı paylı mirasçısının saklı payının tamamını başkasına kazandırması, sebebi gösterilmemiş dolaylı bir mirasçılıktan çıkarma niteliği taşımaktadır³³. Örneğin; iki çocuğu bulunan mirasbırakanın tüm mirasını bunlardan birisine bırakması halinde diğer çocuk dolaylı olarak mirasçılıktan çıkarılmıştır. Bu halde mirasçılıktan çıkarma sebebi gösterilmediği için çıkarılan saklı paylı mirasçının tenkis davasıyla saklı pay isteminde bulunması olanaklıdır.

B. Mirastan Yoksunluk İle Karşılaştırılması

Mirastan yoksunluk, TMK m. 578 ile m. 582 arasında düzenleme altına alınmaktadır. TMK m. 578'de sınırlı sayıda olmak üzere dört başlık altında belirtilen davranışlarından birini gerçekleştiren kimsenin mirasbırakanın mirasçısı ya da vasiyet alacaklısı sıfatına sahip olabilmesine ve bu sığata bağlı sonuçlardan istifade edebilmesine olanak bulunmamaktadır³⁴.

Mirasçılıktan çıkarma kurumu mevcutken, ayrıca bir mirastan yoksunluk düzenlemesine ihtiyaç olup olmadığı sorusu ilk bakışta akla gelebilir. Mirastan yoksunluk, mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarma tasarrufu yapamayacağı durumlarda ya da yapma kudretinden mirasçı tarafından mahrum bırakıldığı hallerde söz konusu olmakta ve mirasbırakanın eğer gerçeği bilseydi mirasçısını mirasçılıktan çıkaracağı varsayımından hareketle kanunda düzenlenmektedir³⁵.

Mirastan yoksunluk, mirasçılıktan çıkarmayı tamamlayan bir kurum özelliği göstermektedir³⁶. Mirastan yoksunluk ile mirasçılıktan çıkarmanın birtakım benzer ve farklı yönleri bulunmaktadır. Öncelikle her iki kurum da mirasçının, miras hakkının ortadan kaldırılmasına hizmet etmektedir³⁷. Her iki kurumda da mirasın yitirilmesine sebep olan fiiller, sınırlı sayıda sayılmaktadır³⁸. Mirasçılıktan koruyucu çıkarma bir kenara bırakıldığında mirasçılıktan çıkarma gibi mirastan yoksunluk da kusur esasına dayalıdır³⁹. Her iki kurum da bizzat mirasçıyı etkiler, mirasçının altsoyuna etki etmez (TMK m. 511/2-3, m. 579/1). Ayrıca mirastan

31 YAĞCI, a.g.e., s. 54; ÇABRİ, a.g.e., s. 251-252.

32 YAĞCI, a.g.e., s. 54 dn. 127; ÇABRİ, a.g.e., s. 252.

33 SEROZAN, ENGİN, a.g.e., s. 399.

34 ENGİN, Baki İlkay, **Mirastan Yoksunluk**, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2010, s. 35.

35 ENGİN, a.g.e., s. 44.

36 ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 318; ENGİN, a.g.e., s. 44.

37 ÇAKIN, a.g.m., s. 523.

38 YAĞCI, a.g.e., s. 61.

39 TANRIVERDİ, Ali Deniz, **Türk Medeni Hukukunda Mirasçılıktan Çıkarma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2008, s. 12.

yoksunluk ile mirasçılıktan çıkarma sebepleri çakışmaktadır. Örneğin; mirasçının mirasbırakanı öldürmeye teşebbüs etmesi, onu sakat bırakmak vb. bir şekilde sürekli şekilde ölüme bağlı tasarruf yapamayacak duruma getirmesi gibi haller mirasçılıktan çıkarma sebebinin yanı sıra mirastan yoksunluk sebebi de teşkil eder (TMK m. 578 f.1 b.1/2). Ancak bu hallerde mirasbırakan, mirasçılıktan çıkarma tasarrufu yapmasa dahi mirasçı kanun gereği mirastan yoksun kalır.

Mirastan yoksunluk, mirasbırakanın ölüme bağlı bir tasarrufta bulunması gerekmeksizin yoksunluk sebebinin ortaya çıkmasıyla kendiliğinden (ipso iure) gerçekleşmektedir. Mirasçılıktan çıkarma ise ancak mirasbırakanın bu yönde yapacağı ve çıkarma sebebinin de göstermesi gerektiği ölüme bağlı bir tasarruf sonucunda söz konusu olabilir⁴⁰. Kısa bir deyişle mirastan yoksunluk kanun koyucunun iradesinden, mirasçılıktan çıkarma ise mirasbırakanın iradesinden kaynaklanmaktadır⁴¹.

Mirasçılıktan çıkarma, yalnızca saklı pay sahibi mirasçılar için mümkündür. Mirastan yoksunluk ise saklı pay sahibi olup olmadığı fark yaratmaksızın bütün (yasal ve atanmış) mirasçılar ile vasiyet alacaklıları ve hatta mükellefiyet lehtarlarını kapsamına almaktadır⁴².

Mirasçılıktan çıkarma yalnızca gerçek kişiler için söz konusu olabilir. Mirastan yoksunluğun ise hem gerçek kişiler hem de tüzel kişiler bakımından gerçekleşebileceği belirtilmektedir⁴³.

Mirasçılıktan çıkarma; mirasbırakan ya da mirasbırakanın yakınları veya aile üyelerine karşı gerçekleştirilen çeşitli davranışlar sonucunda gerçekleştirilebilir. Mirastan yoksunluk ise yalnızca mirasbırakana karşı gerçekleştirilen çeşitli davranışlar sonucunda söz konusu olabilir⁴⁴.

40 HATEMİ, a.g.e., s. 125; KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 173; ENGİN, a.g.e., s. 44; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 318; YAĞCI, a.g.e., s. 62; ÇAKIN, a.g.m., s. 523; "...mirastan mahrumiyetle ilgili sebeplerin varlığı halinde mirasçı, miras hakkından otomatikman (kendiliğinden) mirastan mahrum olur (MK. 521). Ancak, miras bırakan varlığında eylemli bulunan kişiyi bağışlayabilir, af edebilir. Af hali söz konusu değilse, mahrumiyet hali ölümle birlikte ve hiç bir işleme hacet kalmaksızın hukukî sonuçlarını doğurur. Oysa mirastan iskat'da durum bunun aksinedir. Şöyle ki miras bırakan ölüme bağlı bir tasarrufla mirasçını mirasından iskat edebilir. Kendisi böyle bir irade beyanında bulunmadıkça, iskat sebebi ne olursa olsun, mirasçı miras hakkından yoksun bırakılmaz..." Yarg. 2. HD. T. 02.07.1985, E. 4483, K. 6252, **Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi**, (E.T. 10.11.2018).

41 ÖZTAN, Bilge, **Miras Hukuku**, 8. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017, s. 142.

42 TONGSİR, a.g.t., s. 15; HATEMİ, a.g.e., s. 125; ENGİN, a.g.e., s. 44; İNAN, ERTAŞ, ALBAŞ, a.g.e., s. 476.

43 İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 309; İŞGÜZAR, Hasan/DEMİR, Mehmet/YILMAZ, Süleyman, **Miras Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 101. Bu sonuca varılabilmesi için TMK m.50 gereği, organın davranışının tüzel kişiye izafe edilebilmesi yani organ sıfatıyla görev ifa ettiği bir sırada mirastan yoksunluk teşkil eden bir davranışta bulunması gerektiği ifade edilmektedir. Bu yönde ve ayrıca tüzel kişilerin mirastan yoksunluğu konusunda bkz. ENGİN, a.g.e., s. 80-81.

44 TONGSİR, a.g.t., s. 16; EREN, YÜCER AKTÜRK, a.g.e., s. 420; ENGİN, a.g.e., s. 44; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 318; BAYDAR, a.g.t., s. 14; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 12.

Mirasçılıktan çıkarma tamamen ya da kısmen olabileceken, mirastan yoksunluk kanun gereği tümünden gerçekleşir⁴⁵. Ancak mirasçılıktan koruyucu çıkarma her zaman kısmi biçimde olur.

TMK m. 578/3 uyarınca; mirastan yoksunluk, mirasbırakanın affıyla ortadan kalkar. Mirasçılıktan çıkarmada ise affın mümkün olup olmadığı tartışma içermektedir⁴⁶.

C. Mirasçılıktan Koruyucu Çıkarma İle Karşılaştırılması

Mirasçılıktan koruyucu çıkarma, TMK m. 513 hükmünde düzenlenmektedir. Hükmün ilk fıkrasına göre; mirasbırakan, hakkında borç ödemedi aciz belgesi bulunan altsoyunu, saklı payının yarısı için mirasçılıktan çıkarabilir. Ancak, bu yarıyı mirasçılıktan çıkarılanın doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülemesi şarttır.

Mirasçılıktan koruyucu (borç ödemedi aciz sebebiyle, önleyici) çıkarma; saklı paylı mirasçının cezalandırılmasını değil, bu mirasçının borçlarını ödemedi aciz halinde bulunması sebebiyle sahip olduğu mirasın tamamının derhal alacaklılara geçmesine engel olarak bu mirasçının altsoyunu korumayı amaçlamaktadır⁴⁷. Kısa bir deyişle mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma cezalandırma, mirasçılıktan koruyucu çıkarma ise koruma işlevi göstermektedir⁴⁸.

Mirasçılıktan çıkarmanın iki türünü teşkil eden mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma ile mirasçılıktan koruyucu çıkarma arasında birtakım farklılıklar bulunmaktadır.

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma, saklı paylı mirasçılarının tümü için uygulanabilirken, mirasçılıktan koruyucu çıkarma ise yalnızca mirasbırakanın hakkında aciz belgesi verilmiş altsoyu için uygulanabilir⁴⁹. Bu yönüyle mirasbırakanın; altsoyu dışındaki saklı paylı mirasçılarının borç ödemedi aciz sebebiyle mirasçılıktan çıkarmasına olanak bulunmaz⁵⁰.

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarmada, mirasbırakan, saklı paylı mirasçısını tamamen ya da kısmen saklı payından mahrum bırakabilir.

45 TONGSİR, a.g.t., s. 15; YAĞCI, a.g.e., s. 63; BAYDAR, a.g.t., s. 14; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 12.

46 YAĞCI, a.g.e., s. 63.

47 KOCAAĞA, Köksal, Borç Ödemedi Aciz Sebebiyle Çıkarma, *DEÜHFD*, C. 7, S. 1, Y. 2005, s. 84-85.

48 ÇUBUKLUGİL, *Iskatın Sebepleri*, s. 443.

49 SAYMEN, Ferit H., Aciz Sebebiyle Mirastan Iskat, *İBD*, C. XIII, S. III, Y. 1939, s. 146.

50 KOCAAĞA, a.g.m., s. 85; Mirasçılıktan koruyucu çıkarılabilecek kimselerin yalnızca altsoy olmasının eksiklik olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda mirasbırakanın ölümü halinde ikinci zümrede yer alan anne mirasçı ise ve anne borç batağında bulunuyorsa mirasbırakanın kardeşinin de korunmasının yerinde olabileceği örnek olarak belirtilmektedir. Bkz. YAĞCI, a.g.e., s. 67 dn. 160; Mirasçılıktan koruyucu çıkarmanın, cezalandırıcı çıkarmada olduğu üzere tüm saklı paylı mirasçılar için geçerli olması gerektiği yönünde bkz. SAYMEN, a.g.m., s. 148.

Mirasçılıktan koruyucu çıkarmada ise mirasbırakan, altsoyunun saklı payının en fazla yarısına kadar çıkarma tasarrufunda bulunabilir⁵¹.

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarmada; çıkarılanın saklı paylı altsoyu bulunmaması halinde mirasbırakan, çıkarılan mirasçının saklı payı üzerinde istediği biçimde tasarrufta bulunabilir⁵². Mirasçılıktan koruyucu çıkarmada ise mirasbırakan, çıkarılan saklı pay miktarını, mirasçılıktan çıkardığı saklı paylı mirasçısının doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülemek durumundadır.

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma, mirasçının kusuruna dayanırken, mirasçılıktan koruyucu çıkarmada mirasçının kusurlu olup olmaması fark yaratmaz⁵³.

D. Mirasın Reddi İle Karşılaştırılması

TMK m. 599/1 hükmüne göre; mirasçılar, mirasbırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak, kanun gereğince kazanırlar. TMK m. 599/2 uyarınca da kanunda öngörülen ayrık durumlar saklı kalmak üzere mirasçılar, mirasbırakanın aynî haklarını, alacaklarını, diğer malvarlığı haklarını, taşınır ve taşınmazlar üzerindeki zilyetliklerini doğrudan doğruya kazanırlar ve mirasbırakanın borçlarından kişisel olarak sorumlu olurlar. Söz konusu hükümler miras hukukuna egemen olan külli intikal (külli halefiyet) ilkesini düzenlemektedir. Bu ilke, bir kimsenin malvarlığının, hukuk düzeninin saptadığı bir olgunun gerçekleşmesi üzerine, bu malvarlığını oluşturan hukuki ilişkilerin kanunun aradığı devir koşulları aranmaksızın tümünden veya kısmen başka bir kimseye geçmesini anlatmaktadır⁵⁴. Miras hukukumuzda geçerli olan külli intikal ilkesi gereğince, mirasçılar, mirasbırakanın haklarının yanında borçlarını da devralmaktadır⁵⁵. Mirasçı olduğunun bilinmemesi, yani mirasbırakanın ölümünden haberdar olunmaması hali dahi fark yaratmaz⁵⁶.

51 YAĞCI, a.g.e., s. 67; KOCAAĞA, a.g.m., s. 85.

52 KOCAAĞA, a.g.m., s. 85.

53 YAĞCI, a.g.e., s. 69; KOCAAĞA, a.g.m., s. 89.

54 ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 53.

55 "... Kural olarak, bir kimsenin ölümü ile malvarlığının bir bütün olarak mirasçılara geçmesini ifade eden külli halefiyet gereğince, mirasbırakanın kişisel özelliklerinin ağır bastığı, dâşünsel ve bedeni özellik ve yetenekleri göz önünde bulundurularak yapılmış, borcun bizzat mirasbırakan tarafından yerine getirilmesi gereken şahsi edim borçları dışında, malvarlığından ifa durumunda olunan maddi edim borçları mirasçılara intikal eder. Mirasbırakanın borçları, ölümünden önce yaptığı hukuki işlemlerden, işlediği haksız fiillerden, malvarlığında meydana gelen sebepsiz zenginleşmeden ve ölüm anına kadar oluşan birtakım olgular nedeniyle doğrudan doğruya kanundan doğabilir. Mirasçılarının sorumluluğu bakımından borcun kaynağı önemli değildir. Bu sorumluluk, mirasın kesin olarak kazanılması ile başlar, borcun esası ile sınırlı olmayıp, işlemiş ve işleyecek faizlerini de kapsar..." Yarg. HGK. T. 12.03.2008, E. 21-235, K. 248, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 11.11.2018).

56 İŞGÜZAR, DEMİR, YILMAZ, a.g.e., s. 22.

Kanun, tereke aktifinin pasifini karşılayamadığı hallerde mirasçılarının, mirasbırakanın borçlarından ilke olarak kişisel malvarlıklarıyla sorumlu olmaları sebebiyle ekonomik açıdan düşebilecekleri güç durumu nazara alarak onlara mirası reddetme imkânı tanımış ve hatta bazı hallerde karine olarak mirası reddetmiş kabul etmiştir⁵⁷. Gerçekten de TMK m. 605/1 uyarınca, yasal ve atanmış mirasçılar mirası reddedebilirler. TMK m. 605/2 hükmüne göre ise ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemedi aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır. Sözü edilen düzenlemeye göre; mirasın reddi ya birinci fıkrada ifade edildiği üzere mirasçılarının irade açıklamasında bulunmalarından kaynaklanan gerçek ret ya da ikinci fıkrada belirtildiği gibi kanunun öngördüğü karineden kaynaklanan hükmen ret biçiminde gerçekleşebilir⁵⁸.

Mirasın reddi de mirasçılıktan çıkarma gibi mirasçının, mirasçılık sıfatını ortadan kaldırmaktadır. Ancak aralarında birçok farklılıklar mevcuttur. Öncelikle mirasın reddi, yasal ve atanmış mirasçılar için söz konusudur. Ayrıca TMK m. 616 gereğince vasiyet alacaklılarının da vasiyeti reddetmesi olanaklıdır. Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma yalnızca saklı pay sahibi mirasçılar bakımından söz konusu olabilir.

Mirasçılıktan çıkarma, mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufuyla açıkladığı tek taraflı bir irade beyanı özelliği taşır. Mirasın reddi ise mirasçı tarafından mirasbırakanın yerleşim yeri sulh mahkemesine varması gerekli yazılı ya da sözlü yapılabilen tek taraflı bir irade beyanıdır⁵⁹.

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarmanın temsil yoluyla yapılması mümkün değildir. Mirasın reddi ise temsil yoluyla yapılabilir⁶⁰. Ancak temsilcinin mirasın reddi beyanında bulunabilmesi için özel yetkisinin varlığı aranmaktadır⁶¹.

Mirasçılıktan çıkarmanın iptali mirasçılıktan çıkarılan kimse tarafından istenebilirken, mirasın reddinin iptali ise mirası reddeden mirasçının alacaklıları ya da iflas idaresi tarafından talep edilebilir⁶². Mirasçılıktan

57 HELVACI, İlhan, *Eski Medeni Kanunumuzla Karşılaştırmalı Olarak Türk Medeni Kanununa Göre Mirasın Reddi (MK. m. 605-MK. m. 618)*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2002, s. 8.

58 GÜNAL, Aydın Ebrar, *Mirasın Reddi ve Hukuki Sonuçları*, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2018, s. 21-22.

59 HELVACI, a.g.e., s. 11; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 360.

60 GÜNAL, a.g.e., s. 40.

61 "...Mirasçı adına ret beyanında bulunan vekilin (temsilcinin) bu tasarrufu yapabilmesi için özel yetkisinin bulunması zorunludur. 24.7.1965 günlü velayet, vesayet ve miras hükümlerinin uygulanmasına ilişkin Tüzüğü'nün 40 ve 12.8.2003 tarihli yeni Tüzüğü'nün 39. maddelerinde özel yetkili vekilin mirası reddedebileceği açıklanmıştır..." Yarg. 2. HD. T. 22.02.2005, E. 2004/15954, K. 2005/2593, *Legalbank Elektronik Hukuk Bankası*, (E.T. 12.11.2018).

62 GÜNAL, a.g.e., s. 39.

çıkarmadan farklı olarak, mirasın reddinde herhangi bir sebep gösterilmesi zorunlu değildir⁶³.

Mirasçılıktan çıkarma ile mirasın reddi halinde ilke olarak mirasçılıktan çıkarılan ve mirası reddeden mirasçı, mirasbırakanın borçlarından sorumlu değildir. Ancak mirası reddeden mirasçı bakımından TMK m. 618 hükmünde bir istisna öngörülmüştür⁶⁴. Anılan hükme göre; *ödemedен âciz bir mirasbırakanın mirasını reddeden mirasçılar, onun alacaklılarına karşı, ölümünden önceki beş yıl içinde ondan almış oldukları ve mirasın paylaşılmasında geri vermekle yükümlü olacakları değer ölçüsünde sorumlu olurlar. Olağan eğitim ve öğrenim giderleriyle âdet üzere verilen çeyiz, bu sorumluluğun dışındadır. İyiniyetli mirasçılar, ancak geri verme zamanındaki zenginleşmeleri ölçüsünde sorumlu olurlar.*

Mirasçılıktan çıkarma tamamen ya da kısmen olabilir. Mirasın reddinin kısmi olup olmayacağına ilişkin çeşitli ayrımlar yapılmaktadır. Buna göre; bir mirasçının gerek yasal gerek iradi mirasçılık sıfatına sahip olması durumunda iki ayrı hukuki sebepten kaynaklanan mirasçılık sıfatından birini reddinin olanaklı olduğu ifade edilmektedir⁶⁵. Ayrıca mirasın belirli bir oranının reddinin de mümkün olduğu ileri sürülmektedir⁶⁶. Ancak terekeye dâhil bulunan belirli bir malvarlığı değerinin kısmi reddi söz konusu değildir⁶⁷.

Mirasın reddinin kayıtsız ve şartsız olması gerekir (TMK m. 609/2). Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarmanın şarta bağlanıp bağlanamayacağı ise tartışma içermektedir. Bu konuyu ileride detaylı biçimde ele alacağımızdan burada daha fazla değinmiyoruz.

Mirasçılıktan çıkarmada olduğu üzere mirasın reddinde de mirasçının altsoyu bundan etkilenmez⁶⁸. Zira TMK m. 611 uyarınca; yasal mirasçılardan biri mirası reddederse onun payı, miras açıldığı zaman kendisi sağ değilmiş gibi, hak sahiplerine geçer.

63 "...Kanun koyucu, mirasçılarını, miras bırakanın borçları yönünden sorumluluk almak istemedikleri takdirde, mirası reddedebilmelerine MK.nun 545. maddesi ile imkan tanımıştır. Buna göre, kanuni ve mansup mirasçılar hiç bir sebep göstermeksizin kayıtsız ve şartsız olarak (MK. 548) mirası reddedebilirler..." Yarg. HGK. T. 14.03.1984, E. 1982/2-66, K. 1984/239, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 12.11.2018).

64 GÜNAL, a.g.e., s. 40.

65 HELVACI, a.g.e., s. 65; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 360.

66 HELVACI, a.g.e., s. 67; GÜNAL, a.g.e., s. 39; Mirasın reddi kurumunun niteliği ve özelliği gereği kısmi redde imkân sağlamadığına ilişkin aksi yöndeki görüş için bkz. ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 360; benzer yönde bkz. BAYDAR, a.g.t., s. 15; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 13.

67 HELVACI, a.g.e., s. 64 dn. 151.

68 HELVACI, a.g.e., s. 144; BAYDAR, a.g.t., s. 16.

E. Mirastan Feragat İle Karşılaştırılması

Mirastan feragat; mirasbırakan ile mirasçısı arasında yapılan ve mirasçının miras hakkından vazgeçmesini konu edinen bir sözleşmedir⁶⁹. Nitekim TMK m. 528/1 hükmünde; mirasbırakanın, bir mirasçısı ile karşılıksız veya bir karşılık sağlanarak mirastan feragat sözleşmesi yapabileceği ifade edilmektedir.

Mirastan feragat, mirasbırakan ile mirasçısı arasında yapılan (olumsuz) bir miras sözleşmesi ile gerçekleşirken, mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma ise vasiyetname ya da bir miras sözleşmesi ile yapılabilir⁷⁰. Ancak ileride detaylıca inceleyeceğimiz üzere mirasçılıktan çıkarma, miras sözleşmesiyle de yapılsa mirasbırakan tek taraflı olarak her zaman bu tasarruftan dönebilir.

Mirasçılıktan çıkarmanın gerçekleşebilmesi için kanunda sınırlı sayıda belirtilen sebeplerden birinin varlığı aranmaktadır. Mirastan feragat sözleşmesi için tarafların mirasçılık hakkından vazgeçmesi yönünde anlaşmaya varmaları gerekli ve yeterlidir⁷¹.

Mirastan feragat için feragat eden mirasçının feragate rıza göstermesi gerekirken, mirasçılıktan çıkarmada çıkarılan mirasçının rızası aranmaz⁷². Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma tamamen ya da kısmen olabilir. Mirastan feragat de tamamen ya da kısmen gerçekleşebilir⁷³.

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma, yalnızca saklı paylı mirasçılar için söz konusu olabilirken, mirastan feragat gerek saklı paylı gerekse de saklı paylı olmayan yasal mirasçılar ile iradi mirasçılar bakımından yapılabilir⁷⁴. Mirastan cezalandırıcı çıkarma saklı paylı mirasçıyı cezalandırma amacına yöneldiği halde, mirastan feragatte böyle bir amaç söz konusu değildir⁷⁵.

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarmanın ivazlı olması söz konusu değilken, mirastan feragatin ivazlı ya da ivazsız olması mümkündür⁷⁶. Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma kişisel nitelik taşıdığından dolayı çıkarılan mirasçının altsoyunun bundan etkilenmesi söz konusu

69 İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 196.

70 TONGSİR, a.g.t., s. 16; ÇAKIN, a.g.m., s. 524; YAĞCI, a.g.e., s. 71.

71 ANTALYA, O. Gökhan, **Mirastan Feragat Sözleşmesi**, Alkım Yayınevi, İstanbul, 1999, s. 54.

72 YAĞCI, a.g.e., s. 72.

73 İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 199.

74 YAĞCI, a.g.e., s. 73; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 14.

75 TONGSİR, a.g.t., s. 17; ANTALYA, **Mirastan Feragat**, s. 54; YAĞCI, a.g.e., s. 73.

76 Antalya, **Mirastan Feragat**, s. 54; Mirasçılıktan çıkarmanın değil, mirasçılıktan çıkarılanın miras payı üzerinde tasarruf etmenin karşılıklı edim ilişkisine (ivaz karşılığında iki taraflı tasarrufa) konu edilebileceği de savunulmaktadır. Bu görüş ve ayrıntılı bilgi için bkz. YAĞCI, a.g.e., s. 406 vd.

olmaz⁷⁷. Mirastan feragat ise bir karşılık sağlanarak gerçekleştirilmişse ve sözleşmede aksi de kararlaştırılmamışsa feragat edenin altsoyu bakımından da sonuç doğurur (TMK m. 528/son).

III. İLGİLİ KANUNDAKİ HÜKÜMLER GEREĞİNCE MİRASÇILIKTAN ÇIKARMA SEBEPLERİNİN SONA ERDİRDİĞİ ÇEŞİTLİ HUKUKİ İLİŞKİLER

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma sebeplerinin, saklı paylı mirasçılarının, saklı paylarına tamamen ya da kısmen son verilmesinin yanı sıra bazı hukuki ilişkileri de ilgili kanundaki hükümler gereğince sona erdirdiğini görmekteyiz. Şimdi sırasıyla genel olarak bunları incelemeye çalışalım.

A. Miras Sözleşmesinin Tek Taraflı Ortadan Kaldırılması Bakımından

TMK m. 546/2 uyarınca; miras sözleşmesiyle mirasçı atanan veya kendisine belirli mal bırakılan kişinin, mirasbırakana karşı miras sözleşmesinin yapılmasından sonra mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturan davranışta bulunduğu ortaya çıkarsa; mirasbırakan, miras sözleşmesini tek taraflı olarak ortadan kaldırabilir⁷⁸. TMK m. 546/2 hükmüyle mirasçılıktan çıkarma sebeplerinden birinin varlığı halinde mirasbırakana miras sözleşmesini ortadan kaldırma imkânı tanınmak suretiyle saklı paylı mirasçılar ve miras sözleşmesi ile lehine tasarrufta bulunulan kimse(ler) arasında paralellik kurulmuştur⁷⁹.

TMK m. 546 hükmünden anlaşıldığı üzere, mirasçılıktan çıkarma sebeplerinden birinin gerçekleşmesi halinde yalnızca mirasbırakan, miras sözleşmesini tek taraflı olarak sona erdirebilir⁸⁰. Tek taraflı ortadan kaldırma, vasiyetnameler için kanunda öngörülen şekillerden biriyle yapılır (TMK m. 546/3). Bununla beraber mirasbırakanın, miras sözleşmesini, herhangi bir türünde olabilecek şekilde vasiyetnamenin yanı sıra tek taraflı bir içeriğini oluşturması suretiyle başkaca bir miras sözleşmesiyle de ortadan kaldırılabileceği ifade edilmektedir⁸¹.

77 YAĞCI, a.g.e., s. 73-74.

78 TMK m.546/2 hükmü, 743 sayılı TKM'nin 493. maddesinin ikinci fıkrasına karşılık gelmektedir. İçerik bakımından bir farklılık bulunmasa da TKM'nin 493. maddesinin ikinci fıkrasında mahrumiyet terimi kullanılmışken, TMK m.546/2'de çıkarma terimine yer verilmiştir. 743 sayılı TKM döneminde, m. 493/2'de mahrumiyet terimi kullanılmış olsa mehzaz kanuna göre bunun iskat (çıkarma) olarak anlaşılması gerektiği vurgulanmaktaydı. Bu yönde bkz. DURAL, Mustafa, **Miras Sözleşmeleri**, İstanbul, 1980, s. 230.

79 DURAL, a.g.e., s. 231.

80 ÇINAR, Ömer, **Miras Sözleşmesinin Tek Taraflı İrade Beyanı İle Sona Erdirilmesi**, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Y. 6, S. 12, Güz 2007/2, s. 222.

81 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 243; İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 191; ÇINAR, a.g.m., s. 223-224.

Mirasçılıktan çıkarma sebebinin, miras sözleşmesinin yapıldıktan sonraki bir safhada ortaya çıkması gerekir⁸². Miras sözleşmesinde lehine tasarruf yapılan kimsenin sözleşmenin diğer yanı ya da üçüncü bir kimse olması da olanaklıdır⁸³. Ancak miras sözleşmesi, üçüncü kişi lehine yapılmışsa, miras sözleşmesinin tek taraflı ortadan kaldırılması için çıkarma sebebinin üçüncü kişinin şahsında gerçekleşmesi gerekir⁸⁴.

TMK m. 546 hükmünde mirasbırakana karşı mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturan davranışta bulunulmasından söz edildiği için mirasbırakanın yakınlarına ya da aile üyelerine karşı bu nitelikteki davranışların işlenmesinin mirasbırakana miras sözleşmesini tek taraflı ortadan kaldırma imkânı tanıyıp tanımadığı sorunu ile karşılaşılmaktadır. Doktrindeki bir görüşe göre; yalnızca mirasbırakana karşı gerçekleştirilen davranışlar, miras sözleşmesinin tek taraflı ortadan kaldırılmasını sağlayabilir⁸⁵. Doktrindeki diğer görüşe göre; mirasbırakanın yakınlarına ya da aile üyelerine yönelik gerçekleştirilen davranışların da miras sözleşmesinin tek taraflı ortadan kaldırılmasını sağlayacağı kabul edilmelidir⁸⁶.

B. Miras Hukuku Nitelikli Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Tek Taraflı Ortadan Kaldırılması Bakımından

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun⁸⁷ 611. maddesinin ilk fıkrasına göre; ölünceye kadar bakma sözleşmesi, bakım borçlusunun bakım alacaklısını ölünceye kadar bakıp gözetmeyi, bakım alacaklısının da bir malvarlığını veya bazı malvarlığı değerlerini ona devretme borcunu üstlendiği sözleşmedir. Sözü edilen hükmün ikinci fıkrasına göre; bakım borçlusu, bakım alacaklısı tarafından mirasçı atanmışsa, ölünceye kadar bakma sözleşmesine miras sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanır.

Ölünceye kadar bakma sözleşmesinin borçlar hukuku nitelikli ölünceye bakım sözleşmesi ile miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakım sözleşmesi olmak üzere iki türü bulunmaktadır. Tarafların edimlerinin bakım alacaklısının sağlığında ifa edilmesinin öngörüldüğü hallerde borçlar hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesi, bakım borçlusunun kendisine hayatı boyunca bakması karşılığında bakım alacaklısının edimini ölüme bağlı bir tasarrufla yerine getirdiği

82 DURAL, a.g.e., s. 234; İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 192; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 120; ÇINAR, a.g.m., s. 224.

83 ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 161.

84 DURAL, a.g.e., s. 233; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 120; ÇINAR, a.g.m., s. 223.

85 SEROZAN, Rona, **Sözleşmeden Dönme**, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, s. 312; ÇINAR, a.g.m., s. 223.

86 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 243 dn. 5; İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 192.

87 RG. 4.2.2011, 27836.

hallerde ise miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinden bahsedilmektedir⁸⁸. Miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde, bakım borçlusunun bakım alacaklısına karşı, TMK m. 546 atfıyla TMK m. 510 hükmünde düzenlenen mirasçılıktan çıkarılmayı gerektiren bir davranışta bulunması halinde bakım alacaklısı, ölünceye kadar bakma sözleşmesini tek taraflı olarak ortadan kaldıracaktır⁸⁹.

C. Bağışlayanın Geri Alınması Bakımından

Bağışlayanın, sağlararası sonuç doğurmak üzere, malvarlığından bağışlanana karşılıksız olarak bir kazandırma yapmayı üstlendiği sözleşme bağışlama sözleşmesini ifade etmektedir (TBK m. 285/1). Bağışlama sözleşmesi ile bağışlanana karşılıksız kazandırma yapan bağışlayanın, bağışlamayı kanunda yazılı belirli sebeplerle geri alınması mümkündür. Nitekim TBK m. 295 hükmünde düzenlenen ilk ikisi mirasçılıktan çıkarma sebepleriyle paralel olan üç durumdan birinin gerçekleşmesi üzerine bağışlayan, elden bağışlamayı veya yerine getirdiği bağışlama sözünü geri alabilir ve bağışlananın istem tarihindeki zenginleşmesi ölçüsünde bağışlama konusunun geri verilmesini isteyebilir⁹⁰. Sözü edilen bu durumlar; bağışlananın; bağışlayana veya yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemesi, bağışlayana veya onun ailesinden bir kimseye karşı kanundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranması ile yüklemeli bağışlamada haklı bir sebep olmaksızın yüklemeyi yerine getirmemesidir.

Bağışlananın, bağışlayana veya onun ailesinden bir kimseye karşı kanundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranması bağışlayanın, elden bağışlamayı veya yerine getirdiği bağışlama sözünü geri alabilmesinin yanında verdiği bağışlama sözünü ifadan kaçınılabilmesini de sağlamaktadır (TBK m. 296/1).

TBK m. 295 b.2 uyarınca; bağışlananın, bağışlayana veya onun ailesinden bir kimseye karşı kanundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranmışsa bağışlayan, elden bağışlamayı veya yerine getirdiği bağışlama sözünü geri alabilir⁹¹.

88 ŞAHİN, Ayşenur, Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Hükümleri, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, C. 2, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s. 1450-1451; KORKMAZ, Tekin, Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008, s. 8 vd.

89 YAĞCI, a.g.e., s. 81-82; KORKMAZ, a.g.e., s. 103; ŞAHİN, a.g.e., s. 1464-1465.

90 ARAL, Fahrettin/AYRANCI, Hasan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, s. 251; GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2018, s. 177.

91 Bağışlananın, bağışlayana veya onun ailesinden bir kimseye karşı kanundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranmasına benzer bir düzenleme mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin TMK m. 510 hükmünde de yer almaktadır. TMK m. 510 düzenlemesinde

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma, ölüme bağlı bir tasarruf ile gerçekleştirilmektedir. Bağışlamanın geri alınması, herhangi bir şekle bağlı olmayıp karşı tarafa varması gerekli ve yeterli bir yanlı irade beyanıyla kullanılır ve bağışlamayı ortadan kaldırır⁹². Bu yönüyle de yenilik doğurucu hak niteliğini haizdir⁹³. Ayrıca mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma herhangi bir süreye bağlı değilken, bağışlamanın geri alınması geri alma sebebinin (konumuz yönünden mirasçılıktan çıkarma sebebinin) öğrenildiği günden başlayarak bir yıllık süre içerisinde mümkündür⁹⁴.

D. Ölen Sigortalının Hak Sahiplerine SSGSSK Gereğince Bağlanacak Gelir ve Aylıklar Bakımından

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun⁹⁵ 56. maddesinin ilk fıkrasının b bendinde mirasçılıktan çıkarma, ölen sigortalının hak sahiplerine gelir ve aylık bağlanmayacak haller arasında

mirasçının, miras bırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi halinde mirasçılıktan çıkarılabileceği düzenlenmiştir. TBK m. 295 b.2 hükmünde ise bağışlananın kanundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranmasından bahsedilmektedir. TBK m. 295 b. 2 hükmünde zikredilen kanundan doğan yükümlülükler ifadesi ile TMK m.510 hükmünde zikredilen aile hukukundan doğan yükümlülükler ifadesinin aynı anlama gelip gelmediği üzerinde farklı fikirler bulunmaktadır. Doktrinde bir görüşe göre, kanundan doğan yükümlülüklerin başında aile hukuku temelli kanuni yükümlülükler gelse de aile hukukundan kaynaklanmayan yükümlülükler de söz konusu olabilir. Zira TBK m.295 hükmünde kanundan doğan yükümlülükler ifadesiyle bu kastedilmektedir. Bu yönde bkz. EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 300. Doktrinde diğer görüşe göre, TBK m.295 b.2 hükmünde zikredilen kanundan doğan yükümlülükler aykırı davranılması ifadesinin TMK m. 510 hükmünde olduğu gibi aile hukukundan doğan yükümlülükler önemli ölçüde aykırı davranılması şeklinde anlaşılması gerektiği için bkz. KUTLUAY, Ezgi, **Bağışlama Sözleşmeleri**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2016, s. 146; İsviçre Borçlar Kanunu'nun 249. maddesinde aile hukukundan doğan yükümlülük kavramı kullanılmakta iken Türk Borçlar Kanunu'nda kanundan doğan yükümlülük ifadesi kullanılmıştır. Bu husus TBK'da daha geniş bir düzenleme yapıldığı sonucunu düşündürebilirse kanundan doğan yükümlülüklerin çoğunlukla aile hukuku temeline dayanacağından iki hüküm arasında fazlaca bir fark olmadığı da kabul edilebileceğine ilişkin bkz. VARDAR HAMAMCIOĞLU, Gülşah, **Bağışlama Sözleşmesi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 327.

- 92 Bağışlamanın geçmişe etkili olarak ortadan kalkacağına ilişkin bkz. Aral, Ayrancı, a.g.e., s. 250; YAVUZ, Cevdet/acar, Faruk/ÖZEN, Burak, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 9. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2014, s. 352; Bağışlamanın geleceğe etkili olarak ortadan kalkacağına ilişkin bkz. EREN, **Borçlar Özel**, s. 302; Geri alma hakkı bağışlama denilen hukuki ilişkiye bir yanlı irade beyanı ile etkilediğinden yenilik doğurucu bir haktr. Ancak ifa edilmiş bağışlama sözleşmelerinde bu yenilik doğurucu hakkın doktrinde bozucu mu değiştirici mi olduğu noktasında farklı görüşler mevcuttur. Aynı şekilde geri alma hakkının geçmişe mi etkili yoksa geleceğe mi etkili olduğu da benzer biçimde tartışmalıdır. Doktrindeki bu konudaki görüşler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. VARDAR HAMAMCIOĞLU, a.g.e., s. 313 vd.
- 93 AYDOĞDU, Murat/KAHVECİ, Nalan, **Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku)**, 3. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s. 358.
- 94 YAĞCI, a.g.e., s. 88.
- 95 RG. 16.06.2006, 26200.

düzenlenmiştir. Hükme göre; kendisinden aylık bağlanacak sigortalıya veya gelir ya da aylık bağlanmamış olan sigortalıya veya hak sahibine karşı ağır bir suç işlediği veya bunlara karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi nedeniyle ölüme bağlı bir tasarrufla mirasçılıktan çıkarıldıkları hususunda kesinleşmiş yargı kararı bulunan kişilere gelir veya aylık ödenmez. Ödenmiş bulunan gelir ve aylıklar, 96. madde hükümlerine göre geri alınır.

Mirasçılıktan çıkarılma sebebi, ölen sigortalının hak sahibi tarafından gerçekleştirilmelidir. Hak sahibi ise sigortalının veya sürekli iş göremezlik geliri ile malüllük, vazife malüllüğü veya yaşlılık aylığı almakta olanların ölümü halinde, gelir veya aylık bağlanmasına veya toptan ödeme yapılmasına hak kazanan eş, çocuk, ana ve babasını ifade etmektedir (SSGSK m. 3/7).

SSGSK m. 56 kapsamında mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturan ağır bir suç, sigortalıya ya da hak sahibine karşı işlenmelidir. TMK m. 510 anlamında mirasbırakana ya da yakınlarına karşı ağır bir suç işlenmesi, SSGSK m. 56 anlamında ise sigortalıya veya gelir ya da aylık bağlanacak olan çocuğuna, eşine anne veya babasına karşı ağır bir suç işlenmesi mirasçılıktan çıkarma sebebidir. Benzer şekilde TMK m. 510 anlamında mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı, SSGSK m. 56 anlamında ise sigortalıya veya gelir ya da aylık bağlanmamış olan sigortalıya veya çocuğuna, eşine, anne veya babasına karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerin önemli ölçüde yerine getirilmemesi mirasçılıktan çıkarma sebebidir.

E. TTK Gereğince Özel Hayat Sigortasında Lehtarını Değiştirme Bakımından

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu⁹⁶ m. 1493/4 uyarınca; sigorta ettiren, değiştirme hakkından vazgeçtiğini sigorta poliçesine yazdırmakla beraber sigorta poliçesini lehtara teslim etmişse, o kişiyi değiştiremez. Tereddüt hâlinde, sigorta ettirenin lehtarını değiştirme hakkını saklı tuttuğu kabul edilir. Sigorta ettirenin lehtarını değiştirme hakkından açıkça vazgeçtiği ve sigorta poliçesinin lehtara verildiği hâllerde bile, mirasçılıktan çıkarma veya hibeden rücu hâlleri gerçekleşmiş yahut ilgililer arasında o kişinin lehtar olarak atanmasına ilişkin sebep ortadan kalkmış ise lehtar değiştirilebilir.

Hayat sigortalarında ilke olarak lehtarını değiştirme hakkından vazgeçerek, poliçeyi lehtara teslim eden sigorta ettirene lehtarını değiştirme imkânı verilmemiştir. Ancak mirasçılıktan çıkarma sebeplerinin varlığı,

96 RG. 14.2.2011, 27846.

sigorta ettirenin lehtarını değiştirme hakkı bulunduğu istisnai hallerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır⁹⁷.

IV. MİRASÇILIKTAN ÇIKARILABİLECEK MİRASÇILARIN SAPTANMASI

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma, mirasbırakan tarafından kanunda sayılan birtakım davranışları gerçekleştirilmesi sebebiyle saklı paylı mirasçılar hakkında uygulanabilir⁹⁸. Diğer bir deyişle sadece saklı paya sahip mirasçılar mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarmaya tabi tutulabilir⁹⁹. Zira mirasçılıktan çıkarma, saklı paylı mirasçılar için öngörülmüş maddi anlamda bir tasarruftur. Nitekim TMK m. 510 hükmünde, mirasbırakanın ölümüne bağlı bir tasarrufla saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarabileceği açıkça ifade edilmektedir.

TMK m. 505 hükmü uyarınca; mirasbırakanın altsoyu, anne ve babası ile eşi saklı paylı mirasçılarını oluşturmaktadır¹⁰⁰. Altsoyun kapsamında evlilik dışı çocuklar ile evlatlık ve altsoyu da yer almaktadır¹⁰¹.

Saklı pay sahibi olmayan mirasçıların miras paylarından mahrum bırakılması ile saklı paylı mirasçıların saklı pay dışında kalan miras paylarından yoksun kılınmaları mirasçılıktan çıkarma değil, mirastan uzaklaştırma teşkil eder¹⁰². Miras hakkını haiz olmayan vasiyet alacaklılarının da mirasçılıktan çıkarılması söz konusu olmaz¹⁰³.

Mirasçılıktan çıkarma sebeplerinin birden fazla saklı paylı mirasçı hakkında mevcut olması durumunda mirasbırakan, bunların tümünü ya da bazılarını mirasçılıktan çıkarabilir¹⁰⁴. Örneğin; mirasbırakan kendisini öldürmeye teşebbüs eden eşini ve çocuğunu aynı ya da farklı ölümüne bağlı

97 YAĞCI, a.g.e., s. 91-92.

98 GENÇCAN, Ömer Uğur, **Miras Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 393.

99 TONGSİR, a.g.t., s. 12; "... Mirastan iskat, yalnızca mahfuz hisseli mirasçılar için söz konusu olur. (TMK.510, TKM. 457/1) Mahfuz hissesi bulunmayan bir mirasçının iskat edilmesine ihtiyaç yoktur. Zira, mahfuz hisse dışında kalan kısım tasarruf nisabını teşkil eder (TKM.452) ve vasiyetçi, esasen bunun üzerinde dilediği gibi serbestçe tasarruf edebilir. Bu itibarla vasiyetçi, vasiyetnamesinde, kendisinden önce ölen kardeşi Ö.'in çocuklarını (yeğenlerini) mirasçılıktan tamamen uzaklaştırdığını açıklamış olsa dahi bunlar yönünden bir iskattan söz edilemez. Bu bakımdan, Ö. çocuğu olan davacılar M., A. İ. ve Ş. Ç.'in iskatini iptalini talep ve dava etme hakları bulunmamaktadır. Bunlar yönünden iskatim iptali davasının aktif husumet yokluğundan reddi gerekirken..." Yarg. 2. HD. T. 17.07.2006, E. 10023, K. 11233, **Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi**, (E.T. 15.11.2018).

100 Hükümde geçen kardeşler ifadesi, 04.05.2007 tarihli ve 5650 sayılı Türk Medeni Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesi ile madde metninden çıkarılmıştır. Adı geçen kanun için bkz. RG. 10.05.2007, 26518.

101 ÇABRİ, a.g.e., s. 250.

102 KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 280; OĞUZMAN, a.g.e., s. 241d; İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 246; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 205; GÖNEN, a.g.m., s. 328-329.

103 YAĞCI, a.g.e., s. 95.

104 GÖNENSAY, Samim/BİRSEN, Kemaleddin, **Miras Hukuku**, 2. Bası, İstanbul, 1963, s. 61.

tasarruflarla mirasçılıktan çıkarabilir¹⁰⁵. Ancak mirasbırakanın, devleti de kapsayacak biçimde bütün mirasçılarını mirasından uzaklaştırmasına olanak bulunmaz¹⁰⁶.

Mirasbırakanın aynı ya da farklı sebeplerle veya ölüme bağlı tasarruflarla hem çocuğunu hem de bu çocuğundan olma torununu mirasçılıktan çıkarabilir çıkaramayacağı üzerinde durmak gerekir. Şayet mirasbırakanın mirasçılıktan çıkardığı çocuğu, mirasbırakandan önce ölmüşse torun saklı paylı mirasçılık sıfatının kazandığı için torunu mirasçılıktan çıkaran tasarrufun geçerliliğinde bir sorun gündeme gelmez¹⁰⁷. Ancak mirasbırakanın ölümü anında hem çocuk hem de torunun hayatta olduğu ihtimalde bunların ikisini de mirasçılıktan çıkaran tasarruf/tasarrufların geçerli olup olmayacağı tereddüt uyandırabilmektedir.

Yargıtay bir kararında; mirasçılıktan çıkarmanın ancak saklı paylı mirasçılar bakımından uygulanabileceğini ve mirasbırakanın ölümü anında çocuk sağ olduğundan dolayı, çocuğun altsoyunun saklı paylı mirasçılığının söz konusu olamayacağı için toruna ilişkin yapılan mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun geçerli olmadığını ve iptal edilmesi gerektiğini ifade etmiştir¹⁰⁸. Kararda, mirasbırakanın torunu bakımından geçerli bir çıkarma sebebinin bulunup bulunmadığı ele alınmaksızın mirasbırakanın ölümü anında saklı paylı mirasçı sıfatını haiz olmaması, kendisine ilişkin yapılan mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun iptali için yeterli kabul edilmiştir¹⁰⁹. Doktrinde bu karar eleştirilmektedir. Bu görüşe göre, öncelikle mirasbırakanın mirasçılıktan çıkardığı saklı paylı mirasçının yerine geçen mirasçının da saklı paylı mirasçı olması

105 GÖNEN, a.g.m., s. 337.

106 YAĞCI, a.g.e., s. 95.

107 GÖNEN, a.g.m., s. 337.

108 "Mirasbırakan Yusuf, 21.03.1989 tarihli vasiyetnamesiyle; "oğlu Ercüment'i kendisini öldürmeye teşebbüs ettiğiinden ve eşinin kardeşi Cavişi öldürdüğünden ve bu hususun Manisa Ağır Ceza Mahkemesi'nin 1988/16 esas, 1988/53 karar sayılı kararıyla sübute ermiş bulunduğuundan bahisle, mirasından iskat ettiğini bildirmiş, aynı tasarrufunda, Ercüment'in fürularının da terekeden mahfuz hisse talep edemeyeceklerini..." beyan etmiş, 15.02.2007 tarihinde vefat etmiştir. Davacı Hafize, iskat edilen Ercüment'in çocuğu, mirasbırakan Yusufun torunudur. Miras, mirasbırakanın ölümüyle açılır (TMK m. 575/1). Mirasçılık ve mirasın geçişi mirasbırakanın ölümü tarihine göre belirlenir. Türk Medeni Kanunu'nun 510/1. maddesi uyarınca ancak "saklı paylı mirasçılar" mirasçılıktan çıkarılabilir. Mirasbırakanın ölümü tarihinde oğlu Ercüment sağ olduğuna göre, Hafize'nin mirasın açıldığı tarihte saklı paylı mirasçılığı söz konusu değildir. Dolayısıyla vasiyetnamede yer alan "Ercüment'in fürularına" ilişkin tasarruf Hafize bakımından geçerli değildir. O halde, Hafize ile ilgili tasarruf yönünden davanın kabulüne, vasiyetnamenin "Ercüment'in fürularına" ilişkin bölümünün iptaline karar verilmesi gerekirken, onun yönünden de ret hükmü kurulması doğru bulunmamıştır." Yarg. 2. HD. T. 02.07.2009, E. 2008/3734, K. 2008/13172, **Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi**, (E.T. 15.11.2018); Mirasbırakanın oğlu hayattayken oğlunun altsoyunun saklı paylı mirasçılığı söz konusu olamayacağı için bunlar hakkında yapılan çıkarma tasarrufunun geçerli olmayacağına ilişkin görüş için bkz. GÜNAY, a.g.e., s. 59.

109 GÖNEN, a.g.m., s. 338.

durumunda bu mirasçısına ilişkin çıkarma tasarrufu yapmasının da geçerli ve olanaklı olduğu benimsenmelidir¹¹⁰. Ayrıca TMK m. 510 hükmünde geçen saklı paylı mirasçılar ifadesinin amaca göre yorumlanarak, saklı pay korumasına layık olmayan mirasçının/mirasçıların mirasçılığına son verilmesinin sağlanması için mirasbırakanın çocuğuyla birlikte torununu da mirasçılıktan çıkarabileceğinin kabul edilmesi gerekir¹¹¹. Bununla beraber TMK m. 510 vd. hükümleriyle miras dışında bırakılacak kimselerin tümü mirasçılık hakkı beklentisi olan kimseler olup, Yargıtay'ın çocuk (selef) hayattayken torun (halef) miras beklentisine sahip değildir gibi bir düşünceye dayalı olarak torunun mirasçılıktan çıkarılmayacağına kabul etmesinin hukuki bir dayanağının bulunmadığı ifade edilmektedir¹¹². Bu yönüyle henüz hâlihazırda saklı paylı mirasçı olmayan, ancak gelecekte saklı paylı mirasçı olabilecek bir mirasçı da mirasçılıktan çıkarılabilir¹¹³. Netice itibarıyla mirasbırakan hem çocuğunu hem de torununu aynı veya farklı sebepler temelinde olmak üzere aynı ya da farklı ölüme bağlı tasarruflarla mirasçılıktan çıkarabilir ve halefiyet ilkesi de TMK m. 510 vd. hükümlerinin uygulanmasını sınırlayan bir rol üstlenmez¹¹⁴. Ayrıca mirasçılıktan çıkarmanın şartlı olarak yapılabileceği benimsendiği hallerde şarta cevaz verilirken, saklı paylı mirasçının çocuğu hayattayken onun altsoyunun mirasçılıktan çıkarılmayacağına kabul edilmesi tezat bir durum oluşturur. Yargıtay kararına konu olan olayda ise torun, çocuk sağ olduğu için değil çıkarma konusu edilen fiili işlemediği için onun bakımından geçerli bir mirasçılıktan çıkarma sebebi bulunmamaktadır ve bu nedenle de kendisi için yapılan mirasçılıktan çıkarmanın geçerli bir sebebi bulunmadığından dolayı açacağı tenkis davasıyla saklı payını talep edebilmesi mümkündür¹¹⁵.

V. MİRASÇILIKTAN ÇIKARMA TASARRUFUNUN GEÇERLİLİK KOŞULLARI

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma tasarrufunun geçerli olabilmesi için birtakım unsurların bir arada bulunması gerekir. Şimdi sırasıyla bu unsurları ele almaya çalışalım.

A. Kanunda Sayılan Bir Çıkarma Sebebinin Bulunması

Mirasbırakanın, saklı paylı bir mirasçısını mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarması (ayrıca bu tasarrufunun tenkis davasıyla karşılaşmaması) için bu

110 İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 246.

111 GÖNEN, a.g.m., s. 338-339.

112 YAĞCI, a.g.e., s. 97.

113 SEROZAN, ENGİN, a.g.e., s. 403.

114 YAĞCI, a.g.e., s. 97-98.

115 YAĞCI, a.g.e., s. 96 dn. 7.

tasarrufunu kanunda yer alan sebeplerden birisine dayandırması gerekir. Nitekim bu sebepler, TMK m. 510 hükmünde mirasçının mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemesi ile mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi olarak hüküm altına alınmaktadır.

Mirasçılıktan çıkarma sebepleri, sınırlı sayıda olup¹¹⁶, bütün saklı paylı mirasçılar bakımından aynı ve eşit şekilde uygulanacak biçimde kanunda düzenlenmektedir¹¹⁷. Bu nedenle, mirasbırakanın saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarmasını TMK m. 510 hükmünde sayılan iki sebepten birisine dayandırması gerekir¹¹⁸. Bunlardan başkaca herhangi bir sebep mirasbırakanı ne denli incitirse incitsin mirasçılıktan çıkarma sebebi olarak kabul edilemez¹¹⁹. Dolayısıyla mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma sebeplerinin çoğaltılmasına ve yorum yoluyla genişletilmesine olanak bulunmaz¹²⁰.

Mirasçılıktan çıkarılan kimse, cezalandırıcı çıkarma teşkil eden davranışından doğrudan ya da dolaylı etkilendiği mirasbırakanın terekesinden hak kazanamaz. Dolayısıyla diğer aile üyelerinin de mirasçılığından çıkarılmış olmaz¹²¹. Meğerki onlar bakımından mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturan bir davranış gerçekleştirmiş bulunsun.

TMK m. 510 hükmünde mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemesi ile mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma oluşturan davranışlar olarak düzenlenmektedir. Şimdi sırasıyla bu sebepleri incelemeye çalışalım.

1. Mirasçının, Mirasbırakana veya Mirasbırakanın Yakınlarından Birine Karşı Ağır Bir Suç İşlemesi

Mirasçının, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemesi, TMK m. 510 b. 1 hükmünde mirasçılıktan

116 ŞENOCAK, Zarife, Cezai Iskat ve Cezai Iskatın Hükümleri, Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, Ankara, 1998, s. 421; İNAN, ERTAŞ, ALBAŞ, a.g.e., s. 264.

117 GÖNENSAY, BİRSEN, a.g.e., s. 61; YAĞCI, a.g.e., s. 101; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 30.

118 TONGSİR, a.g.t., s. 13; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 308; ÇAKIN, a.g.m., s. 524; GÖNEN, a.g.m., s. 338-339.

119 AYİTER, Nuşin/KILIÇOĞLU, Ahmet M., **Miras Hukuku**, 2. Bası, Savaş Yayınları, Ankara, 1991, s. 175.

120 KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 175.

121 YAĞCI, a.g.e., s. 101.

çıkarma sebebi olarak düzenlenmiştir¹²². Bu sebebe dayalı mirasçılıktan çıkarmanın koşulları; bir suç işlenmesi, suçun ağır nitelik taşıması ile suçun mirasbırakan veya mirasbırakanın yakınlarından birisine karşı işlenmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sırasıyla bunları detaylı biçimde incelemeye çalışalım.

a. Suç İşlenmesi

TMK m. 510 b.1 kapsamında mirasçılıktan çıkarma sebebinin gerçekleşmesi için saklı paylı mirasçının suç teşkil eden bir fiil işlemesi gerekir.

Bir fiilin suç vasfı taşıyıp taşımadığı ise ceza hukuku normları uyarınca saptanmalıdır¹²³. Ceza hukukunun suç olarak kabul etmediği fiiller, TMK m. 510 b. 1 kapsamında yer almaz¹²⁴. Bu bağlamda kabahatler de mirasçılıktan çıkarma sebebi teşkil etmez¹²⁵.

Suçun bizzat saklı paylı mirasçı tarafından işlenmesi aranmaz. Diğer bir deyişle saklı paylı mirasçının suç teşkil eden fiili bizzat ya da iştirak halinde işlemesinin yanı sıra bir başkasını araç olarak kullanması ile azmettiren ya da yardım eden olması durumunda da mirasçılıktan çıkarılması olanaklıdır¹²⁶.

Mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun yapılabilmesi için suç işleyen saklı paylı mirasçının kovuşturmaya uğraması ya da cezalandırılmış olması gerekmez¹²⁷. Suçun tamamlanmış olması da aranmaz¹²⁸. Diğer

122 743 sayılı TKM m. 457 b.1 hükmünde ağır bir cürüm ika edilmesi aranmışken, 4721 sayılı TMK m. 510 b.1 hükmünde ağır bir suç deyimini kullanılmıştır. Hükmün gerekçesinde maddenin İsviçre Medeni Kanunundaki aslı olan 477. maddesinde ve bundan esinlenen 1984 tarihli öntasarıda cürüm yerine suç sözcüğü kullanıldığı belirtilmektedir. Hükmün gerekçesi için bkz. ANTALYA, O. Gökhan, **Gerekçeli ve Açıklamalı 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu**, 3. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 409.

123 AYAN, a.g.e., s. 186; YAĞCI, a.g.e., s. 121.

124 KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 282.

125 TONGSİR, a.g.t., s. 24; KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 282; AYİTER, KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 177; EREN, YÜCER AKTÜRK, a.g.e., s. 194; GÜNAY, a.g.e., s. 61; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 24; Hâkim tarafından MK m 510 b.1 hükmünün uygulanmasında; ağır suç ifadesinin, mirasbırakan ile mirasçılıktan çıkarılan arasındaki aile bağlarını gerek objektif gerekse de fiili olarak koparıcı nitelik taşıyan suç veya kabahat teşkil etmesi fark yaratmaksızın bütün hukuka aykırı fiillerin anlaşılması gerektiğine ilişkin bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 309.

126 ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 207; ŞENOCAK, a.g.m., s. 423; YAĞCI, a.g.e., s. 124 dn. 89, s. 125.

127 GÖNENSAY, BİRSEN, a.g.e., s. 62; KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 282; OĞUZMAN, a.g.e., s. 243; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 308; AYİTER, KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 176; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 206; EREN, YÜCER AKTÜRK, a.g.e., s. 194; AYBAY, Aydın, **Miras Hukuku Dersleri**, İstanbul, 2002, s. 51; AYAN, a.g.e., s. 187; YAĞCI, a.g.e., s. 131.

128 AYİTER, KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 176; KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 282; BAYDAR, a.g.t., s. 28; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 22; Yarg. 3. HD. T. 26.11.2013, E. 15148, K. 16683, **Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi**, (E.T. 17.11.2018).

bir deyişle teşebbüs aşamasında kalmış suçlar da çıkarma konusu yapılabilir¹²⁹. Cezanın ertelenmesi, ceza davasının zamanaşımına uğraması ile mahkûmiyet kararı verilmesine karşın ceza zamanaşımı, failin bulunmaması, genel veya özel af ile cezanın tümünden ya da kısmen uygulanamamış olması hallerinde de mirasçılıktan çıkarma tasarrufu yapılabilir¹³⁰. Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan suçlarda mağdurun şikâyetinin bulunmaması da mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun yapılmasının önüne geçmez¹³¹.

Suçun hukuka aykırılık taşıması ve kasten gerçekleştirilmesi gerekir¹³². Dolayısıyla fiilin kasten gerçekleştirilmemesi ile hukuka aykırılığını ortadan kaldıran bir sebebin bulunması durumunda mirasçılıktan çıkarma mümkün olmaz¹³³. Örneğin, meşru müdafaa ya da zorunluluk halinde işlenen bir suç, mirasçılıktan çıkarma sebebi niteliği taşımaz¹³⁴. Aynı şekilde saklı paylı mirasçının kanun tarafından emredilen ya da görevli olduğu bir fiili gerçekleştirmesi¹³⁵ veya bir hakkın kullanılması ile mağdurun rızası gibi olguların bulunduğu fiiller mirasçılıktan çıkarma sebebi olarak kabul edilemez¹³⁶.

Mirasbırakan ya da mirasbırakanın yakınlarına karşı suç işleyen saklı paylı mirasçının ayırt etme gücünü haiz olması gerekir¹³⁷. Geçici biçimde ayırt etme gücünü kaybetme halinde saklı paylı mirasçı ilke olarak fiillerinden sorumlu olduğu için ayırt etme gücünü kaybetmede kusuru bulunmadığını kendisi ispat etmek durumundadır¹³⁸. Saklı paylı mirasçı,

129 KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 282; İNAN, ERTAŞ, ALBAŞ, a.g.e., s. 265; İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 248; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 207; AYAN, a.g.e., s. 187; ŞENER, Esat, Mirasçılık Sifatının Yitirilmesi ve Benzeri Haller, *Yargıtay Dergisi*, C. 2, S. 2, Y. 1976, s. 88; GENÇCAN, a.g.e., s. 394. Ancak bunun için suçun teşebbüs aşamasında kalmasının suçlunun iradesi dışında bir sebepten ileri gelmesi gerektiğine ilişkin bkz. TONGSİR, a.g.t., s. 24; GÖNENSAY, BİRSEN, a.g.e., s. 62.

130 KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 176; Şener, a.g.m., s. 88; YAĞCI, a.g.e., s. 131; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 22.

131 TONGSİR, a.g.t., s. 24; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 308-309; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 206; ÇABRİ, a.g.e., s. 256-257.

132 DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 206; Taksirli (özellikle de bilinçli taksir) içeren fiillerin de ağır suç niteliğini taşıması şartıyla mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturabileceğine ilişkin bkz. BAYDAR, a.g.t., s. 27; Taksirle işlenen suçların çıkarma sebebi olamayacağına ilişkin bkz. GÜNAY, a.g.e., s. 61.

133 KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 176; GÖNEN, a.g.m., s. 330; ÇABRİ, a.g.e., s. 257.

134 GÖNENSAY, BİRSEN, a.g.e., s. 63; KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 283; OĞUZMAN, a.g.e., s. 243; ŞENER, a.g.m., s. 88; ÇUBUKLUGİL, *Iskatın Sebepleri*, s. 452, İŞGÜZAR, DEMİR, YILMAZ, a.g.e., s. 96.

135 KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 283; ÇUBUKLUGİL, *Iskatın Sebepleri*, s. 452; İNAN, ERTAŞ, ALBAŞ, a.g.e., s. 265.

136 BAYDAR, a.g.t., s. 26.

137 OĞUZMAN, a.g.e., s. 244; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 310; ÖZTAN, a.g.e., s. 144; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 207; ÇABRİ, a.g.e., s. 257.

138 ÇABRİ, a.g.e., s. 257.

ayırt etme gücünü geçici kaybetmede kusurlu olmadığını ispat edemediği takdirde mirasçılıktan çıkarılabilir¹³⁹.

Suç teşkil eden bir fiilin işlenmesinde mirasbırakanın kusuru, saklı paylı mirasçının kusurundan fazla ya da onunla aynı derecede ise mirasçılıktan çıkarma yapılamayacağı ifade edilmektedir¹⁴⁰. Örneğin, suçun işlenmesini mirasbırakan teşvik etmişse bu suça dayalı olarak mirasçılıktan çıkarma tasarrufunda bulunulamaması dürüstlük kuralının da bir gereğidir¹⁴¹. Mirasbırakanın en az suç işleyen saklı paylı mirasçısı kadar kusurlu olup olmadığının her somut olayda hâkim tarafından titizlikle değerlendirilmesi gerektiğine işaret edilmektedir¹⁴². Bu bağlamda mirasbırakanın da saklı paylı mirasçısıyla birlikte kusurlu olmasına karşın saklı paylı mirasçının daha fazla kınanmasını gerektiren hallerde mirastan çıkarma yapılabileceği vurgulanmaktadır¹⁴³.

b. Suçun Ağır Nitelik Taşınması

Saklı paylı mirasçı tarafından mirasbırakan ya da yakınlarına karşı suç işlemesi mirasçılıktan çıkarılması için gerekli ise de yeterli değildir. Ayrıca bu suç, TMK m. 510 b. 1 gereğince ağır bir nitelik taşınmalıdır.

Suçun ağır bir nitelik taşıyıp taşımadığının saptanmasında ceza hukuku kurallarına değil medeni (özel) hukuk kurallarına göre bir değerlendirme yapılmalıdır¹⁴⁴. Dolayısıyla suçun ağır bir niteliği haiz olup olmadığının ortaya konulması noktasında ceza kanununun öngördüğü ceza değil, mirasbırakan ile saklı paylı mirasçısı arasındaki ilişkide sebep olduğu (olumsuz) etki dikkate alınır¹⁴⁵. Bu yönüyle objektif açıdan ağır olarak nitelendirilebilecek bir suçun, somut olayda aile ilişkilerine olumsuz etki göstermemesi durumunda mirasçılıktan çıkarma yapılamaz¹⁴⁶.

139 DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 207.

140 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 310; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 207; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 207; ÇABRİ, a.g.e., s. 258; Yarg. 3. HD. T. 26.11.2013, E. 15148, K. 16683, *Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi*, (E.T. 17.11.2018).

141 OĞUZMAN, a.g.e., s. 244.

142 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 310; BAYDAR, a.g.e., s. 27.

143 BAYDAR, a.g.e., s. 27.

144 TONGSİR, a.g.t., s. 26; KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 283; İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 248; EREN, YÜCER AKTÜRK, a.g.e., s. 192; ŞENER, a.g.m., s. 88; BAYDAR, a.g.t., s. 30.

145 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 309; OĞUZMAN, a.g.e., s. 243; AYAN, a.g.e., s. 186; GÖNEN, a.g.m., s. 330; ÇABRİ, a.g.e., s. 255.

146 AYAN, a.g.e., s. 186; ÇABRİ, a.g.e., s. 255; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 23; "... kanun koyucu, burada fiilin niteliğine değil de sonucuna önem verdiği için, hakim, suçun ağır olup olmadığına, fiilin aile bağıni koparacak nitelikte olup olmadığı ve fiilen de koparmış olup olmadığını araştırarak sonucuna göre karar verecektir. Koparacak nitelikte olmasından kasıt, suçun objektif olarak aile bağıni koparacak nitelikte olmasıdır. Fiilen koparmış olması da, subjektif unsur olup, somut olayda aile bağıni koparmış olmasıdır. Kanunun ağır terimi ile kastettiği budur. Şu halde bir fiil aile bağıni koparacak nitelikte olmakla beraber, somut olayda koparmamışsa, subjektif şart gerçekleşmediği için, mirasçılıktan çıkarma sebebi olamaz (Prof. Dr. Mustafa Dural, Prof. Dr. Turgut Öz- Türk Özel

Diğer bir deyişle mirasçının mirasbırakan ile aralarındaki aile bağlarını salt zedeleyebilecek nitelik taşıyan bir fiil işlemesi çıkarma için gerekli ancak tek başına yeterli değildir. Bunun yanı sıra fiilen de bu sonucun meydana gelmiş olması aranmaktadır¹⁴⁷. Bu nedenle suç teşkil eden fiilin belirli bir ağırlıkta da olsa dahi aile bağlarını koparıp koparmadığının / aile ilişkilerine zarar verip vermediğinin her somut olayda hâkim tarafından takdir edilmesi gerekmektedir¹⁴⁸. Suç teşkil eden fiili işleyen mirasçının kusurunun derecesi ve amacı¹⁴⁹, olayların akışı, suçun işleniş biçimi ve mirasbırakan ile çevrede uyandırdığı etki¹⁵⁰ bu kapsamda göz önüne alınabilecek olgular arasında belirtilebilir.

Öldürme, dolandırıcılık, sahtecilik, iftira, hakaret, sövme, haksız suç isnat etmek, yalan yere şahitlik, zimmete para geçirmek gibi suçlar mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturabilir¹⁵¹. Örneğin, annenin dövülmesi ve hakaret edilmesi bu anlamda bir mirasçılıktan çıkarma sebebidir¹⁵².

Hukuku Cilt IV, Miras Hukuku, İstanbul 2011, syf.200 vd.)... Dava konusu vasiyetnamede yer alan Sarıyer Sulh Hukuk Mahkemesinin 19.10.1988 tarih, 1988/264 D.ış sayılı delil tespit tutanağında tanık olarak ifadesi bulunan Fadik Y., Murat C. ve Veli O.'nun; Ahmet ve Ali'nin, murise kötü davranışta bulunduğunu görmediklerini, 12.09.1988 günü murisin çocuklarına "yanıma gelmeyin" dediğini, çocuklardan birinin "ya ölümü çiğnemedem geçemezsin" dediğini, ya da "ya sen ölürsün ya da ben" dediğini duyduklarını beyan etmişler ise de, mahkeme zaptında bu beyanların net olmadığı tutanaktaki tanıkların aynı olay nedeniyle davacıların sözlerini dahi farklı duyduklarını söyledikleri gibi tartışma anında fevren söylenmiş sözler niteliğinde olduğu, ayrıca tartışmanın başlama sebebinin de davacının annesine karşı muris tarafından yapıldığı düşünüldüğü haksız davranış nedeniyle babalarına karşı savunmada buldukları, olaylar bütün olarak değerlendirildiğinde tartışmanın başlamasında murisinde kusurunun bulunduğu anlaşılmıştır.

Ayrıca, mahkemede dinlenen diğer tanık ifadelerine göre mirasçı davacı oğlunun, murise karşı ağır suç işlediğine dair görgüye dayalı net ifadeleri olmadığı gibi mirasbırakanın davacının annesi ile evli olduğu dönemde o tarihte resmi nikahlı eşi olmayan davalı Nurten'in mirasbırakandan çocuğu olduğu ve tutanak tarihine yakın zamanda mirasbırakan tarafından 1.eşi (davacının annesi) aleyhine boşanma davası açıldığı ve söz konusu tartışmanın anneleri aleyhine açılan bu dava sebebiyle başladığı, kasten ika edilmiş bir fiil olmadığı, ayrıca bu olaydan sonra davacı ile 02.02.2009 tarihine kadar yaşayan muris babası ile aile ilişkilerinin fiilen kopmadığı ve subjektif şartın da gerçekleşmediği anlaşılmıştır. Bu durumda, mahkemece; dava konusu 02.08.1994 tarihli vasiyetname ile mirasbırakan Mehmet Salih T.'nin davacı oğlunu mirastan çıkarma sebebi olarak ileri sürdüğü olaylar mirastan iskat sebebi sayılabilecek nitelik ve nicelikte bulunmadığından kısaca davacının murise karşı ağır bir suç işlediği yolunda dosyada yeterli delil olmadığı gibi iskata konu edilen tartışma sonucu gerçekleşen aile ilişkisi nedeniyle subjektif şartında gerçekleşmediği anlaşıldığından, mahkemece; tasarruf nisabı sınırı içerisinde geçerli olmak üzere vasiyetnamenin iskata ilişkin bölümünün hükümsüzlüğüne ve iskat dışında kalan vasiyet hükümlerinin lüzum ifade etmesine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir." Yarg. 3. HD. T. 26.11.2013, E. 15148, K. 16683, Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, (E.T. 17.11.2018).

147 ŞENOCAK, a.g.m., s. 422-423; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 206; ÖZTAN, a.g.e., s. 143-144.

148 ÖZTAN, a.g.e., s. 144; ÇABRİ, a.g.e., s. 256.

149 GÖNENSAY, BİRSEN, a.g.e., s. 62; KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 282.

150 Şener, a.g.m., s. 88.

151 İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 248; ŞENOCAK, a.g.m., s. 423.

152 " Tasarrufta çıkarma sebebi gösterilmiştir. Yapılan soruşturma ve toplanan delillerden, davacının 03.10.1999 tarihinde yetmişdört yaşındaki annesini dövdüğü ve hakaret ettiği, bu suçtan dolayı mahkum olduğu anlaşılmaktadır. Tasarrufta gösterilen çıkarma sebebinin varlığı davalılarca

Mirasçının, mirasbırakan ile ticari işlerde rekabet ederek onu zarara uğratması ise çıkarma sebebi değildir¹⁵³.

TMK m. 578 kapsamında yer alan ve mirasbırakana yönelen suçlar, mirastan yoksunluk sebebi teşkil etmektedir. TMK m. 510 b.1 kapsamında yer alan ağır nitelik taşıyan suçların ise mirasbırakana yönelen ve TMK m. 578 kapsamına girmeyen suçlar ile mirasbırakanın yakınlarından birine karşı işlenen suçlar olduğu ifade edilmektedir¹⁵⁴. Kanaatimizce mirastan yoksunluk ile mirasçılıktan çıkarma sebepleri çakışmaktadır. Örneğin; mirasçının mirasbırakanı öldürmeye teşebbüs etmesi, onu sakat bırakmak vb. bir şekilde sürekli şekilde ölüme bağlı tasarruf yapamayacak duruma getirmesi gibi haller mirasçılıktan çıkarma sebebinin yanı sıra mirastan yoksunluk sebebi de teşkil eder (TMK m. 578 f.1 b.1/2). Diğer bir deyişle mirastan yoksunluk sebebi teşkil eden bir fiil işlemiş mirasçı, mirasçılıktan da çıkarılabilir¹⁵⁵. Ancak bu hallerde mirasbırakan, mirasçılıktan çıkarma tasarrufu yapmasa dahi mirasçı kanun gereği mirastan yoksun kalır.

c. Suçun Mirasbırakan veya Mirasbırakanın Yakınlarından Birine Karşı İşlenmesi

TMK m. 510 uyarınca mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturan suçun, mirasbırakan ya da mirasbırakanın yakınlarından birine karşı işlenmesi gerekir¹⁵⁶.

Suç oluşturan fiil; mirasbırakanın vücut bütünlüğüne ya da malvarlığına ilişkin olarak işlenebilir¹⁵⁷. Örneğin, bir kimsenin babasına ait işyerini veya evi yakması mirasçılıktan çıkarma sebebi teşkil edebilir¹⁵⁸.

TMK m. 510'a göre; mirasbırakanın yakınlarına karşı işlenen suçların da mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturmaları mümkündür. Ancak mirasbırakanı ne denli derinden yaralamış olursa olsun mirasbırakanın yakını olmayan kimselere karşı işlenen suçlar, mirasçılıktan çıkarılmaya

ispat edilmiştir. Bu durumda çıkarmaya ilişkin tasarrufun, sebebi hakkında açık bir yanılmaya dayandığı kabul edilemez. O halde davanın reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru bulunmamıştır.'' Yarg. 2. HD. T. 18.02.2010, E. 553, K. 2901, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 17.11.2018).

153 İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 249.

154 HATEMİ, a.g.e., s. 125.

155 SEROZAN, ENGİN, a.g.e., s. 402.

156 KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 283; GÖNENSAY, BİRSEN, a.g.e., s. 63; OĞUZMAN, a.g.e., s. 243; AYİTER, KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 177; TONGSİR, a.g.t., s. 27; ÖZTAN, a.g.e., s. 144; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 207; ŞENOCAK, a.g.m., s. 423; AYAN, a.g.e., s. 187; ÇABRİ, a.g.e., s. 258.

157 TONGSİR, a.g.t., s. 26; KOCAYUSUPPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 311 dn. 17; İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 248; ÖZTAN, a.g.e., s. 145; ÇABRİ, a.g.e., s. 261; YAĞCI, a.g.e., s. 101; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 24.

158 ÇABRİ, a.g.e., s. 261.

yetişmez¹⁵⁹. Ancak bu suçlar, onur kırıcı olmaları sebebiyle özel olarak mirasbırakan veya yakınlarına yansımış ise, yani onları da önemli ölçüde etkilemişse bu halde de mirasçılıktan çıkarma mümkün hale gelmektedir¹⁶⁰.

Kanunda mirasbırakana kimlerin yakın olarak kabul edileceğine ilişkin bir saptama yapılmamış ve örnek olarak dahi bir sayımda bulunulmamıştır. Öncelikle aile ya da hısımlık gibi hukuken belirlenmiş bir ilişki tipi olmayan yakınlık, gerçek ve ruhsal anlamda yaşanan bir ilişkide ortaya çıkan psikolojik bir kavram olarak açıklanmaktadır¹⁶¹. Yakın kavramı, somut olayın şartları dâhilinde hâkimin takdir yetkisiyle değerlendirmesi gerekli olan nispi bir kavramdır¹⁶². TMK m. 510 b.1 anlamında yakın kavramı, mirasbırakanın gerek hısımlarını gerekse de çeşitli sebeplerle kendisine yakın gördüğü, sevdiği, kederini ve neşesini paylaştığı kimseleri kapsamına alan bir genişliği haizdir¹⁶³. Hâkim, mirasbırakanın onun hakkında duyduğu sevgi, saygı, şefkat ve bağlılık derecesini dikkate alarak işlenen suçtan mağdur olan kimsenin mirasbırakanın yakını sayılıp sayılmayacağını serbestçe belirlemelidir¹⁶⁴. Mirasbırakan ile duygusal bağlılığı bulunan kimselerle sosyal ilişkilerinin bulunmasının da gerekli olduğunu önemle ifade etmemiz gerekir¹⁶⁵. Bu bağlamda; mirasbırakanın eşi, çocukları, torunları, anne ve babası, kardeşleri ve diğer kan hısımları, evlatlığı, dadısı, nişanlısı, evlilik dışı yaşadığı kimse, öğretmeni, çalışanı ve samimi dostları mirasbırakanın yakınları olarak ifade edilmektedir¹⁶⁶. Her durumda mirasbırakan ile aralarındaki ilişkinin niteliği nedeniyle, bu kimseye karşı işlenen suçun mirasbırakanı kendisine yapılmış gibi etkilediği hallerde, bu kimsenin TMK m. 510 b.1 anlamında yakın olarak kabul edilmesi gerekir¹⁶⁷. Dolayısıyla mirasbırakan ile aralarındaki sıkı aile

159 KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 283; İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 249; ÇUBUKLUGİL, *Iskatın Sebepleri*, s. 450; YAĞCI, a.g.e., s. 104.

160 SEROZAN, ENGİN, a.g.e., s. 401; ÇABRİ, a.g.e., s. 260; GÖNEN, a.g.m., s. 329-330.

161 YAĞCI, a.g.e., s. 107; ÇELİK, Nazlı Hilal, Türk Medeni Hukukunda Yakın Kavramı, *Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi*, C. 10, S. 24, Y. 2018, s. 284.

162 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 311; TONGSİR, a.g.t., s. 27; OĞUZMAN, a.g.e., s. 243; ŞENOCAK, a.g.m., s. 423; ÇAKIN, a.g.m., s. 525; ÇABRİ, a.g.e., s. 259; GÖNEN, a.g.m., s. 329; BAYDAR, a.g.t., s. 32.

163 KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 283-284; AYAN, a.g.e., s. 187; ÖZTAN, a.g.e., s. 145.

164 ÇUBUKLUGİL, *Iskatın Sebepleri*, s. 451.

165 Bu nedenle mirasbırakanın bir sanatçı, sporcu ya da siyasetçiye hayranlık ve sevgi duyması, bu kimselerin mirasbırakanın yakını sayılması için bir başına yeterli değildir. BAYDAR, a.g.t., s. 33. Hatta bu şekilde herhangi bir bağı bulunmayan kimselerin yakınlaştırılmasının mirasçılıktan çıkarmanın kötü kullanımına yol açacağına ilişkin bkz. ÇELİK, a.g.m., s. 296.

166 TONGSİR, a.g.t., s. 27; İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 249; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 207; KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 176; İNAN, ERTAŞ, ALBAŞ, a.g.e., s. 266; ŞENER, a.g.m., s. 89; AYAN, a.g.e., s. 187; ŞENOCAK, a.g.m., s. 423; ÇABRİ, a.g.e., s. 259; BAYDAR, a.g.t., s. 33.

167 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 311; ÇAKIN, a.g.m., s. 525; YAĞCI, a.g.e., s. 108; Hayvanların yakın kavramı içerisinde değerlendirilip değerlendirilemeyeceğine, dolayısıyla

bağları kopmuş kimselere karşı işlenen suçlar ilke olarak çıkarma sebebi teşkil etmez¹⁶⁸. Örneğin; mirasbırakanın daha evvel mirasçılıktan çıkardığı oğlunu, diğer oğlunun yaralaması durumunda yaralama fiilini işleyeni mirasçılıktan çıkaramayacağı bu bağlamda örnek olarak verilmektedir¹⁶⁹.

Mirasbırakanın yakınlarına karşı ağır bir suç işleyen saklı paylı mirasçının, bu kimse(ler) ile mirasbırakan arasındaki yakınlık ilişkisini bilmesi gerekip gerekmediğine ilişkin kanunda bir açıklık yoktur. Doktrinde bu konuda farklı görüşler bulunmaktadır. Bizim de katıldığımız doktrindeki bir görüşe göre; saklı paylı mirasçının mirasbırakanın yakınlarından birisine karşı suç işlemesi sonucunda mirasbırakan ile arasındaki aile bağları kopmuşsa mirasçılıktan çıkarma sebebi gerçekleşmiştir ve mirasçının kendisine karşı suç işlediği kimsenin mirasbırakanın yakını olduğunu bilmemesi de bu sonuca etki etmez¹⁷⁰. Zira mirasçılıktan çıkarma için saklı paylı mirasçının çıkarmayı gerektiren bir davranışı kusurlu olarak gerçekleştirmesi gerekli ve yeterli olup, bu davranışıyla mirasbırakan ile aralarındaki aile bağlarının kopacağını bilmesi ya da öngörmesi aranmaz¹⁷¹. Kaldı ki kanun böyle bir ayırım yapmamıştır ve bu husus subjektif niteliği haiz olduğundan ispatı da güçlük arz eder¹⁷². Doktrinde diğer görüşe göre, mirasçının subjektif durumu da nazara alınmalı ve mirasçının, suç işlediği kimsenin mirasbırakanla olan yakınlık ilişkisini bilmediği hallerde mirasçılıktan çıkarma yapılamayacağı benimsenmelidir¹⁷³.

bunlara yönelik kötü muamelelerin çıkarma sebebi oluşturup oluşturmayacağına ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır. Doktrinde bir görüşe göre; çok sevilen bir hayvan yakın kavramı içerisinde değerlendirilemez. Dolayısıyla bunlara ilişkin fiiller çıkarma sebebi oluşturmaz. Bu yönde bkz. ÇUBUKLUGİL, *Iskatin Sebepleri*, s. 448; Ayan, a.g.e., s. 187; Doktrindeki diğer görüşe göre, hayvanlarla kurulan yoğun duygusal ilişkiler göz önüne alındığında, mirasbırakanın çok sevdiği bir hayvana karşı işlenen fiiller de mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturabilmelidir. Bu yönde bkz. ÇABRİ, a.g.e., s. 259 dn. 635; Ağır nitelikte suç kavramının suçların yanı sıra kabahatleri de kapsadığı kabul edildiği takdirde hayvanların da yakın kavramı içerisinde değerlendirilmesi ve bunlara karşı işlenen fiillerin de mirasçılıktan çıkarma konusu olabilmesi mümkündür. Bu yönde bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 309-310.

168 ÇABRİ, a.g.e., s. 259; Mirasbırakanla yakınları arasındaki ilişkilerin zayıflaması ya da kopmasının saklı paylı mirasçının bu kimselere karşı işlediği suçlar nedeniyle mirasçılıktan çıkarılmasına engel görülmemesi gerektiği belirtilmektedir. Bu bağlamda ülkemizde kan hısımları arasında aile bağları kopmuş gibi görünmesine karşın ölüm, doğum, düğün gibi önemli günlerde bir araya geldiği vurgulanmaktadır. Bu görüş için bkz. ÇABRİ, a.g.e., s. 259-260.

169 DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 207.

170 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 311.

171 ÇABRİ, a.g.e., s. 260.

172 İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 249; ŞENER, a.g.m., s. 89.

173 TONGSİR, a.g.t., s. 28; ÇUBUKLUGİL, *Iskatin Sebepleri*, s. 453.

2. Mirasçının, Mirasbırakanın Aile Üyelerine Karşı Aile Hukukundan Doğan Yükümlülüklerini Önemli Ölçüde Yerine Getirmemesi

Mirasçının, mirasbırakana veya mirasbırakanın aile üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi, TMK m. 510 b. 2'de mirasçılıktan çıkarma sebebi olarak düzenlenmiştir. Bunun koşulları ise aile hukukundan doğan bir yükümlülüğün yerine getirilmemesi, bu yükümlülüğünün önemli ölçüde yerine getirilmemesi ile aile hukukundan doğan yükümlülüklerin yerine getirilmediği kimsenin mirasbırakan veya mirasbırakanın aile üyesi olmasıdır. Sırasıyla bunları incelemeye çalışalım.

a. Aile Hukukundan Doğan Bir Yükümlülüğün Yerine Getirilmemesi

TMK m. 510 b. 2 anlamında mirasçılıktan çıkarma için öncelikle saklı paylı mirasçının aile hukukundan doğan bir yükümlülüğünü yerine getirmemesi gereklidir. Aile hukukundan doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesine ilişkin fiillerin kapsamı dikkate alındığında TMK m. 510 b. 2 hükmünün, TMK m. 510 b. 1 hükmüne nazaran daha genel bir nitelik taşıdığı belirtilmektedir¹⁷⁴. Ancak TMK m. 510 b. 2 bağlamında mirasçılıktan çıkarma için hükmün kapsamında kanundan doğan her türlü yükümlülüğünün ihlali değil, aile hukukundan doğan yükümlülüklerin yer aldığını ifade etmemiz gerekir¹⁷⁵. Bu anlamda borçlar hukukundan kaynaklanan bir yükümlülüğün yerine getirilmemesi de mirasçılıktan çıkarma sebebi teşkil etmez¹⁷⁶. Örneğin bir sözleşmenin kötü ifa edilmesi ya da hiç ifa edilmemesi bir çıkarma sebebi oluşturmaz¹⁷⁷. Benzer şekilde kanunda düzenleme altına alınmamış ahlaki temelli bir yükümlülüğün ihlal edilmemesi de mirasçılıktan çıkarmaya konu edilemez¹⁷⁸.

Mirasbırakanın, mirasçılıktan çıkarma sebebi olarak gösterdiği davranışın aile hukukundan doğan bir yükümlülüğünün ihlali niteliği taşıyıp taşımadığını somut olayda hâkim takdir eder¹⁷⁹.

Aile hukukundan doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesine örnek olarak; nafaka borcunun ifa edilmemesi (TMK m.364), ana-baba ve çocuklar arasındaki yükümlülüklerin ifa edilmemesi (TMK m.322), eşler arasındaki sadakat yükümlülüğünün ihlal edilmesi verilebilir¹⁸⁰. Boşanma

174 YAĞCI, a.g.e., s. 166.

175 YAĞCI, a.g.e., s. 168.

176 İNAN, ERTAŞ, ALBAŞ, a.g.e., s. 266; BAYDAR, a.g.t., s. 35; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 26.

177 AYİTER, KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 177.

178 ÇUBUKLUGİL, *İskatın Sebepleri*, s. 458-459; BAYDAR, a.g.t., s. 35.

179 ÇABRİ, a.g.e., s. 265; YAĞCI, a.g.e., s. 168.

180 AYİTER, KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 177; GÖNENSAY, BİRSEN, a.g.e., s. 63; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 207-208; AYAN, a.g.e., s. 188; ÖZTAN, a.g.e., s. 146; ÇABRİ, a.g.e., s. 263.

davasının açılmış olması fakat reddedilmesi halinde de bu davaya konu edilen fiillerin çıkarma sebebi oluşturması söz konusu olabilir¹⁸¹.

Saklı paylı mirasçının mirasbırakanın istemediği bir kimseyle yaşamasının ya da evlenmesinin¹⁸², sanat veya mesleği sürdürmesinin, mirasbırakandan farklı siyasi veya dini görüşe sahip olmasının¹⁸³ ve mirasbırakanla ticari rekabete girişmesinin¹⁸⁴ mirasçılıktan çıkarma sebebi teşkil etmediği ifade edilmektedir. Benzer şekilde saklı paylı mirasçının gerçek olması kaydıyla mirasbırakan aleyhine tanıklık yapması¹⁸⁵ ya da nafaka alacağı için icra takibi yapması ve dava açması¹⁸⁶, mirasbırakanın isteğine aykırı olarak yurt dışına yerleşmesi¹⁸⁷ de mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturmaz. Ancak mirasçının eşini ve çocuklarını terk ederek başka birisine kaçması¹⁸⁸, genel ahlak ve adaba aykırı faaliyette bulunması, aile şerefini ihlal eder davranışlar sergilemesi¹⁸⁹ ile huzurevinde yatmakta

181 ŞENOCAK, a.g.m., s. 424.

182 Mirasçının, kendisinden yaşı bir kimseyle evlenmesi de çıkarma sebebi olamaz. Bu yönde bkz. Yarg. 2. HD. T. 09.05.2002, E. 5360, K. 6132, GENÇCAN, a.g.e., s. 394.

183 AYAN, a.g.e., s. 188; ÇABRİ, a.g.e., s. 265.

184 SEROZAN, ENGİN, a.g.e., s. 402.

185 ÇABRİ, a.g.e., s. 265.

186 "... Anayasa, herkese hak arama özgürlüğü vermiştir (m. 31). Bu itibarla, nafaka borcunu ödemeyen baba hakkında icra koşuşturmasında bulunmak, kişisel bir kusur ve babaya karşı saygı dışı bir davranış olarak nitelendirilemez. Kaldığı mali durumu itibarıyla ödemeye gücü yeterli bir kimsenin, (çocuğun mahkeme kararına dayanan) nafaka borcunu yerine getirmeyip onu İİK. uyarınca hakkını aramaya zorlaması bundan iskat sebebi çıkarmaya çalışması hem düşündürücü olduğu gibi de kanunun koruduğu bir davranışta sayılmaz. Başka bir anlatımla hiç kimse kendi kusuruna dayanarak hak elde edemez. Onun için bu sebep dahi mirastan iskat için hiçbir suretle yeterli değildir. Öte yandan çocuğun zengin olduğu var sayılsa bile, bir hakkını kullanması, başka bir hakkının düşümlüne yol olamaz." Yarg. 2. HD. T. 09.03.1982, E. 757, K. 2149, **Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi**, (E.T. 20.11.2018).

187 ŞENOCAK, a.g.m., s. 422.

188 BGE 46 II 9 kararı için bkz. İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 250 dn. 14; EREN, YÜCER AKTÜRK, a.g.e., s. 193 dn. 176; Kanaatimizce mirasçının, salt eşine karşı üstlendiği bir aile hukuku yükümlülüğünü ihlal etmesi mirasbırakan tarafından TMK m. 510 f.1 b.2 anlamında mirasçılıktan çıkarılmasına ilişkin bir çıkarma sebebi olarak görülmemelidir. Zira biz kayın hısımlarının aile üyesi kavramı içinde değil, yakın kavramı kapsamından ele alması görüşündeyiz. Ancak bu yükümlülüğün ihlali mirasbırakanın aile şerefini de ihlal eder nitelik taşırsa mirasçılıktan çıkarma söz konusu olabilir.

189 " Reşit kişi davranışları ile aile şerefini rencide ediyorsa bu tutum M.K.nun 457. maddesinin 2. fıkrasındaki mirastan iskat sebebi ve dolayısıyla evlâtlığın refini gerektirecek bir davranış olarak mütalâa olunmak lâzım gelir. Reşit olup olmamak bu görevlerin kapsam ve sınırını etkilemez. Davalının davacıdan para almış olduğu bir vakiadır. Her ne kadar yakınlıkları dolayısıyla bu fil suç teşkil etmez ise de (T.C.K. 524), ahlâka aykırılık niteliğini muhafaza eder. Şu halde, babasından dahi olsa para çalan kişi, kamu oyununda uygunsuz tutumlu kişi durumuna düşer. Bu duruma düşen bir kişinin aile şerefine sürdüğü leke, evlâtlık bağının çözülmesi için başlı başına bir sebeptir. Esasen bu tutum evlât edinen ile, evlâtlık arasında mevcudiyeti şart olan karşılıklı güven duygularını da sarsarak, bu da artık evlâtlık bağının çözülmesini icap ettirir. Olayda davalının, babasının haberi olmadan onun adına başkalarından para istediği ve bu paraları yakınsız yerlerde ve eğlence mahallerinde harcadığı da sabit olup bu eylemler aile itibarını ve iş hayatındaki itimatı zedeleyici sonuç doğurmuştur." Yarg. 2. HD. T. 03.09.1971, E. 5309, K. 5424, **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, (E.T. 27.11.2018).

olan anne/babasını hiç ziyaret etmemesi¹⁹⁰, mirasbırakanın hastalığıyla ilgilenmemesi¹⁹¹, ona küçük düşürücü sözler söylemesi¹⁹², ona karşı kötü davranışlar sergilemesi¹⁹³ çıkarma sebebi teşkil etmektedir. Benzer şekilde mirasbırakana karşı aşırı ilgisiz davranmak¹⁹⁴ ve mirasçısının aşırı borçlanması sebebiyle alacaklıların mirasbırakanı tehdit etmeleri ve ona saldırıda bulunmaları nedeniyle ailenin huzurunun bozulması¹⁹⁵ da mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturur.

190 AYAN, a.g.e., s. 188.

191 “Davacının mirasbırakana karşı ilgisiz kaldığı, hastalığı ile ilgilenmediği dinlenen tanık beyanları ile sabit olmuştur. Mirasbırakanın vasiyetnamede gösterdiği mirasçılıktan çıkarma (iskat) sebepleri ve Türk Medeni Kanununun 511. maddesi koşulları gerçekleşmiştir.” Yarg. 2. HD. T. 06.07.2011, E. 11213, K. 11605, **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, (E.T. 27.11.2018).

192 “ Tanıklardan (G.E) konuşma sırasında ve işyerinde davalının, babasına (haram yiyeçiler, haram yiyeçiler, burada oturmaya utanmıyormusunuz) dediğini ve yine babasının yazıhanesinde yüzüne karşı (genel ev işlettiğini) söylediğini ifade etmiştir. Tanık (M.A) ise ifadesinde davacının babasına (haram yiyeçiler) dediğini duyduğunu açıklamış ve (G.E)'ın beyanını teyit etmiştir. Öte yandan davacı, babasının yaşlılığını ileri sürerek vesayet altına alınmasını istemiş, bu iddianın ispatlanması konusunda delil göstermiş, ikâme ettiği tanıklardan (A), miras bırakanın iş yerine gelenlere fuhuş yaptırdığını ifade etmiş, tanık (Ş) ise, miras bırakanı namuslu kazanç sağlamadığı için kızı ile kimsenin evlenmediğini ve bu yüzden kızın Amerika'ya gittiğini açıklamıştır. Davacının anayasadan doğma hakkına dayanarak babasının sui idare ve akıl zayıflığını ileri sürdüğü davada konu ve ihbarla hiç bir ilgisi olmayan ithamlarda bulunan kendi tanıkları (A) ve (Ş)'in ifadelerine karşı çıkmaması, zimnen de olsa benimsenmesi asla hoşgörülecek bir davranış değildir. Bu tutum az önce belirtilen Medenî Kanun'un 260. maddesi aracılığı ile 457/2. maddesinin unsurlarını oluşturur. Yani iskati haklı kılar. Öteki tanık sözleri ise babasına karşı onur kırıcı, ağır nitelik taşıyan bir hakaret olup bu eylemler ise Medenî Kanun'un 457/1. maddesinin uygulanmasına hak verir. Yukarıda açıklanan olaylar ve eylemler karşısında, miras bırakanın iskati tasarrufu haklı sebebe dayanmaktadır.” Yarg. 2. HD. T. 21.11.1985, E. 8686, K. 9709, **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, (E.T. 27.11.2018).

193 “Davacının merdivenlerde rasladığı mirasbırakanı babasına kasten çarparak “gebermedi gitti” şeklinde başkalarının da duyacağı şekilde söz söylediği ve başka yerlerde de tekrarladığı, hicazdan dönen babasını (muris) ziyaret etmediği gibi, yalnız yaşayan ve çocuklarının bakım ve gözetimine muhtaç olacak şekilde rahatsız olan murisiyle hiç ilgilenmediği, etrafın ikazına rağmen bu tutumunu devam ettirdiği babasının cenazesine dahi gitmediği, kocasının da bundan cesaret alarak murise karşı aynı davranışları gösterdiği dosya kapsamı ve tanık sözleriyle anlaşılmıştır. Medeni Kanunun 457/2. maddesi uyarınca mirasbırakanın veya ailesine karşı kanunen yükümlü olduğu görevleri yerine getirmekte büyük ölçüde kusurlu davranma mirastan iskat nedenidir. Medeni Kanunun 260. maddesi gereği ana baba ve çocuklar birbirlerine karşı ailenin yararlarının gerektirdiği yardımda bulunmak ve çocuklar ana babayı saymak, saygı göstermek zorundadırlar. Davacının belirtilen davranışları murise karşı kanunen yükümlü olduğu görevleri yerine getirmede büyük kusur olduğu dikkate alınmadan yazılı gerekçelerle davanın kabul edilmiş olması doğru bulunmamıştır.” Yarg. 2. HD. T. 22.04.1993, E. 1443, K. 4090, Özüğür, a.g.e., s. 228.

194 “ Davacının murisine karşı aşırı ilgisiz kaldığı, kapıyı ona açmadığı, telefonları yüzüne kapattığı dinlenen tanık beyanları ile sübuta ermiş, murisin vasiyette gösterdiği iskat sebebi gerçekleşmiştir...” Yarg. 2. HD. T. 04.02.2002, E. 194, K. 1169, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 21.11.2018).

195 “ Toplanan delillerden; miras bırakanın çocuklarından Halilin aşırı şekilde borçlandığı, bu borç sebebiyle de alacaklıların murisi ölümlü tehdit ettikleri, evini kurşunladıkları davacının (Halilin) kusurlu davranışı sonucu bu durumun doğduğu anlaşılmaktadır. Çocuklarda ailenin huzur ve bütünlüğünü korumak birbirlerine karşı yardım ve saygı göstermek zorundadırlar. Miras bırakan iskatin sebebinde yanılmamıştır. Iskat yerindedir.” Yarg. 2. HD. T. 10.05.2004, E. 5159, K. 6038, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 21.11.2018).

Mirasçının aile hukukundan doğan yükümlülüğü yerine getirmemesi onun kusuruna dayalı olmalıdır¹⁹⁶. Ayrıca mirasçının kusurunun yanında mirasbırakanın da kusuru varsa hâkimin bunu dikkate alabilmesi ve mirasbırakanın kusurunun mirasçının kusurunu bertaraf edebilmesi gerektiği vurgulanmaktadır¹⁹⁷.

b. Aile Hukukundan Doğan Yükümlülüğün Önemli Ölçüde Yerine Getirilmemesi

Aile hukukundan doğan bir yükümlülüğünün yerine getirilmemesi TMK m. 510 b.2 anlamında mirasçılıktan çıkarma için gerekli ise de tek başına yeterli değildir. Ayrıca bu yükümlülük önemli ölçüde yerine getirilmemelidir. Diğer bir deyişle aile hukukundan doğan bir yükümlülüğün önemli ölçüde ihlali aranmaktadır. Bu mirasçılıktan çıkarma sebebi de kusura dayanmakta olup¹⁹⁸, saklı paylı mirasçının aile hukukundan doğan yükümlülüğünü önemli ölçüde ihlal etmesinin yaptırımını teşkil etmektedir¹⁹⁹.

Yükümlülüğün ihlal edilip edilmediği ve ihlalin önemli ölçüde olup olmadığı ise hâkimin takdirini gerektirmektedir²⁰⁰. Saklı paylı mirasçının suç işleminde olduğu gibi, aile hukukundan doğan bir yükümlülüğünü önemli ölçüde yerine getirmemesinin mirasbırakan ile saklı paylı mirasçı arasındaki aile bağlarına yaptığı etki dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda yükümlülüğün yerine getirilmemesinin hem objektif olarak aile bağlarını koparacak nitelik taşıması hem de sübjektif olarak somut olay anlamında fiili olarak aile bağlarını koparmış bulunması gerekir²⁰¹. Örneğin eşlerden birinin zina etmesi objektif olarak aile bağlarını koparacak nitelik taşımaktadır. Ancak zina fiili, aldatılan eşi ve evlilik ilişkisini etkilememişse mirasçılıktan çıkarma sebebi teşkil etmez²⁰².

c. Aile Hukukundan Doğan Bir Yükümlülüğün Yerine Getirilmediği Kimsenin Mirasbırakan veya Mirasbırakanın Aile Üyelerinden Birisi Olması

Aile hukukundan doğan bir yükümlülüğün yerine getirilmediği kimse, mirasbırakan veya mirasbırakanın aile üyelerinden birisi olmalıdır²⁰³. Yakınlar gibi aile üyeleri de hâkimin takdir yetkisiyle saptayacağı göreceli

196 AYİTER, KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 177; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 208.

197 AYİTER, KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 177.

198 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 312.

199 KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 284.

200 OĞUZMAN, a.g.e., s. 244.

201 ÖZTAN, a.g.e., s. 146; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 208; BAYDAR, a.g.t., s. 40.

202 DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 208; ÖZTAN, a.g.e., s. 146; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 28; ERSÖZ, Oğuz, **Türk Hukukunda Zina Sebebiyle Boşanma**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 261.

203 ŞENOCAK, a.g.m., s. 424.

bir kavram niteliği taşımaktadır²⁰⁴. Ancak aile üyeleri kavramı, yakınlar kavramından daha dar bir anlamı haizdir²⁰⁵. Aile üyeleri ifadesi; altsoy, anne ve baba, kardeşler ile birlikte yaşanan diğer hısımları kapsamına alırken yakın dostları kapsam dışı bırakır²⁰⁶. Bu bağlamda nişanlı²⁰⁷, civar hısım akraba ile yakın dostların mirasbırakanın aile üyelerinin dışında yakın kavramı kapsamında ele alınması gerekir²⁰⁸.

B. Mirasçılıktan Çıkarma İradesinin Varlığı

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma için kanunda sınırlı biçimde sayılan sebeplerden birinin bulunması gerekli ise de tek başına yeterli değildir. Daha evvel de ifade ettiğimiz üzere mirasçılıktan çıkarma, buna ilişkin sebeplerin gerçekleşmesi üzerine kendiliğinden gerçekleşmez. Gerçekten de mirasbırakanın, saklı paylı mirasçısının TMK m. 510 hükmünde belirtilen sebeplerin kapsamına giren bir davranışta bulunması karşısında derinden etkilenmiş olması da mirasçılıktan çıkarmayı tek başına sağlamaz, mirasçılıktan çıkarma için mirasbırakanın mirasçısını çıkarma yönünde bir iradeye sahip olması zorunluluk arz etmektedir²⁰⁹. Mirasbırakanın iradesinin beklenen sonucu doğurabilmesi ise ölüme bağlı bir tasarrufta bulunmasını gerektirir. Zira sağlar arası bir hukuki işlemle mirasçılıktan çıkarma olanaklı değildir²¹⁰.

Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufunda mirasçılıktan çıkarma iradesini açıkça ortaya koymalıdır²¹¹. Mirasçılıktan çıkarma iradesinin varlığı ile kim ya da kimlerin çıkarıldığının tam ve kesin olarak anlaşılması koşuluyla mutlaka mirasçılıktan çıkarma, ıskat etme gibi ifadelerin kullanılması ile mirasçılıktan çıkarılacak kişinin isminin gösterilmesi şart değildir²¹².

204 BAYDAR, a.g.t., s. 38.

205 TONGSİR, a.g.t., s. 29; OĞUZMAN, a.g.e., s. 244; ŞENER, a.g.m., s. 90; ŞENOCAK, a.g.m., s. 424.

206 OĞUZMAN, a.g.e., s. 244-245; ŞENER, a.g.m., s. 90.

207 Nişanlının da aile üyesi olarak kabul edilmesi gerektiğine ilişkin bkz. YAĞCI, a.g.e., s. 155-156.

208 ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 207; Nişanlının ve civar hısımları ile mirasbırakan ile aralarında yakınlık/bağlılık bulunması koşuluyla evlilik dışı birliktelik yaşanan kimse ile mirasbırakanla aynı çatı altında yaşayan hizmetli, işçi vb. kimselerin de aile üyesi olarak kabul edilmesi gerektiğine ilişkin bkz. YAĞCI, a.g.e., s. 155-160; Gelinin de aile üyesi kavramına dahil olduğuna ilişkin bkz. Yarg. 1. HD. T. 24.12.1987, E. 10026, K. 12868, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 20.11.2018).

209 YAĞCI, a.g.e., s. 304.

210 EREN, YÜCER AKTÜRK, a.g.e., s. 194.

211 Yarg. 2. HD. T. 04.04.1991, E. 3606, K. 6143, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 20.11.2018).

212 YAĞCI, a.g.e., s. 304-305; Mirasçılıktan çıkarılacak mirasçının isminin açıkça olması gerektiğine ilişkin bkz. ÇUBUKLUGİL, **Iskatın Sebepleri**, s. 446; Mirasçılıktan çıkarma iradesinin tespiti için, bunun vasiyetnamede açıkça ifade edilmesine lüzum bulunmadığı, mirasbırakanın saklı pay sahibi mirasçısını mirasından uzaklaştırma arzusunun anlaşılmasının yeterli olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda, mirasbırakanın ölüme

Mirasbırakan, mirasçılıktan çıkarmak istediği mirasçısının isminde yanıldığı takdirde, şayet tasarrufta gerçekte kimi mirasçılıktan çıkarmayı arzu ettiği kuşkuya yer vermeyecek biçimde saptanabiliyorsa, tasarrufun mirasbırakanın ölümüne göre düzeltilmesi olanaklıdır²¹³. Nitekim TMK m. 504/son hükmünde; ölüme bağlı tasarrufta kişinin veya şeyin belirtilmesinde açık yanılma hâlinde mirasbırakanın gerçek arzusunun kesin olarak tespit edilebildiği takdirde, tasarrufun bu arzuya göre düzeltileceği düzenlenmektedir. Ancak mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufunda hiç bahsetmediği mirasçısının yorum yoluyla sonradan eklenmesi ve böylece mirasçılıktan çıkarılması söz konusu olamaz²¹⁴.

Mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin iradesi sağlıklı olmalıdır. Aksi halde, mirasbırakanın yanılma, aldatma, korkutma veya zorlama etkisi altında yaptığı ölüme bağlı tasarruf iptal edilebilir. Ancak, mirasbırakan yanıldığını veya aldatıldığını öğrendiği ya da korkutma veya zorlamanın etkisinden kurtulduğu günden başlayarak bir yıl içinde tasarruftan dönmediği takdirde tasarruf geçerli sayılır (TMK m. 504/1).

Ölüme bağlı tasarruflar düzenleme hakkı, kişinin duygusal yaşamıyla yakından ilgili bir hak olarak münhasıran kişiye bağlı haklar arasında yer almaktadır²¹⁵. Bu hakkın temsilci aracılığıyla kullanılmasına olanak bulunmaz²¹⁶. Bu nedenle mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun da iradi ya da kanuni bir temsilci olup olmadığı fark yaratmaksızın temsilci aracılığıyla gerçekleştirilmesi söz konusu olamaz²¹⁷. Mirasbırakanın tam ehliyetsiz bir kimse olması dahi bu sonucu değiştirmez. Mirasbırakanın tam ehliyetsiz olması halinde onun şahsına karşı gerçekleştiren birtakım davranışlar, mirastan yoksunluk sebebi olarak düzenlenmişse ancak bu halde saklı paylı mirasçının mirasçılık sıfatı ortadan kalkar. Mirasçılıktan çıkarma kurumunun niteliği gereği, mirasçılıktan çıkarılacak mirasçının kimliği ile çıkarma sebeplerini tayin etme yetkisinin mirasbırakanın

bağlı tasarrufunda; hastalığında onunla ilgilenmeyen altsoyunu evlatlıktan reddetmesi, kendisini döven altsoyunun payının onun kardeşine kalması veya kendisini aldatan eşine bir şey verilmemesi gibi ifadelere yer vermesi durumunda gerçek iradesinin mirasçılıktan çıkarma olduğu biçiminde yorumlanacağı belirtilmektedir. Bu görüş ve söz konusu örnekler için bkz. ERGÜNE, Mehmet Serkan, **Vasiyetnamenin Yorumu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 171.

213 YAĞCI, a.g.e., s. 305.

214 ERGÜNE, a.g.e., s. 171; YAĞCI, a.g.e., s. 306.

215 SEROZAN, Rona, **Medeni Hukuk (Genel Bölüm / Kişiler Hukuku)**, 7. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017, s. 230.

216 ANTALYA, O. Gökhan/TOPUZ, Murat, **Medeni Hukuk**, 2. Baskıya Ek 2. Tıpkı Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 159.

217 BAYDAR, a.g.t., s. 45; "... Ölüme bağlı tasarruflar kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olup, doğrudan doğruya kullanılması zorunludur. Bu konuda temsil hükümleri işlemez. Yani bir kimse adına kanunî ve akdî temsilcisi (veli, vasi ve vekil) ölüme bağlı tasarrufta bulunamaz..." Yarg. 2. HD. T. 04.05.1978, E. 3444, K. 3580, **Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi**, (E.T. 21.11.2018).

başka bir mirasçısına veya üçüncü bir kimseye bırakılamayacağı da ifade edilmektedir²¹⁸. Dolayısıyla mirasçılıktan çıkarılan mirasçı ile çıkarma sebebi bizzat mirasbırakan tarafından gösterilmelidir²¹⁹.

C. Şeklen Geçerli Bir Çıkarma Tasarrufunun Bulunması

Mirasçılıktan çıkarmanın hukuki sonuç doğurması için şeklen geçerli bir ölüme bağlı tasarrufun yapılması gerekir. Sözlü ya da ölüme bağlı tasarruf şeklinde olmayan yazılı bir biçimde ileri sürülen irade beyanı mirasçılıktan çıkarma sayılmaz²²⁰.

Mirasbırakanın ölüme bağlı iradesinin dış dünyaya hangi şekilde açıklaması gerektiğini ifade eden şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar; vasiyetname ve miras sözleşmesi olarak ikiye ayrılmaktadır²²¹. Ölüme bağlı tasarrufta bulunabilmek (bu arada mirasçılıktan çıkarma tasarrufu yapabilmek) için ayırt etme gücünü haiz olmak gerekir. Vasiyet yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip ve on beş yaşını doldurmuş olmak gerekir (TMK m. 502). Miras sözleşmesi yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip ve ergin olmak, kısıtlı bulunmamak gerekir (TMK m. 503).

TMK m. 510 hükmünde belirtilen çıkarma sebeplerinin salt gerçekleşmesi, saklı paylı mirasçının kendiliğinden saklı payından mahrum kalmasını sağlamaz. Böyle bir sonucun meydana gelmesi ancak mirasbırakanın yapacağı bir ölüme bağlı tasarrufla mümkündür²²². Diğer bir deyişle mirasbırakanın, saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarma iradesi varsa, bu iradeyi ancak sınırlı sayıda düzenlenme altına alınmış şekli anlamda bir ölüme bağlı tasarruf ile yansıtması zorunluluk arz etmektedir²²³. Vasiyetname olarak yorumlanmaları ve tereddüte yer vermeyecek kesinlik ve açıklıkta mirasçılıktan çıkarma iradesini yansıtılmaları bir yana bırakıldığında mirasbırakan tarafından yazılan mektup ya da yazılı herhangi bir belge mirasçılıktan çıkarmanın şekli

218 YAĞCI, a.g.e., s. 306.

219 ÇABRİ, a.g.e., s. 253.

220 ÖZTAN, a.g.e., s. 147.

221 ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 117.

222 ÇABRİ, a.g.e., s. 252.

223 ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 205-206; YAĞCI, a.g.e., s. 309; GÖNEN, a.g.m., s. 331; "Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerekçeleri sebeplere ve özellikle davanın Türk Medeni Kanununun 510. maddesinde düzenlenen mirasçılıktan çıkarma iddiasına dayanmasına, mirasçılıktan çıkarmanın ancak ölüme bağlı bir tasarrufla yapılmasının mümkün bulunmasına, mahkemece red gerekçesi doğru değilse de sonucu itibarıyla doğru olan kararın onanmasına..." Yarg. 2. HD. T. 08.11.2007, E. 2006/20447, K. 2007/15311, ÖZÜĞÜR, Ali İhsan, **Miras Hukuku Cilt I**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 207; "İskat ölüme bağlı tasarrufla yapılır. (MY. md. 457 Miras bırakanın usulüne uygun bir ıskat tasarrufu yoktur. Davanın bu nedenle reddi gerekirken yazılı gerekçelerle ıskat sebepleri oluşmadığından reddi yasaya aykırı ise de red sonucu itibarıyla doğru olduğundan hükmün onanması gerekmektedir." Yarg. 2. HD. T. 24.04.2001, E. 9269, K. 11079, ÖZÜĞÜR, a.g.e., s. 211.

koşulunu sağlamaya yetişmez²²⁴. Kısa bir deyişle şekli anlamda ölüme bağlı bir tasarruf ile açıklanandan başkaca herhangi bir irade beyanının mirasçılıktan çıkarma olarak değerlendirilmesine olanak bulunmaz²²⁵. Bu nedenle Yargıtay'ın 1955 tarihli bir İçtihadı Birleştirme kararında dava dilekçesinin de mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin bir tasarruf olabileceği²²⁶ nitelendirmesine katılmıyoruz²²⁷.

Mirasçılıktan çıkarmanın ölüme bağlı tasarrufla yapılabilecek olması sebebiyle buna ilişkin bir dava açılması gerekmez, şayet açılmışsa hukuki yarar bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddi gerekir²²⁸. Eda davasının açılabilmesi olanağı bulunmadığından, mirasçılıktan çıkarma sebeplerinin varlığı veya doğruluğu hakkında tespit davası da açılmaz²²⁹. Zira tespit davası, eda davasının öncüsüdür²³⁰. Mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin eda davası açma yetkisi olmadığından tespit davası açabilmesi de söz konusu olmaz²³¹.

Mirasçılıktan çıkarma, tek taraflı ölüme bağlı bir tasarruf niteliğini haiz olduğundan doğal ve kural olarak vasiyetname ile yapılabilir²³². İlgili geçerlilik koşullarını taşıması durumunda resmi, el yazılı ya da sözlü vasiyetname tiplerinin tümüyle mirasçılıktan çıkarma tasarrufunda bulunulabilir²³³. Bu arada TMK m. 512 hükmüne göre, resmi vasiyetname düzenlemekle yetkili olan sulh hukuk mahkemesine bu konuda yapılan istemin, mirasçılıktan çıkarma için dava açıldığı anlamına gelmeyeceğini de önemle belirtelim²³⁴.

224 YAĞCI, a.g.e., s. 309.

225 BAYDAR, a.g.t., s. 44.

226 "...dava dilekçesi de iskati amir bir tasarruf olarak kabul edilebilir..." Yarg. İBĞK. T. 07.12.1955, E. 1955/11, K. 1955/24, **Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi**, (E.T. 23.11.2018).

227 Yargıtay'ın bu kararının isabetli olmadığına ilişkin bkz. KOCAYUSUPPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 308; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 206; YAĞCI, a.g.e., s. 309 dn. 623; BAYDAR, a.g.t., s. 44.

228 YAĞCI, a.g.e., s. 309.

229 YAĞCI, a.g.e., s. 309-310; "Mirastan iskat ölüme bağlı tasarrufla olur (MK. md. 457). Iskat sebeplerinin varlığı hakkında tespit davası açılmaz. Çünkü tespit davası eda davasının öncüsüdür. Davacının ileride açabileceği eda davası bulunmadığına göre tespit davası da açamaz. Öyle ise davanın reddi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi usul ve kanuna aykırıdır." Yarg. 2. HD. T. 01.11.1990, E. 3966, K. 10175, ÖZÜÇÜR, a.g.e., s. 231.

230 ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema, **Medeni Usul Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 295.

231 BAYDAR, a.g.t., s. 44.

232 KOCAYUSUPPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 307; AYBAY, a.g.e., s. 50; ŞENOCAK, a.g.m., s. 425; ÇABRİ, a.g.e., s. 252.

233 OĞUZMAN, a.g.e., s. 245; İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 251; KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 174; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 206; AYAN, a.g.e., s. 189; ÖZTAN, a.g.e., s. 147; YAĞCI, a.g.e., s. 311; GÖNEN, a.g.m., s. 331; ÇABRİ, a.g.e., s. 252; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 31.

234 YAĞCI, a.g.e., s. 311 dn. 631; "Resmi vasiyetname sulh hâkimi, noter ya da kanunen bu işle görevlendirilen memurlar tarafından düzenlenir (MK. 479). Mirastan iskat, ölüme bağlı tasarrufla yapılır (MK. 457/1). Davacının dilekçesi, dava niteliğinde olmayıp sulh hâkimini resmi vasiyetname düzenlemesi ve bu vasiyet içinde iskat beyanını tesbit etmesini istemesinden ibarettir. Bu bakımdan

Vasiyetnamenin yanı sıra miras sözleşmesi ile de mirasçılıktan çıkarmanın yapılabileceği belirtilmektedir²³⁵. Ancak miras sözleşmesiyle yapılan mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun; miras sözleşmesinin bağlayıcı kapsamında yer almayan tek taraflı bir tasarruf olduğu ve bu nedenle mirasbırakan tarafından her zaman geri alınabilir nitelik gösterdiği kabul edilmektedir²³⁶.

D. Çıkarma Sebebinin Tasarrufta Gösterilmesi

TMK m. 512/1 uyarınca; mirasçılıktan çıkarma, mirasbırakan ancak buna ilişkin tasarrufunda çıkarma sebebinin belirtmişse geçerlidir. Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufunda çıkarma sebebinin göstermesinin iki işlevinin bulunduğu ifade edilmektedir. Bunlardan biri, mirasbırakanın hangi somut olaya dayanarak çıkarma tasarrufunda bulunduğunu anlamak suretiyle tereddüte mahal bırakmamak, diğeri ise hâkime mirasçılıktan çıkarmanın yerindeliğini, yani mirasçının davranışının kanunda sayılan sebeplerle uyduğunu saptama olanağı tanımaktır²³⁷.

Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufunda mirasçılıktan çıkarma sebebinin somut bir eyleme ilişkin olarak ve açık biçimde göstermelidir²³⁸. Mirasbırakanın, saklı paylı mirasçısını mirastan iskat ettiği, miras dışı bıraktığı ya da onun kendi aleyhine davranışlarda bulunduğu gibi

Mk. nun 480-484. maddeleri çerçevesinde resmi vasiyetname düzenlenmesi zorunlu iken isteğe yanlı anlam verilmesi ve Mk. nun 479. maddesinin açık hükmüne rağmen HUMK.nda sulh, hakimine böyle bir görev verilmediğinden söz edilerek dileğin reddedilmesi bozmayı gerektirir.” Yarg. 2. HD. T. 17.04.1979, E. 2959, K. 3248, HukukTürk Hukuk Veri Tabanı, (E.T. 23.11.2018).

- 235 TONGSİR, a.g.t., s. 13; İNAN, ERTAŞ, ALBAŞ, a.g.e., s. 263; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 206; GENÇCAN, a.g.e., s. 395; Mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarılan kimseyle bu yönde bir sözleşme yapmasının ihtimalinin düşük olduğu, daha ziyade üçüncü kişilerle bu yönde bir sözleşme yapabileceğine dair bkz. GÖNENSAY, BİRSEN, a.g.e., s. 61;
- 236 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 308; HATEMİ, a.g.e., s. 126; KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 286; SEROZAN, ENGİN, a.g.e., s. 399; AYAN, a.g.e., s. 189; ŞENOCAK, a.g.m., s. 425; Ayrıca bu noktada saklı paylı mirasçının mirasçılık sıfatının sona ermesi sonucunu doğuran tasarruf da mirasçının da rızası olup olmadığına dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu görüşe göre; miras sözleşmesine mirasçılık sıfatını sona erdiren hükümlerin konulmasının mirasçının rızasına dayanmadığı hallerde mirasçılıktan çıkarma, rızasına dayanıyorsa mirastan feragat söz konusudur. Şayet böyle bir tasarruf, mirasçılıktan çıkarma olarak kabul edilirse çıkarma beyanını tek taraflı olarak her zaman geri alabilecekken, mirastan feragat olarak kabul edildiği takdirde ise taraflı anlaşması ya da kanunda öngörülen tek taraflı dönme sebeplerinden biriyle miras sözleşmesinden dönülebilir. Bu görüş için bkz. ÇABRİ, a.g.e., s. 253; Mirasçılıktan çıkarmayı içeren miras sözleşmesinin diğer tarafını çıkarılacak mirasçının oluşturması durumunda bu sözleşmenin ivazsız mirastan feragat sözleşmesi niteliği taşıdığı yönünde bkz. ANTALYA, **Mirastan Feragat**, s. 55.
- 237 YAĞCI, a.g.e., s. 313.
- 238 KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 287; Mirasbırakanın, ölüme bağlı bir tasarrufunda çıkarma sebebinin kısaca belirttikten sonra başka bir belgeye ya da kendisine çıkarma sebebi hakkında sözlü olarak bilgi vermiş bir kimseye atıfı yetinebileceği, bu halde bahsedilen belge ya da şahsın tanıklığına başvurulacağına ilişkin bkz. TONGSİR, a.g.t., s. 43.

gereksiz ifadeleri mirasçılıktan çıkarma olarak kabul edilmemelidir²³⁹. Benzer şekilde mirasbırakanın, mirasçısının sadakatsiz olduğu, kendisini dövdüğü ya da aile yükümlülüklerini yerine getirmediği gibi genel ifadeleri de mirasçılıktan çıkarma için yeterli olmayıp, çıkarma sebebine ilişkin somut olayların ve bu olaylara ilişkin somut delillerin ortaya konulması gereklidir²⁴⁰. Ancak çıkarma tasarrufunda TMK'da düzenlenen hangi bende dayanıldığı belirtilmesi ile kanunda geçen ifadelerin kullanılması ise şart değildir²⁴¹. Bununla beraber mirasçılıktan çıkarma iradesinin anlaşılması koşuluyla mirasçılıktan çıkartma ya da iskat ifadesinin bulunması da gerekmez²⁴². Ayrıca mirasbırakanın suç olarak nitelendirdiği çıkarma sebebinin aslında aile hukukundan doğan bir yükümlülüğün ihlali olması gibi çıkarma sebebi fiili yanlış nitelendirmesinin bir önemi bulunmaz²⁴³.

Mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufta bir ya da birden çok çıkarma sebebi gösterebilecekse de çıkarmanın hüküm ifade etmesi için bunlardan yalnızca birinin ispatlanması gerekli ve yeterlidir²⁴⁴.

Kısmi mirasçılıktan çıkarmada ise mirasbırakanın, çıkarma konusu kısmi oransal olarak açıkça belirtmesi gerekir²⁴⁵.

E. Çıkarma Sebebinin Gerçekleşmesi Gereken An

Mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturan fiilin, mirasçılıktan çıkarma tasarrufundan önce gerçekleşmesi gerekir gerekmediği tartışmalıdır. Doktrinde bir görüşe göre; çıkarma sebebi, tasarrufun yapıldığı anda var olmalıdır²⁴⁶. Diğer bir deyişle çıkarma sebebi, tasarruftan önce gerçekleşmiş olmalıdır²⁴⁷. Tasarruf yapıldıktan sonra gerçekleşen bir çıkarma sebebi, bu sebebe dayanmasına olanak bulunmayan çıkarma tasarrufunu geçerli hale getirmez²⁴⁸. Dolayısıyla kural olarak şarta bağlı çıkarma yapılamaz²⁴⁹.

239 KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 287; Ayan, a.g.e., s. 189; "... İskat sebebi açık olmalı, belirli bir eyleme, işleme ve davranışa dayanmalıdır. Sadece mirasdan iskat ettim, miras dışı bıraktım, bana ilgi göstermedi v.b. gibi gereksiz sözler yeterli sayılmamalıdır. İskat sebebi kabul edilen olayların delillerinin gösterilmesi de mirasçının iskata itirazı halinde diğer tarafa kolaylık sağlayacağından, tasarruf da yer almalıdır (M.K. madde 512/2)... " Yarg. 3. HD. T. 26.11.2013, E. 15148, K. 16683, **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, (E.T. 23.11.2018).

240 ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 209.

241 TONGSİR, a.g.t., s. 41; YAĞCI, a.g.e., s. 318.

242 DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 209; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 210.

243 DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 211.

244 BERKİ, Şakir, **Miras Hukuku**, Sevinç Matbaası, Ankara, 1975, s. 45.

245 BAYDAR, a.g.t., s. 47.

246 KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 287; OĞUZMAN, a.g.e., s. 246; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 209; ÇABRİ, a.g.e., s. 261; GÜNAY, a.g.e., s. 60.

247 AYAN, a.g.e., s. 189.

248 OĞUZMAN, a.g.e., s. 246.

249 ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 209; ŞENER, a.g.m., s. 85.

Ancak bu görüş taraftarlarınca, ölüme bağlı tasarrufun yapıldığı anda gerçekleşmiş bir mirasçılıktan çıkarma sebebinin bulunması durumunda, çıkarmanın geciktirici ya da bozucu şarta bağlanabilmesinin mümkün olduğu da ifade edilmektedir²⁵⁰. Örneğin; mirasbırakan, zina eden eşinin mirasçılıktan çıkarılmasını konu alan ölüme bağlı tasarrufunu zinanın tekrarlanması geciktirici şartına bağlı kılabilir²⁵¹.

Doktrindeki diğer görüşe göre; mirasçılıktan çıkarma sebebi henüz gerçekleşmeden şarta bağlı bir mirasçılıktan çıkarma gerçekleştirilebilir²⁵². Ancak bu şartın, mirasın açılma anında gerçekleşmesi gerekir²⁵³. Diğer bir deyişle mirasbırakanın ölümünden evvel gerçekleşebilecek çıkarmaya elverişli bir olay için önceden ve şartlı olarak mirasçılıktan çıkarma tasarrufu yapılabilir²⁵⁴. Örneğin; mirasbırakanın eşinin zina etmesi geciktirici şartına bağlı mirasçılıktan çıkarılması ile alkol ya da uyuşturucu madde bağımlılığından kurtulma bozucu şartına bağlı mirasçılıktan çıkarılması bu niteliktedir²⁵⁵.

VI. MİRASÇILIKTAN CEZALANDIRICI ÇIKARMANIN SONUÇLARI

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarmanın sonuçlarını, çıkarılan mirasçı ve çıkarılan mirasçının miras payı bakımından olmak üzere iki başlıkta ele almak mümkündür.

A. Çıkarılan Mirasçı Bakımından

Mirasçılıktan çıkarma, mirasçılık sıfatını sona erdiren hallerden birisini teşkil etmektedir. Nitekim TMK m. 511/1 uyarınca; mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirastan pay alamayacağı gibi; tenkis davası da açamaz²⁵⁶. Mirasçılıktan tamamen çıkarılan kimsenin mirasçılık sıfatı ortadan kalkmaktadır²⁵⁷.

Mirasçılıktan tamamen çıkarmada, çıkarılan mirasçı yalnızca saklı paydan değil, tüm mirastan çıkarılmaktadır. Dolayısıyla bu kimse, saklı payının yanı sıra mirasbırakanın tasarruf nisabından bu kısma ilişkin bir tasarrufta bulunulmasa dahi bir pay elde edemez²⁵⁸.

250 DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 210; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 209.

251 DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 210-211; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 209; ERSÖZ, a.g.e., s. 262.

252 İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 252 dn. 18a.

253 İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 252 dn. 18a.

254 SEROZAN, ENGİN, a.g.e., s. 402.

255 SEROZAN, ENGİN, a.g.e., s. 402.

256 Yarg. 2. HD. T. 19.06.1986, E. 4341, K. 6150, **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, (E.T. 22.11.2018).

257 OĞUZMAN, a.g.e., s. 246; ŞENOCAK, a.g.m., s. 426; AYAN, a.g.e., s. 190.

258 BERKİ, a.g.e., s. 44.

Mirasçılıktan çıkarılan kimse; çıkarma tasarrufuna karşı açabileceği iptal ve tenkis davaları bir kenara bırakıldığında saklı payları aşan ölüme bağlı ve bazı sağlararası işlemlere karşı tenkis davası, ölüme bağlı tasarrufların iptali ve miras sebebiyle istihkak vb. davaları açamaz²⁵⁹. Ayrıca mirasçılıktan çıkarılan kimse; terekenin defterinin tutulmasını isteme ile terekenin mühürlenmesini isteme haklarından da istifade edemez²⁶⁰.

TMK m. 641 uyarınca; mirasçılar, tereke borçlarından müteselsilen sorumludurlar. Mirasçılıktan çıkarılarak mirasçılık sıfatını yitiren saklı paylı mirasçı ise bu sığfata bağılı olan haklar ve yükümlülükler son bulduğı için tereke borçlarından müteselsil ve kişisel olarak sorumlu olmaktan kurtulur²⁶¹.

TMK m. 669/1 uyarınca; yasal mirasçılar, mirasbırakandan miras paylarına mahsuben elde ettikleri sağlararası karşılıksız kazandırmaları, denkleştirmeyi sağlamak için terekeye geri vermekle birbirlerine karşı yükümlüdürler. Mirasçılıktan çıkarılan kimseye mirasbırakanın sağlığında yapılan karşılıksız kazandırmalar, mirasta denkleştirme hükümlerinin (TMK m. 669-675) kapsamına girmez. Zira mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirasçılık sıfatını tamamen yitirmekte ve mirasbırakana karşı üçüncü bir kimse konumuna gelmektedir²⁶². Bununla beraber, TMK m. 670'e göre; mirasın açılmasından önce veya sonra mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçıya ait geri verme yükümlülüğü, onun yerini alan mirasçılara, miras paylarında meydana gelen artış oranında geçer. Böylece, kanun koyucunun, diğere mirasçılarının saklı payları dışında mahrum kalabilecekleri miras haklarını teminat altına aldığı ve bu yönüyle TMK m. 670 hükmünün, tenkise tabi sağlararası kazandırmaları düzenleyen TMK m. 565 hükmünü tamamladığı ifade edilmektedir²⁶³.

Mirasçılıktan çıkarma, çıkarılan kimsenin yalnızca mirasçılık sıfatını sona erdirir, yoksa mirasbırakan ile aile bağıını ve ilişkilerini ortadan kaldırmaz²⁶⁴. Bu bağlamda mirasçılıktan çıkarılan kimsenin mirasbırakan ile soybağı devam ettiği gibi²⁶⁵, TMK m. 364 temelinde nafaka

259 BAYDAR, a.g.t., s. 55; YAĞCI, a.g.e., s. 338.

260 TONGSİR, a.g.t., s. 49; İNAN, ERTAŞ, ALBAŞ, a.g.e., s. 267.

261 BERKİ, a.g.e., s. 44; SEROZAN, ENGİN, a.g.e., s. 399; ÇABRİ, a.g.e., s. 270; YAĞCI, a.g.e., s. 339.

262 İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 254 dn. 23; YAĞCI, a.g.e., s. 339; BAYDAR, a.g.t., s. 69.

263 YAĞCI, a.g.e., s. 340; BAYDAR, a.g.t., s. 69.

264 ÇUBUKLUGİL, Rıza, Medeni Kanunumuzda Mirastan Adi Iskatın Hüküm ve Neticeleri, AÜHFĐ, C. 8, S. 3-4, Y. 1951, s. 596; TONGSİR, a.g.t., s. 50.

265 743 sayılı Türk Kanuni Medenisi'nin (RG. 04.04.1926, 339) 258. maddesinin ilk fıkrasının ikinci cümlesinde evlatlık ilişkisinin, haklı sebeplere dayalı olarak evlatlığın ve mirasından mahrum bırakılacak bir durumun varlığı halinde evlat edinen kimsenin talebi üzerine hâkim tarafından kaldırılacağı düzenlenmekteydi. Bu bağlamda mirasçılıktan çıkarma sebeplerinin varlığı halinde evlatlık ilişkisi ve dolayısıyla evlatlık ile evlat edinen

yükümlülüğü de varlığını muhafaza eder²⁶⁶. Mirasçılıktan çıkarma, kamu hukuku alanında sonuç doğurmaz, örneğin vatandaşlık durumu çıkarmadan öncekinden fark göstermez²⁶⁷. Yalnızca SSGSSK m. 56 uyarınca mirasçılıktan çıkarılan kimseye gelir ve aylık ödenmeyeceğini daha evvel detaylıca ifade ettiğimizden dolayı burada hatırlatmakla yetiniyoruz.

Mirasçılıktan çıkarma, mirasçılık belgesi talep etmeye engel değildir. Yargıtay'a göre, bu halde, çıkarma tasarrufunun hukuki sonuçlarının terekenin paylaşılması sırasında gözetileceğine işaret edilerek ve bu durumlar yok sayılarak miras paylarını gösterir biçimde bu belgenin verilmesi gerekir²⁶⁸.

Bu arada önemle belirtelim ki mirasbırakan tarafından mirasçılıktan çıkarılan kimse lehine ölüme bağlı bir tasarrufla bir mal vasiyeti yapılmasına engel bulunmaz²⁶⁹. Ancak bu halde mirasçılıktan çıkarılanın affedildiğinden bahsedilebilir. Bu durumda mirasbırakanın affının yalnızca ölüme bağlı tasarrufla gerçekleşmesi gerektiği ve bu şekle uyulmayan affın sonuç doğurmayacağı kabul edilirse çıkarılan mirasçıya yapılan mal vasiyeti af olarak kabul edilemez. Ancak mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf şekline uymaksızın açıkladığı af iradesinin çıkarma sebebini ortadan kaldırdığı kabul edildiği takdirde çıkarma sebebi ortadan kalktığı için lehine mal vasiyet edilen mirasçılıktan çıkarılan kimse tenkis davasıyla saklı payını talep edebilecektir. Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin affı başlığında bu konu hakkında ayrıntıları vereceğimizi ifade edelim.

Mirasçılıktan kısmi çıkarılan kimsenin ise mirasçılık sıfatı devam eder. Zira bu kimsenin çıkarma konusu dışında kalan saklı pay bölümünde mirasçılığı devam eder²⁷⁰. Mirasçılıktan kısmi çıkarılan kimse, mirasçılık sıfatına sahip olmayı sürdürmesi sebebiyle iptal, tenkis, miras sebebiyle istihkak, paylaşma vb. davaları açabilir ve terekenin korunmasına

arasındaki soybağı ortadan kaldırılabilirdi. Ancak bunun için evlat edinenin, bu ilişkisinin kaldırılmasına karar verilmesini talep etmesi gerekliydi. Bu yönde bkz. Yarg. 2. HD. T. 06.06.1995, E. 6026, K. 6691; 2. HD. T. 12.09.1996, E. 7608, K. 8478, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 14.11.2018); Sözü edilen bu hüküm, 4721 sayılı TMK'ya alınmamıştır. Bununla beraber 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un (RG. 8.12.2001, 246007.) 1. maddesinin ilk fıkrası gereği; 4721 sayılı TMK'nın yürürlüğe girmesinden önce kurulan evlatlık ilişkileri bakımından 743 sayılı kanunun 258. maddesi uygulama alanı bulacaktır. YAĞCI, a.g.e., s. 81-82; Yarg. 2. HD. T. 10.03.2003, E. 1176, K. 3252, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 14.11.2018).

266 ÇUBUKLUGİL, a.g.e., s. 596; ÇABRİ, a.g.e., s. 271.

267 ÇUBUKLUGİL, a.g.e., s. 596.

268 Yarg. 2. HD. T. 10.11.2003, E. 14536, K. 15192, **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, (E.T. 22.11.2018); 2. HD. T. 22.04.1993, E. 3158, K. 4093, ÖZÜĞÜR, a.g.e., s. 228.

269 TONGŞİR, a.g.t., s. 50; ÖZTAN, a.g.e., s. 149; İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 254.

270 OĞUZMAN, a.g.e., s. 246; TONGŞİR, a.g.t., s. 49; İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 254; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 210; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 211; GÖNEN, a.g.m., s. 333.

ilişkin önlemlerin alınmasını talep edebilir²⁷¹. Ayrıca bu kimsenin tereke borçlarından müteselsil sorumluluğu da varlığını korur.

B. Çıkarılan Mirasçının Miras Payı Bakımından

Mirasçılıktan çıkarmanın, çıkarılan mirasçının miras payı bakımından sonuçları TMK m. 511/2 ve m. 511/3'te düzenlenmektedir. Öncelikle TMK m. 511/2 hükmüne göre; mirasbırakan başka türlü tasarrufta bulunmuş olmadıkça, mirasçılıktan çıkarılan kimsenin miras payı, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi, mirasçılıktan çıkarılanın varsa altsoyuna, yoksa mirasbırakanın yasal mirasçılarına kalır. Mirasbırakan, başka türlü bir tasarrufta bulunduğu takdirde ise TMK m. 511/3 uyarınca; mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyu, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi saklı payını isteyebilir.

Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyunun bulunmaması halinde, çıkarılanın saklı payı nispetinde mirasbırakanın tasarruf nisabında artış gerçekleşir²⁷². Mirasbırakan, çıkarmayı da içeren ölüme bağlı tasarrufunda ya da başkaca bir tasarrufunda bu miras payı üzerinde dilediği tasarrufta bulunabilir²⁷³. Mirasbırakan bu pay üzerinde tasarruf etmediği takdirde söz konusu bu pay, TMK m. 511/2 uyarınca, çıkarılan mirasçı mirasbırakandan daha önce ölmüş gibi mirasbırakanın diğer mirasçılara geçer²⁷⁴.

Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyu varsa, mirasbırakanın çıkarma konusu saklı pay üzerinde tasarrufta bulunabilip bulunamayacağını saptanmasında çıkarılanın altsoyun saklı paylı mirasçı olup olmadığına bakılmalıdır²⁷⁵. TMK m. 511/3'e göre; çıkarılan kimsenin altsoyu saklı paylı mirasçı ise saklı paylarının kendilerine verilmesini talep edebilirler²⁷⁶. Mirasbırakanın çıkarılan kimsenin saklı pay sahibi altsoyunun saklı payı

271 ÇABRİ, a.g.e., s. 271.

272 AYAN, a.g.e., s. 190.

273 GÖNENSAY, BİRSEN, a.g.e., s. 64.

274 "743 s. MK m. 458 hükmü gereği, ölen başka türlü tasarrufta bulunmamış ise, mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirasbırakandan önce ölmüş gibi, miras payı ölenin yasal mirasçıları arasında paylaşılr..." Yarg. 2. HD. T. 18.04.2005, E. 3108, K. 6259, Günay, a.g.e., s. 140; Aynı yönde bkz. Yarg. 2. HD. T. 13.09.1994, E. 6102, K. 7991, **Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi**, (E.T. 23.11.2018).

275 AYİTER, KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 178

276 "Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle mirasın 26.4.1993'te açılmış ve iskat edilenin furuu C.'nin 3.2.1994'te doğmuş bulunmasına C.'nin sağ doğmakla mirasçı olacağına göre (MK.524) aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yersizdir. Ölüme bağlı tasarrufla çocuğun mirastan iskat edilmiş olması ve başka türlü bir tasarrufta da bulunulmamış olması halinde, Medeni Kanun'un 458. madde, 3. cümlesi gereğince iskat edilenin furuunun sadece saklı payını isteyebileceği aynı madde 2. cümle gereğince kalan tasarruf nisabının murisin iskat edilen haricinde kalan diğer kanuni mirasçılara geçeceği (HGK'nın 9.4.1997 gün ve 288-306 sayılı kararı) düşünülmeden yazılı şekilde hüküm kurulması doğru değildir." Yarg. 2. HD. T. 02.06.1997, E. 5337, K. 6285, **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, (E.T. 24.11.2018).

üzerinde tasarruf yetkisi yoktur²⁷⁷. Zira mirasçılıktan çıkarma kişisel (şahsi) etki gösterir, çıkarılanın altsoyunu etkilemez²⁷⁸. Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyu saklı paylı mirasçı değilse mirasbırakan çıkarma konusu miras payında dilediği gibi tasarrufta bulunabilir. Ancak sağlığında bunun üzerinde tasarrufta bulunmamışsa diğer kanuni mirasçılara (ve bu arada çıkarılanın altsoyuna) intikal eder²⁷⁹.

VII. MİRASÇILIKTAN ÇIKARMAYA ETKİ EDEBİLECEK BAZI OLGULAR

Mirasçılıktan çıkarma tasarrufuna etki edebilecek mirasbırakanın saklı paylı mirasçısını affetmesi ile çıkarma tasarrufundan dönmesi olguları üzerinde de durmak gerekir.

A. Mirasbırakanın Affı

Mirasçılığa son veren hallerden birisi olan mirastan yoksunluğun, mirasbırakanın affıyla ortadan kalkacağı kanunda açıkça düzenlenmektedir (TMK m. 578/son). Mirasçılıktan çıkarmada ise mirasbırakanın affı kanunda açıkça düzenleme altına alınmış değildir.

Mirasbırakanın affının, mirasçılıktan çıkarma tasarrufundan önce ya da sonra yapılmasına göre bir değerlendirme yapılması gerekir. Zira mirasbırakan, çıkarma sebebi oluşturan bir fiili işlemiş mirasçısını affettikten sonra çıkarma tasarrufunda bulunmuş olabileceği gibi çıkarma tasarrufundan sonra da mirasçısını affetmiş olabilir.

Mirasçılıktan çıkarma sebebi teşkil eden bir davranışta bulunan mirasçının affedilmesinden sonra düzenlenen bir çıkarma tasarrufu geçerli ve yeterli bir sebebe dayanmadığı için geçersiz kabul edilmelidir²⁸⁰. Zira mirasbırakanın, mirasçısının affettiği davranışını sonradan çıkarma konusu olarak göstermesi halinde bu davranışın mirasçısı ile aralarındaki ailevi ilişkileri/bağları ortadan kaldırdığı söylenemez²⁸¹. Bu halde, çıkarılan mirasçı tenkis davası yoluyla saklı payını talep edebilir²⁸².

Mirasçının, mirasçılıktan çıkarma sebebi teşkil eden bir fiili sonucunda mirasbırakanın çıkarma tasarrufunda bulunduktan sonra

277 GÖNENSAY, BİRSEN, a.g.e., s. 64; İNAN, ERTAŞ, ALBAŞ, a.g.e., s. 268.

278 SEROZAN, ENGİN, a.g.e., s. 400; ŞENOCAK, a.g.m., s. 427.

279 AYAN, a.g.e., s. 191.

280 ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 211; YAĞCI, a.g.e., s. 340.

281 ÇUBUKLUGİL, *İskatın Sebepleri*, s. 454; ÇABRİ, a.g.e., s. 268.

282 "... Miras bırakan vasiyetinde mirastan iskat ettiği oğlu A. Ö.'in bir kısım fillerini sıraladıktan sonra "oğlum tekrar işlerimin başına davet ettim" diyerek onu af ettiğini göstermiştir. 1985 yılındaki bu olaydan önceki olgular iskat sebebi olamaz... O halde vasiyetin tasarruf nisabı miktarında infazına karar vermek gerekir (MK. 459/2)...". Yarg. 2. HD. T. 13.05.1996, E. 4486, K. 4986, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 24.11.2018).

onu affetmesinin bu tasarruf üzerinde etkisinin ne olacağı asıl tartışılmalı noktayı oluşturmaktadır.

Doktrinde bir görüşe göre, ölüme bağlı bir tasarruf içerisinde açıklanan mirasçılıktan çıkarma iradesinin yine ölüme bağlı bir tasarruf içerisinde sona erdirilmesi gerekmekte olup, bu şekilde uymak suretiyle sona erdirilmeyen bir çıkarma tasarrufu, mirasbırakanın affıyla dahi ortadan kalkmaz²⁸³. Dolayısıyla mirasbırakan, af iradesini çıkarma tasarrufunu geri alarak kullanmak durumundadır²⁸⁴. Bunun aksine olarak mirasbırakan tarafından salt söz ya da davranışla ortaya konulan bir af iradesi ya da mirasçısıyla barışması mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun geçerliliğine bir etkide bulunmaz²⁸⁵. Yargıtay da bir kararında bu görüşü benimsemiştir²⁸⁶.

Doktrinde diğer görüşe göre; af, çıkarma tasarrufunu doğrudan doğruya geçersiz kılmasa da çıkarma sebebinin ortadan kaldırmaktadır. Sonradan gerçekleşen af veya barışma sonucunda mirasın açıldığı anda, mirasbırakan ile saklı paylı mirasçısı arasındaki aile ilişkileri yeniden ve samimi biçimde kurulmuşsa çıkarma sebebinin bulunmadığı kabul

283 AYİTER, KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 176; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 212; GENÇCAN, a.g.e., s. 396.

284 ÇABRİ, a.g.e., s. 268.

285 OĞUZMAN, a.g.e., s. 250; İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 254.

286 " Vasiyetçi davacıyı vasiyetname ile mirasından iskat etmiştir. Davacı miras bırakanın alkol bağımlısı, dengesiz ve aklın malul bir kişiliğe sahip olduğunu öncelikle iskatın bu nedenlerle ikinci olarak iskat işleminden sonra davacı oğluna yazdığı mektuplarla onu af etmiş olduğunu belirterek, iskata ilişkin vasiyetin iptalini istemiştir. Iskat işlemi yasal şekilde bağlı irade açıklamalarındanadır. Şekil koşulu işlemin geçerlilik şartıdır. Yasa koyucu Medeni Kanununun 457. maddesiyle iskatın ölüme bağlı tasarrufla yapılabileceğini ön görmektedir. Aynı yasanın 489. maddesi vasiyetten kısmen veya tamamen cayılabileceğini, ne varki caymanın geçerli olabilmesi için ölüme bağlı tasarruflardan biri ile yapılmasının gerektiğini de vurgulamaktadır. Cayma için öngörülen şekil koşulu da yapılmasında olduğu gibi işlemin geçerlilik şartıdır. Ne varki öğretide bazı düşünürler, affın şekil koşuluna uyulmadan da hüküm ifade edilebileceğini öngörmektedirler (N. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, *Miras Hukuku*, 1987, 3. baskı, Sahife 317-318). Buna karşı olan görüşler ise, şekil koşuluna uyulmadan ön görülen hoşgörünün af olarak değerlendirilemeyeceğini savunmaktadırlar (Zahit İmre, T. Miras Hukuku, 1960, sahife 400 vd). Konu, öğretide tartışılmalı olmakla beraber, baskın görüş şekil koşuluna uyulmadan yapılmış bir af veya barışma, iskat işlemini ortadan kaldırmayacağı yönündedir. Mirastan mahrumiyette yasa şekil koşulu aramaksızın affı mahrumiyetin sona ermesi için yeterli görmüş olmasına karşın iskat için böyle bir hükme yer vermemiştir. Yasanın bu tesbiti ne bir unutkanlık ne de yasal boşluktur. Yasa koyucunun da bu konudaki suskunluğu şekle bağlı irade açıklamasının, yine şekle bağlı olarak kaldırılabilceğini vurgulamak içindir. Zira mahrumiyette irade açıklamasına gerek yoktur. Şartları oluştuğunda mirasçı yasa gereği mirastan yoksun kalır. Mahrumiyete ilişkin yasal kural emredici olmadığından, miras bırakanın iradesiyle ortadan kaldırılabilir. Mahrumiyete ilişkin af hükmünün benzetme yolu ile iskata da uygulanabileceği İsviçre öğretisinde ileri sürülmüş, Federal Mahkeme bu görüşe katılmamıştır (Zahit İmre, T. Miras Hukuku, 1960, sahife 400). Ancak şekil koşuluna bağlı affın vasiyetin ortadan kalkması sonucu doğuracağını gözetken mahkemenin, şekil koşuluna uymayan mektuplarla belirlenebilen hoş görüyü, af niteliğinde kabul etmemesinde usul ve yasa kurallarına aykırılık yoktur." Yarg. 2. HD. T. 07.10.1997, E. 7414, K. 10276, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 24.11.2018).

edilmeli ve mirasçıya da en azından tenkis davasıyla saklı payını elde etme imkânı tanınmalıdır²⁸⁷. Hatta mirastan yoksunluğun mirasbırakanın affıyla ortadan kaldıracağına ilişkin hükmün kıyas yoluyla mirasçılıktan çıkarmada uygulanması gerektiği dahi ileri sürülmektedir²⁸⁸. Bu son halde çıkarma tasarrufu tümünden ortadan kalkacağı için saklı paylı mirasçı bütün yasal miras payına kavuşma imkânına sahip olabilir.

Ayrıca doktrinde, TMK m. 513/2 hükmü koşulları oluştuğunda koruyucu mirasçılıktan çıkarmanın hükümsüz kalabilme ihtimalinin varlığına da işaret edilmekte ve cezalandırıcı çıkarmada çıkarma tasarrufundan sonra mirasçının affedilmesi halinde örtülü bir boşluğun varlığı kabul edilerek mirasbırakanın ölüm anında yürürlüğe giren çıkarma yönündeki irade beyanının hatalı olduğu gerekçesiyle dava açılabilmesi önerilmektedir²⁸⁹. Ancak bu halde affı mirasçılıktan çıkarılan kimsenin ispat etmesi gerektiği ve yazılı delil bulunmadığı takdirde af iddiasının kabulünde daha titiz davranılması gerektiği de vurgulanmaktadır²⁹⁰.

B. Mirasbırakanın Çıkarma Tasarrufunu Geri Alması

Mirasbırakanın, yaptığı mirasçılıktan çıkarma tasarrufunu, sonradan yapacağı ölüme bağlı bir tasarrufuyla geri alması her zaman mümkündür. Zira nasıl mirasçılıktan çıkarma tamamen mirasbırakanın iradesine bağlıysa çıkarma tasarrufunun geri alınması da aynı şekilde mirasbırakanın iradesine bağlı durumdadır²⁹¹.

Bunun için; çıkarmanın vasiyetname ve miras sözleşmesi ile yapıldığı hallerin ayrı ayrı ele alınması gerekir.

Vasiyetname ile yapılan mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun geri alınması TMK m. 542-544 hükümlerine göre gerçekleşir. TMK m. 542/1 uyarınca; mirasbırakan, vasiyetname için kanunda öngörülen şekillerden birine uymak suretiyle yeni bir vasiyetname yaparak önceki vasiyetnameyi her zaman geri alabilir. Mirasbırakan, mirasçılıktan çıkarma tasarrufunu kanunun aradığı koşullara riayet etmek koşuluyla herhangi bir vasiyetname türünü kullanarak geri alabilir. Ayrıca mirasçılıktan çıkarmayı geri almaya ilişkin yeni vasiyetnamenin, çıkarma tasarrufunun yapıldığı vasiyetname ile aynı türden olması da şart değildir²⁹².

287 KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, a.g.e., s. 318.

288 DALAMANLI, Lütfü, *Miras Hukuku Tatbikatu*, İstanbul, 1975, s. 175.

289 HATEMİ, a.g.e., s. 127.

290 HATEMİ, a.g.e., s. 128.

291 ÇABRİ, a.g.e., s. 268.

292 BAYDAR, a.g.t., s. 72.

Mirasbırakan; çıkarma tasarrufuna ilişkin vasiyetnameyi yok etmek (TMK m. 543/1) ya da çıkarma tasarrufunu geri alma iradesini açıkça belirtmeksizin, çıkarma tasarrufu ile bağdaşmaz yeni bir vasiyetnameyle (TMK m. 544) de bu tasarrufunu geri alabilir.

Mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun, miras sözleşmesinin içeriğini oluşturması durumunda dahi mirasbırakanın bunu tek taraflı olarak her zaman geri alabileceğini ifade etmiştik. Dolayısıyla miras sözleşmesinin ortadan kaldırılmasına ilişkin TMK m. 546-548 hükümleri miras sözleşmesi ile yapılan çıkarma tasarrufunun ortadan kaldırılması halinde uygulama kabiliyetine sahip olmayacaktır. Bu halde dahi çıkarma tasarrufunu geri alma konusundaki vasiyetnameler için geçerli olan kurallar uygulanmalıdır²⁹³.

VIII. MİRASÇILIKTAN CEZALANDIRICI ÇIKARMANIN GEÇERSİZLİĞİ

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma, gerekli koşulların varlığı durumunda tenkis davası ve iptal davası ile geçersiz hale getirilebilir. Bu davalar, mirasbırakanın son yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesinde açılır (HMK m. 11, TMK m. 576/2).

A. Mirasçılıktan Cezalandırıcı Çıkarmada Tenkis

Mirasçılıktan çıkarmanın geçerli olabilmesi için kanunda sınırlı sayıda düzenlenen sebeplerden birine dayanılması gerektiğini ifade etmiştik. Nitekim TMK m. 512 hükmünde, mirasçılıktan çıkarmanın, mirasbırakanın ancak buna ilişkin tasarrufunda çıkarma sebebini belirtmesi durumunda geçerli olacağı ifade edilmektedir. Mirasbırakanın çıkarma tasarrufunda; sebebini gösterilmemesi, gösterilen sebebini gerçek ya da geçerli olmaması hallerinde tasarrufun tenkis edilmesi gündeme gelir²⁹⁴. TMK m. 512 hükmünde, mirasçılıktan çıkarılanın itiraz etmesinden bahsedilmekteyse de doktrinde çoğunlukla bu halde tenkis davasından söz edilmektedir²⁹⁵.

1. Tenkis Sebepleri

Mirasbırakanın çıkarma tasarrufunda sebep göstermemesi, gösterdiği sebebini geçerli olmaması ile gerçek olmaması tenkis sebepleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

293 BAYDAR, a.g.t., s. 75; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 46.

294 BAYDAR, a.g.t., s. 89.

295 KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 288; ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 209; AYAN, a.g.e., s. 189; Cezai ıskata itiraz davası ya da kısaca itiraz davası isimlendirmesinin de tercih edildiği görülmektedir. Bu kullanım için bkz. GÖNENSAY, BİRSEN, a.g.e., s. 65; HATEMİ, a.g.e., s. 128.

Mirasbırakanın, mirasçılıktan çıkarma tasarrufundan buna ilişkin sebebi göstermesi gerekir (TMK m. 512/1). Mirasbırakanın, çıkarma tasarrufunda buna ilişkin sebebi göstermemesi tek başına tasarrufu hükümsüz kılmaz²⁹⁶. Ancak, böyle bir durum, mirasçılıktan çıkarılan kimsenin tasarrufun tenkis edilmesini isteyebilmesini sağlamaktadır²⁹⁷. Mirasçılıktan çıkarma sebebinin hiç gösterilmemesinin yanında gösterilen sebebin belirsiz, kesinlikten uzak ya da yeterli biçimde somutlaşmamış olması da bu bağlamda değerlendirilmelidir²⁹⁸.

Mirasbırakan tarafından tasarrufta gösterilmeyen çıkarma sebebinin sonradan diğer mirasçılar tarafından gösterilmesine olanak bulunmaz/ bulunmamalıdır²⁹⁹. Yargıtay ise bir kararında aksi yönde görüş belirtmiştir³⁰⁰.

Mirasbırakan tarafından çıkarma tasarrufuna konu edilen mirasçının fiillerinin, TMK m. 510 b.1 veya b.2 anlamında geçerlilik koşullarına sahip olması gerekir. Aksi halde böyle bir tasarruf da tenkis edilebilir³⁰¹. Ölümüne bağlı tasarrufta gösterilmiş olmak koşuluyla, belirtilen fiillerin geçerli bir çıkarma sebebi olup olmadığı hâkim tarafından takdir edilir³⁰².

Mirasçılıktan çıkarma tasarrufunda gösterilen fiil ve davranışların gerçekten meydana gelmesi gerekir. Çıkarma sebebi olarak gösterilen fiillerin var olmaması halinde tasarruf, mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir³⁰³. Benzer şekilde hayal ürünü ve düzmece sebeplere dayalı olarak gerçekleştirilen çıkarma tasarrufu da tenkise tabidir³⁰⁴.

2. Tenkis Davası

a. Davanın Tarafları

Tenkis davasının taraflarının saptanmasında özel hüküm niteliği taşıyan TMK m. 512'nin yanında, tenkis davasına ilişkin genel nitelikli TMK m. 560 ve m. 562 hükümlerinin de kıyas yoluyla uygulanması

296 AYAN, a.g.e., s. 192.

297 Yarg. 2. HD. T. 17.05.1977, E. 2769, K. 4135, **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, (E.T. 01.12.2018).

298 YAĞCI, a.g.e., s. 421-422; BAYDAR, a.g.t., s. 91.

299 AYAN, a.g.e., s. 192; BAYDAR, a.g.t., s. 91.

300 "... Eğer vasiyetnamede iskat sebebi gösterilmemişse yine iskat sebebi olabilecek bir olayın varlığını iskattan müstefit olan ispat edecektir..." Yarg. 2. HD. T. 18.05.1995, E. 4699, K. 5842, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 24.11.2018).

301 YAĞCI, a.g.e., s. 422.

302 YAĞCI, a.g.e., s. 422.

303 "Toplanan deliller karşısında, mirastan iskatı icap ettiren sebeplerin var olmadığı anlaşıldığına göre, Medeni Kanununun 459. maddesi gereğince vasiyet, tasarruf nisabı sınırları içinde kalan tereke yönünden hüküm ifade etmek şartı ile iptal kararı verilmesi gerekirken bu yön gözetilmeden vasiyetin tümünün geçersiz sayılması usul ve kanuna aykırıdır." Yarg. 2. HD. T. 02.11.1987, E. 6672, K. 8263, **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, (E.T. 01.12.2018).

304 BAYDAR, a.g.t., s. 91.

gerekir³⁰⁵. Bu bağlamda tenkis davasının davacısı, mirasçılıktan çıkarılan saklı paylı mirasçıdır (TMK m. 560). Mirasçılıktan çıkarılanın altsoyunun tenkis davası açma hakkı ise saklıdır (TMK m. 511/3).

TMK m. 562 uyarınca; mirasçılıktan çıkarılanın çıkarma tasarrufuna itiraz etmemesi durumunda iflâs idaresi veya alacaklılar, aynı koşullarla tenkis davası açabilirler³⁰⁶.

Bu davanın davalısı ise mirasçılıktan çıkarmadan yararlanan mirasçılar ve/veya vasiyet alacaklılarıdır³⁰⁷.

b. İspat Yükü

TMK m. 512/2 uyarınca; mirasçılıktan çıkarılan kimse itiraz ederse, belirtilen sebebin varlığını veya doğruluğunu ispat, mirasçılıktan çıkarılana değil, çıkarmadan yararlanan mirasçıya veya vasiyet alacaklısına (davalılara) düşer³⁰⁸. Dolayısıyla tenkis davasında ispat yükü, genel kurala ilişkin HMK m. 190 ve TMK m. 6'nın aksine davalıya, yani çıkarmadan yararlanan mirasçı ve/veya vasiyet alacaklısına düşmektedir³⁰⁹. Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin açtığı tenkis davasında çıkarmadan yararlanan davalılar, çıkarma sebebinin varlığını ispat edemezlerse çıkarılan kimse saklı payına sahip olur ve ölüme bağlı tasarruf bu saklı pay dışında geçerli olur³¹⁰.

305 YAĞCI, a.g.e., s. 423.

306 Bu yönde bkz. DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 215; BAYDAR, a.g.t., s. 93.

307 HATEMİ, a.g.e., s. 128.

308 AYİTER, KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 180; GÖNENSAY, BİRSEN, a.g.e., s. 65; ÖZTAN, a.g.e., s. 153; GENÇCAN, a.g.e., s. 400; Yarg. 2. HD. T. 03.07.2006, E. 10380, K. 10626, **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, (E.T. 01.12.2018).

309 KÖPRÜLÜ, a.g.e., s. 288.

310 "Mirasçılıktan çıkarma, mirasbırakan ancak buna ilişkin tasarrufunda çıkarma sebebinin belirtmişse geçerlidir. Mirasçılıktan çıkarılan kimse itiraz ederse, belirtilen sebebin varlığını ispat, çıkarmadan yararlanan mirasçıya veya vasiyet alacaklısına düşer. Sebebin varlığı ispat edilememiş veya çıkarma sebebi tasarrufta belirtilmemişse, tasarruf mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir; ancak mirasbırakan bu tasarrufu çıkarma sebebi hakkında düştüğü açık bir yanılma yüzünden yapmışsa, çıkarma geçersiz olur (4721 s. TMK m. 512). Bu halde mirasçının hissesi saklı payına indirilir. Mirasçılıktan çıkarmanın iptali kademelidir. Öncelikle mirasbırakanın apaçık yanılıp yanılmadığı araştırılır (4721 s. TMK m. 512/son). Eğer bu hal yoksa, davalı mirasçılıktan çıkarma sebebinin ispat edilememişse, davacının alacağı için davalıya tenkis davası gibi devam edilmesi gerekir (4721 s. TMK m. 560). Mirasbırakan vasiyetnamesinde çıkarma sebebinin açıklanmıştır. Ancak gösterilen sebep mahkemenin de kabulünde olduğu üzere davalılar tarafından kanıtlanamamıştır (4721 s. TMK m. 512/3). Davacı tenkis davası açtıklarını ve derdest olduğunu da belirtmiştir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 512/son maddesi uyarınca iptalin saklı pay miktarı dışında geçerli olacağı düşünülmeden yazılı şekilde tasarrufun tamamının iptal edilmesi usul ve yasaya aykırıdır." Yarg. 2. HD. T. 12.05.2008, E. 2007/8036, K. 2008/6856, **Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi**, (E.T. 26.11.2018); "Mirasçılıktan çıkarılma sebebinin varlığı davalı tarafça kanıtlanamadığı gibi, mirasbırakanın bu tasarrufu çıkarma sebebi hakkında düştüğü açık bir yanılma yüzünden yaptığı da davacı tarafça ortaya konamamıştır. (TMK. m.512/3) O halde tasarruf davacı mirasçının saklı payı (TMK. m.506/1) dışında geçerlidir." Yarg. 2. HD. T. 16.10.2006, E. 6002, K. 13958, **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, (E.T. 26.11.2018).

c. Hak Düşürücü Süreler

TMK m. 571 hükmüne kıyasen mirasçılıktan çıkarılanın tenkis davasını hak düşürücü niteliği haiz süreler içerisinde açılması gerekir. Bu bağlamda; mirasçılıktan çıkarılan kimsenin dava hakkı, saklı payını zedeleyen mirasçılıktan çıkarma tasarrufunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her halde tasarruf vasiyetname şeklinde düzenlenmişse vasiyetnamenin açılması tarihinin, miras sözleşmesi şeklinde düzenlenmişse mirasın açılması tarihinin üzerinden on yıl geçmekle düşer³¹¹. Bu sürelerin geçmesi sebebiyle dava açma hakkı ortadan kalkmış olsa dahi, TMK m. 571/son uyarınca; mirasçılıktan çıkarılan, kendisine karşı açılacak davalarda tenkis iddiasını, def'i yoluyla her zaman ileri sürebilir³¹².

3. Tenkisin Sonuçları

Tenkis davası sonucunda saklı paylı mirasçı yasal mirasın payının tamamına değil, saklı payına kavuşabilir (TMK m.512/3). Bu bağlamda mirasçılıktan çıkarma tasarrufu, tasarruf nisabı ölçüsünde geçerliliğini sürdürür³¹³. Diğer bir deyişle tenkis davası olumlu neticelendiği takdirde çıkarma işlemi tümden geçersiz olmayıp, mirasbırakanın tasarruf nisabı kapsamında yerine getirilir³¹⁴. Zira çıkarma sebebini bildirmeyen mirasbırakanın, saklı paylı mirasçısını en azından tüm miras payından yoksun kılarak saklı payına indirmek istediği ve çıkarma sebebi olmasa dahi mirasbırakanın bunu yapabileceği için kanunun ulaştığı çözümün doğru olduğu ifade edilmektedir³¹⁵. Dolayısıyla çıkarma sebebinin gösterilmemesi ya da gösterilen sebebin gerçek veya geçerli olmaması halinde ölüme bağlı tasarrufun tümden iptaline karar verilemez³¹⁶.

311 "...Somut uyuşmazlıkta, muris Meral İzmir 5. Noterliği'nde 24.08.2004 günü düzenlediği vasiyetname ile davacı oğlu Veli'nin evlatlık görevini yerine getirmediği, borç olarak aldığı birikimlerini iade etmediğini, mal kaçırdığını; davacı kızı Nilgün'ün de evlatlık görevini yerine getirmediği gerekçesiyle mirastan çıkarmıştır. Murisin davacılar ve davalı Nükheth dışında mirasçısı bulunmamaktadır. TMK'nın 512. maddesi uyarınca ispat yükü bulunan davalı Nükheth çıkarma sebeplerinin gerçekleştiğini kanıtlayamamıştır. Bu nedenle de TMK'nın 512 /son maddesi uyarınca iskat geçersiz olması nedeniyle davacılar davaya tenkis istemiyle devam etmişlerdir. 28.03.2013 günlü raporda terekenin aktif ve pasifi belirlenerek tenkise tabi tutulacak bedel saptanarak davacıların saklı payları bulunmuştur... TMK'nın 571. maddesi uyarınca tenkis davası, saklı payının zedelendiğini öğrendiği tarihten itibaren bir yıl, her halde on yıl geçmekle hak düşürücü süre içerisinde açılması gerekir. Somut olayda, davacılar 02.02.2009 günlü dava dilekçesinde murisin malik olduğu taşınmazı davalı Nükheth'in çocukları olan dahili davalılara bağlı davayla devrettiğini belirtmiştir. Davacılar bu taşınmazı 15.07.2011 günlü dahili dava dilekçelerinde dava konusu yapmışlardır. Görülüyor ki, TMK'nın 571. maddesi uyarınca bir yıllık hak düşürücü süre geçmiştir..." Yarg. 14. HD. T. 02.06.2015, E. 1687, K. 6049, **Kazancı İçtihat Bilgi Bankası**, (E.T. 30.11.2018).

312 YAĞCI, a.g.e., s. 431-432.

313 ŞENOCAK, a.g.m., s. 426.

314 NAR, Ahmet, **Türk Miras Hukukunda Tenkis**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 21.

315 AYİTER, KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 180.

316 "... Ölüme bağlı tasarrufta mirastan çıkarma sebebi gösterilmişse iskat geçerlidir. Mirastan çıkarma sebebinin varlığını ispat etmek çıkarmadan yararlanan mirasçıya ait bulunmaktadır. TMK'nın 512/3.

Yalnızca mirasbırakanın, mirasçılıktan çıkarma sebebi hakkında açık bir yanılmaya düşmesi halinde çıkarma tasarrufunun iptal edilebileceğini belirtelim³¹⁷.

Mirasçılıktan çıkarmanın geçersizliğine ilişkin mahkeme kararı, bozucu yenilik bir karar olup, mirasın açılma anından itibaren olmak üzere geçmişe etkili biçimde hüküm ve sonuç doğurur³¹⁸.

B. Mirasçılıktan Cezalandırıcı Çıkarmanın İptali

Ölüme bağlı bir tasarruf olan mirasçılıktan çıkarma, diğer tasarruflarda olduğu üzere TMK m. 557 hükmünde düzenlenen iptal sebeplerinden birinin mevcut olması durumunda açılacak bir dava sonucunda iptal edilebilir. Hâkim tarafından TMK m. 557'de düzenlenen sebeplerden birine dayalı olarak ölüme bağlı tasarrufun iptaline karar verildiğinde mirasçılıktan çıkarma hükümsüz hale gelir³¹⁹.

1. İptal Sebepleri

Ölüme bağlı tasarruflara ilişkin genel iptal sebeplerinin varlığı durumunda mirasçılıktan çıkarılan mirasçı, iptal davası açarak sadece çıkarma tasarrufunu değil, tüm ölüme bağlı tasarrufu geçersiz hale getirebilir³²⁰.

Bu bağlamda öncelikle mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufu yaptığı esnada ehliyetsiz bulunması bir iptal sebebidir (TMK m. 457 b. 1). Mirasbırakanın ehliyetli olup olmaması mirasçılıktan çıkarmanın bir vasiyetname ya da miras sözleşmesine konu edilmesine göre ayrı ayrı ele alınmalıdır³²¹. Tasarruf anında mevcut ehliyetin, sonradan ortadan kalkması halinde mirasçılıktan çıkarmanın geçerliliğinde bir sorunla karşılaşılmaz³²².

maddesinde "Sebebin varlığı ispat edilememiş veya çıkarma sebebi tasarrufta belirtilmemişse tasarruf, mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir; ancak, mirasbırakan bu tasarrufu çıkarma sebebi hakkında düştüğü açık bir yanılma yüzünden yapmışsa, çıkarma geçersiz olur" düzenlemesine yer verilmiştir. Toplanan deliller ve tüm dosya kapsamından, mirasçılıktan çıkarma (iskat) sebeplerinin varlığı, davalılar (iskattan yararlananlar) tarafından kanıtlanamamıştır. Bu durumda mahkemece, TMK'nın 512/3. maddesi uyarınca mirasçılıktan çıkarmaya yönelik ölüme bağlı tasarrufun, davacı mirasçının saklı payları dışında (mirasbırakanın tasarruf nisabı oranında) yerine getirileceği, başka bir ifade ile davacının saklı payını isteyebileceği düşünülmeyen vasiyetnamenin tümünden iptaline karar verilmesi doğru görülmemiş, bu sebeple kararın bozulması gerekmiştir." Yarg. 14. HD. T. 31.03.2015, E. 5400, K. 3549, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, (E.T. 27.11.2018).

317 Yarg. 2. HD. T. 06.04.1995, E. 1995, K. 3341, ÖZÜĞÜR, a.g.e., s. 227.

318 YAĞCI, a.g.e., s. 434.

319 ÇABRİ, a.g.e., s. 267.

320 ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 210; KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 178; TANRIVERDİ, a.g.t., s. 52-53.

321 BAYDAR, a.g.t., s. 84.

322 BAYDAR, a.g.t., s. 84.

Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufu yanılma, aldatma, korkutma ya da zorlama sonucunda yapması da bir iptal sebebidir (TMK m. 557 b. 2). Mirasçılıktan çıkarma, tek taraflı ölüme bağlı bir tasarruf niteliği taşıdığından dolayı çıkarmaya ilişkin irade beyanının yorumunda güven prensibi değil irade prensibi rol oynar ve bu bağlamda mirasçılıktan çıkarma iradesini sakatlayan bütün yanılma, aldatma ve zorlama iptal sebebi oluşturur³²³.

Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufunun içeriğinin, bağlandığı koşulların veya yüklemelerin hukuka veya ahlâka aykırı olması da bir iptal sebebidir (TMK m. 557 b. 3). Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufu kanunda öngörülen şekillere uymadan yapması da diğer bir iptal sebebidir (TMK m. 557 b. 4).

Mirasçılıktan çıkarma tasarrufuna ilişkin son iptal sebebi de mirasbırakanın, mirasçılıktan çıkarma sebebinde açık bir yanılmaya düşmüş olmasıdır. TMK m. 512/3 uyarınca; mirasbırakan bu tasarrufu çıkarma sebebi hakkında düşüğü açık bir yanılma yüzünden yapmışsa, çıkarma geçersiz olur³²⁴. Bu çıkarmanın iptali için dava açılabilir³²⁵. Yanılma, şahsa ya da fiile ilişkin olabilir³²⁶. Örneğin, mirasbırakanın çıkarma sebebi olarak kabul ettiği olaylar bulunmadığı halde, bu olayları gerçekleşmiş zannetmesi³²⁷ veya A adlı oğlunu kendisini zehirlemeye kalkıştığı için mirasçılıktan çıkardıktan sonra bunu B adlı diğer oğlunun yaptığının anlaşılması³²⁸ ya da karısının zina yaptığını zannetmesine karşın aslında karısının uyuşturucu verilerek tecavüze uğramasının ortaya çıkması³²⁹ vb. hallerde mirasbırakanın açık bir yanılmasının varlığı nedeniyle çıkarma tasarrufu iptal edilebilir.

Ölüme bağlı tasarruflara ilişkin genel iptal sebeplerinden farklı olarak bu son halde mirasçılıktan çıkarılan mirasçı yalnızca çıkarma tasarrufunu

323 YAĞCI, a.g.e., s. 437; BAYDAR, a.g.t., s. 84.

324 TMK m. 504 hükmünün saik hatası da dahil olmak üzere tüm hata hallerini vasiyetnamenin iptali sebebi sayması karşısında TMK m. 512/3'deki açık kelimesinin önemli görülmemesi gerektiğine ilişkin bkz. DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 214; Ölüme bağlı tasarrufların iptali için tüm hata hallerinin yeterli olması sebebiyle bu kelimenin dikkate alınmaması gerektiğine ilişkin bkz. KOCAYUSUFAŞAOĞLU, a.g.e., s. 317.

325 "... miras bırakanın iskat sebebi olarak kabul ettiği olaylar bulunmadığı halde kendisi bulunmayan bu olayları varmış gibi olgularla açık hataya düşmüşse ölüme bağlı tasarruf tam olarak iptal edilmelidir. Aksi durumda yani miras bırakan mirastan iskatta hiç sebep göstermemiş veya gösterdiği sebepler iskati mucip ağırlıkta değil ise iptal yalnızca tasarruf nisabı miktarında mümkün olabilir..." Yarg. HGK. T. 01.04.1990, E. 2-130, K. 239, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 24.11.2018).

326 ÖZTAN, a.g.e., s. 155.

327 Yarg. HGK. T. 01.04.1990, E. 2-130, K. 239, ÖZUĞUR, a.g.e., s. 232-233.

328 AYBAY, a.g.e., s. 50-51.

329 İNAN, ERTAŞ, ALBAŞ, a.g.e., s. 269.

iptal ettirebilir, varsa diğer tasarruflar ise geçerliliklerini sürdürür³³⁰. Dolayısıyla bu halde kısmi bir iptal söz konusu olur³³¹. Ancak mirasçılıktan çıkarılan mirasçı, mirasbırakanın açık bir yanılmaya düştüğü ispat etmelidir.

2. İptal Davası

a. Davanın Tarafları

TMK m. 558/1 uyarınca; iptal davası, tasarrufun iptal edilmesinde menfaati bulunan mirasçı veya vasiyet alacaklısı tarafından açılabilir. Mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun iptali davasını mirasçılıktan çıkarılan kimse açabilecek olup, üçüncü kimselere kanunda bu yönde bir hak tanınmamıştır³³².

İptal davası, mirasçılıktan çıkarma ölüme bağlı tasarrufu sonucu kendi lehine ve davacı aleyhine miras hukuku kaynaklı bir menfaat elde eden kimselere karşı açılır³³³. Dolayısıyla mirasçılıktan çıkarılan kimsenin, açacağı iptal davasını çıkarmadan yararlanan mirasçı ya da mirasçılara karşı açması gerekir³³⁴. Ancak Yargıtay, bu davanın bütün mirasçılara karşı açılması gerektiğini ifade etmektedir³³⁵.

b. İspat Yükü

İptal davasında ispat yükü, mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun iptalini talep eden davacı, yani mirasçılıktan çıkarılan kimsenin üzerindedir³³⁶.

c. Hak Düşürücü Süreler

İptal davası açma hakkı, TMK m. 559 hükmünde hak düşürücü nitelik taşıyan sürelerle tabi kılınmıştır. Hükme göre; iptal davası açma hakkı, davacının tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinin üzerinden, iyiniyetli davalılara karşı on yıl, iyiniyetli olmayan davalılara karşı yirmi yıl geçmekle düşer. Hükümsüzlük, def"i yoluyla her zaman ileri sürülebilir.

330 DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 214.

331 ANTALYA, SAGLAM, a.g.e., s. 211.

332 Yarg. 2. HD. T. 08.07.1977, E. 4832, K. 5619, *Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi*, (E.T. 25.11.2018); Tenkis davasına ilişkin TMK m. 562 hükmünün kıyasen uygulanması sonucunda mirasçılıktan çıkarılan kimsenin alacaklılarının tasarrufun iptalini isteyebileceklerine ilişkin bkz. İMRE, ERMAN, a.g.e., s. 256.

333 EREN, Fikret, *Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası*, Ankara, 1966, s. 100-101.

334 DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 214.

335 Yarg. 2. HD. T. 13.09.1994, E. 6102, K. 7991, *Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi*, (E.T. 25.11.2018).

336 AYİTER, KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 180; YAĞCI, a.g.e., s. 451.

3. İptalin Sonuçları

Mirasçılıktan çıkarma tasarrufu iptal edildiği takdirde, mirasbırakanın geçerli başkaca bir tasarrufu bulunmuyorsa çıkarılan mirasçı sadece saklı payına değil, tüm miras payına kavuşur³³⁷. İptal kararı geçmişe etkili olup, mirasçılıktan çıkarılan kimsenin mirasçılık haklarına sahip olmasını sağlar³³⁸.

İptal davası sonucunda verilen karar, davanın tarafları arasında hukuki sonuç doğurur, davada taraf olmayan mirasçıları ise bağlamaz³³⁹. Örneğin; dava yalnızca çıkarılanın altsoyuna karşı açıldığı takdirde, çıkarılanın altsoyunun saklı payı çıkarılan kimseye geçer ve kalan miras mirasbırakanın diğer mirasçıları arasında paylaşılır³⁴⁰. İptal davası reddedildiği takdirde ise çıkarma tasarrufu geçerliliğini sürdürdüğü için çıkarılanın altsoyu o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi saklı paylarını talep edebilir³⁴¹.

SONUÇ

Mirasçılıktan çıkarma, mirasçılığa son veren hallerden bir tanesi olarak yalnızca saklı pay sahibi mirasçılara yönelik uygulanabilen maddi anlamda ölüme bağlı bir tasarruf niteliğindedir. Kanun koyucu tarafından sınırlı sayıda öngörülen sebeplerden birinin şartlarının oluştuğu hallerde mirasbırakanın iradesiyle sebeplerin şahsında gerçekleştiği mirasçının saklı payı tümünden ya da kısmen etkisiz kılınabilir.

Mirasçılıktan çıkarma, cezalandırıcı çıkarma ve koruyucu çıkarma olarak ikiye ayrılmaktadır. Koruyucu çıkarma, hakkında borç ödemediği aciz belgesi bulunan altsoyun, saklı payın yarısını için geçerli olmak üzere mirasçılıktan çıkarılması olup, çıkarma konusu payın çıkarılanın doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülenmesini gerektirir.

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma ise mirasçının bazı davranışları sonucunda saklı pay sahibi olmayı hak etmeyecek olması nedeniyle bir özel hukuk cezası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma; saklı paylı mirasçının mirasbırakana ya da mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemesi veya mirasbırakana ya da mirasbırakanın aile üyelerine

337 TONGSİR, a.g.t., s. 53; AYİTER, KILIÇOĞLU, a.g.e., s. 180; GENÇCAN, a.g.e., s. 401; DURAL, ÖZ, a.g.e., s. 214; YAĞCI, a.g.e., s. 452; ŞENOCAK, a.g.m., s. 425.

338 TANRIVERDİ, a.g.e., s. 56.

339 BAYDAR, a.g.e., s. 89.

340 ANTALYA, SAĞLAM, a.g.e., s. 211; Yarg. 2. HD. T. 12.12.1995, E. 11522, K. 13538, **Legalbank Elektronik Hukuk Bankası**, (E.T. 26.11.2018).

341 Yarg. 2. HD. T. 12.12.2007, E. 15355, K. 17423, **Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi**, (E.T. 27.11.2018).

karşı aile hukukundan doğan bir yükümlülüğünü önemli ölçüde yerine getirmemesi hallerinde söz konusu olabilir.

Mirasçılıktan çıkarma sebeplerinin gerçekleşmesi, kendiliğinden saklı paylı mirasçının mirasçılığını sona erdirmez. Bunun için mirasbırakanın çıkarma yönünde irade ortaya koyması gerekir. Mirasbırakan bu iradeyi şekli anlamda bir ölüme bağlı tasarruf ile ortaya koymak durumundadır. Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufunda çıkarma sebebi oluşturan olayı açık ve somut olarak ortaya koymalıdır. Mirasbırakanın henüz hâlihazırda saklı paylı mirasçı olmayan, ancak gelecekte saklı paylı mirasçı olabilecek bir mirasçıyı da mirasçılıktan çıkarılması mümkündür. Mirasbırakan, çıkarma tasarrufunu yine bir ölüme bağlı tasarrufuyla her zaman ortadan kaldıracaktır. Mirasbırakanın çıkarma sebebi olabilecek bir davranış gerçekleştiren fiili işleyen mirasçısını affettikten sonra bu fiile dayalı olarak düzenlediği çıkarma tasarrufu geçerli bir sebebe dayanmadığından geçerli değildir. Ancak çıkarma tasarrufu yaptıktan sonra mirasçının affedilmesi halinde affın bu tasarrufa etki edip etmeyeceği noktası doktrinde tartışmalıdır.

Mirasçılıktan çıkarma, tam ya da kısmi olarak gerçekleşebilir. Tam çıkarmada çıkarılan kimse, mirasçılık sıfatını kaybetmektedir. Bu nedenle çıkarma tasarrufuna ilişkin açabileceği tenkis ve iptal davaları bir kenara bırakıldığında mirasçılık sıfatına bağlı davaları açamaz ve bu sığata bağlı olanaklardan yararlanamaz. Ancak mirasçılıktan çıkarılma, mirasbırakan ile çıkarılan mirasçı arasındaki soybağı ve hısımlığa etki etmez. Mirasbırakan, mirasçılıktan çıkarılanın altsoyu yoksa çıkarma konusu saklı pay üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunabilir. Ancak, mirasçılıktan çıkarılanın altsoyunun bulunması durumunda, bu kimseler çıkarılan kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi saklı paylarını talep edebilirler. Zira çıkarma, şahsi etki gösterir, altsoya etki etmez.

Mirasçılıktan çıkarmaya karşı gerekli koşulların varlığı durumunda tenkis ve iptal davaları açılabilir. Mirasbırakanın çıkarma tasarrufunda sebep göstermemesi, gösterdiği sebebin geçerli olmaması ile gerçek olmaması tenkis sebepleridir. Tenkis sebeplerinin bulunduğu hallerde mirasçılıktan çıkarılanın çıkarma tasarrufunu itiraz etmesi sonucunda saklı payına kavuşması mümkündür. Açılan davada ispat yükü, çıkarmadan yararlananlara düşer. Ölüme bağlı tasarruflara ilişkin genel iptal sebeplerinin varlığı ya da mirasbırakanın çıkarma tasarrufunu açık bir yanılma sonucu yapmış olduğu hallerde mirasçılıktan çıkarılan kimsenin açacağı bir iptal davasıyla yalnızca saklı payına değil, mirasbırakan tarafından tasarruf nisabı kapsamında bir tasarruf yapılmadığı takdirde tüm yasal miras payına kavuşması olanaklıdır.

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
a.g.t.	: adı geçen tez
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
b.	: bent
BK.	: 818 sayılı Borçlar Kanunu
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
dn.	: dipnot
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
eTMK	: 743 sayılı Türk Kanuni Medenisi
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
K.	: Karar
m.	: madde
RG.	: Resmi Gazete
s.	: sayfa
ss.	: sayfa sayısı
S.	: Sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SSGSSK	: 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
T.	: Tarih
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TKM	: 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
Yarg.	: Yargıtay

KAYNAKLAR

ANTALYA, O. Gökhan: **Gerekçeli ve Açıklamalı 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu**, 3. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2015.

ANTALYA, O. Gökhan: **Mirastan Feragat Sözleşmesi**, Alkım Yayınevi, İstanbul, 1999, (Mirastan Feragat).

ANTALYA, O. Gökhan/ SAĞLAM, İpek: **Miras Hukuku**, 3. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2015.

ANTALYA, O. Gökhan/TOPUZ, Murat: **Medeni Hukuk**, 2. Baskıya Ek 2. Tıpkı Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2018.

ARAL, Fahrettin/AYRANCI, Hasan: **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015.

ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema: **Medeni Usul Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017.

AYAN, Mehmet: **Miras Hukuku**, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.

AYBAY, Aydın: **Miras Hukuku Dersleri**, İstanbul, 2002.

AYDOĞDU, Murat/KAHVECİ, Nalan, **Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku)**, 3. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.

AYİTER, Nuşin/KILIÇOĞLU, Ahmet M.: **Miras Hukuku**, 2. Bası, Savaş Yayınları, Ankara, 1991.

BAYDAR, Utku: **Türk Medeni Kanununa Göre Mirasçılıktan Çıkarma**, Yayılanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005.

BERKİ, Şakir: **Miras Hukuku**, Sevinç Matbaası, Ankara, 1975.

ÇABRİ, Sezer: **Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574) Cilt-I**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

ÇAKIN, Nur: Türk Hukukunda Mirastan Iskat İle İlgili Problemler, **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı. 3, Yıl. 1974, ss. 523-536.

ÇELİK, Nazlı Hilal, Türk Medeni Hukukunda Yakın Kavramı, **Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi**, Cilt. 10, Sayı. 24, Yıl. 2018, ss. 283-316.

ÇINAR, Ömer: Miras Sözleşmesinin Tek Taraflı İrade Beyanı İle Sona Erdirilmesi, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl. 6, Sayı. 12, Güz 2007/2, ss. 219-231.

ÇUBUKLUGİL, Rıza: Mirastan Adi Iskatın Hukuki Mahiyeti ve Sebepleri, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt. 7, Sayı. 3-4, Yıl. 1950, ss. 441-467, (Iskatın Sebepleri).

ÇUBUKLUGİL, Rıza: Medeni Kanunumuzda Mirastan Adi Iskatın Hüküm ve Neticeleri, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt. 8, Sayı. 3-4, Yıl. 1951, ss. 595-609, (Iskatın Neticeleri).

DALAMANLI, Lütfü: **Miras Hukuku Tatbikatı**, İstanbul, 1975.

DURAL, Mustafa: **Miras Sözleşmeleri**, İstanbul, 1980.

DURAL, Mustafa/ÖZ, Turgut: **Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku**, 11. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2017.

ENGİN, Baki İlkay: **Mirastan Yoksunluk**, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2010.

EREN, Fikret/YÜCER AKTÜRK, İpek: **Türk Miras Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.

EREN, Fikret: **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, (Borçlar Özel).

EREN, Fikret: **Türk Medeni Hukukunda Ölümüne Bağlı Tasarrufların İptali Davası**, Ankara, 1966.

ERSÖZ, Oğuz: **Türk Hukukunda Zina Sebebiyle Boşanma**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

GENÇCAN, Ömer Uğur: **Miras Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.

GÖNEN, Doruk: Ceza Mirasçılıktan Çıkarmanın Amacı ve Cezai Mirasçılıktan Çıkarmaya Tabi Kişilerin Kapsamı, **Prof. Dr. Hasan Erman'a Armağan**, Der Yayınları, İstanbul, 2015, ss. 327-340.

GÖNENSAY, Samim/ BİRSEN, Kemaleddin: **Miras Hukuku**, 2. Bası, İstanbul, 1963.

GÜMÜŞ, Mustafa Alper: **Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı**, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2018.

GÜNAL, Aydın Ebrar: **Mirasın Reddi ve Hukuki Sonuçları**, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2018.

GÜNAY, Erhan: **Mirasçılık Sifatının Yitirilmesi**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.

HATEMİ, Hüseyin: **Miras Hukuku**, 6. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

HELVACI, İlhan: **Eski Medeni Kanunumuzla Karşılaştırmalı Olarak Türk Medeni Kanununa Göre Mirasın Reddi (MK. m. 605-MK. m. 618)**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2002.

İMRE, Zahit/ERMAN, Hasan: **Miras Hukuku**, 13. Basım, Der Yayınları, İstanbul, 2017.

İNAN, Ali Naim/Ertaş, Şeref/ALBAŞ, Hakan: **Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku**, 10. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.

İŞGÜZAR, Hasan/DEMİR, Mehmet/YILMAZ, Süleyman: **Miras Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.

KILIÇOĞLU, Ahmet M.: **Miras Hukuku**, 8. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018.

KOCAAĞA, Köksal: Borç Ödemededen Aciz Sebebiyle Çıkarma, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt. 7, Sayı. 1, Yıl. 2005, ss. 83-102.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip: **Miras Hukuku**, 3. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1987.

KORKMAZ, Tekin: **Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008.

KÖPRÜLÜ, Bülent: **Miras Hukuku Dersleri**, 2. Bası, İstanbul, 1985.

NAR, Ahmet: **Türk Miras Hukukunda Tenkis**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.

OĞUZMAN, Kemal: **Miras Hukuku**, 5. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1991.

ÖZTAN, Bilge: **Miras Hukuku**, 8. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017.

ÖZUĞUR, Ali İhsan: **Miras Hukuku Cilt I**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.

SAYMEN, Ferit H.: Aciz Sebebeyle Mirastan İskat, **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt. XIII, Sayı. III, Yıl. 1939, s. 145-169.

SEROZAN, Rona: **Medeni Hukuk (Genel Bölüm / Kişiler Hukuku)**, 7. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017.

SEROZAN, Rona: **Sözleşmeden Dönme**, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007.

SEROZAN, Rona/ENGİN, Baki İlkey: **Miras Hukuku**, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.

ŞAHİN, Ayşenur: Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinin Hükümleri, **Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan**, Cilt. 2, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, ss. 1447-1495.

ŞENER, Esat: Mirasçılık Sifatının Yitirilmesi ve Benzeri Haller, **Yargıtay Dergisi**. Cilt. 2, Sayı. 2, Yıl. 1976, ss. 81-103.

ŞENOCAK, Zarife: Cezai Iskat ve Cezai Iskatın Hükümleri, **Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan**, Ankara, 1998, ss. 421-429.

TANRIVERDİ, Ali Deniz: **Türk Medeni Hukukunda Mirasçılıktan Çıkarma**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2008.

TONGSİR, Ferih B.: **Türk Hukukunda Mirastan Iskat**, Yayımlanmamış Doçentlik Tezi, İstanbul, 1956.

VARDAR HAMAMCIOĞLU, Gülşah: **Bağışlama Sözleşmesi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.

YAĞCI, Kürşad: **Cezai Mirasçılıktan Çıkarma (Cezai Iskat)**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013.

YAVUZ, Cevdet/ACAR, Faruk/ÖZEN, Burak: **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 9. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2014.